

630
ΚΦΗ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΕΜΨΥΧΩΣΙΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
1903

ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ
12816a
13.2.1961
ΓΕΩΡΓ. ΚΡΗΤΗΣ
630 / ΦΟΧ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΕΜΨΥΧΩΣΙΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ
1864 - 1936

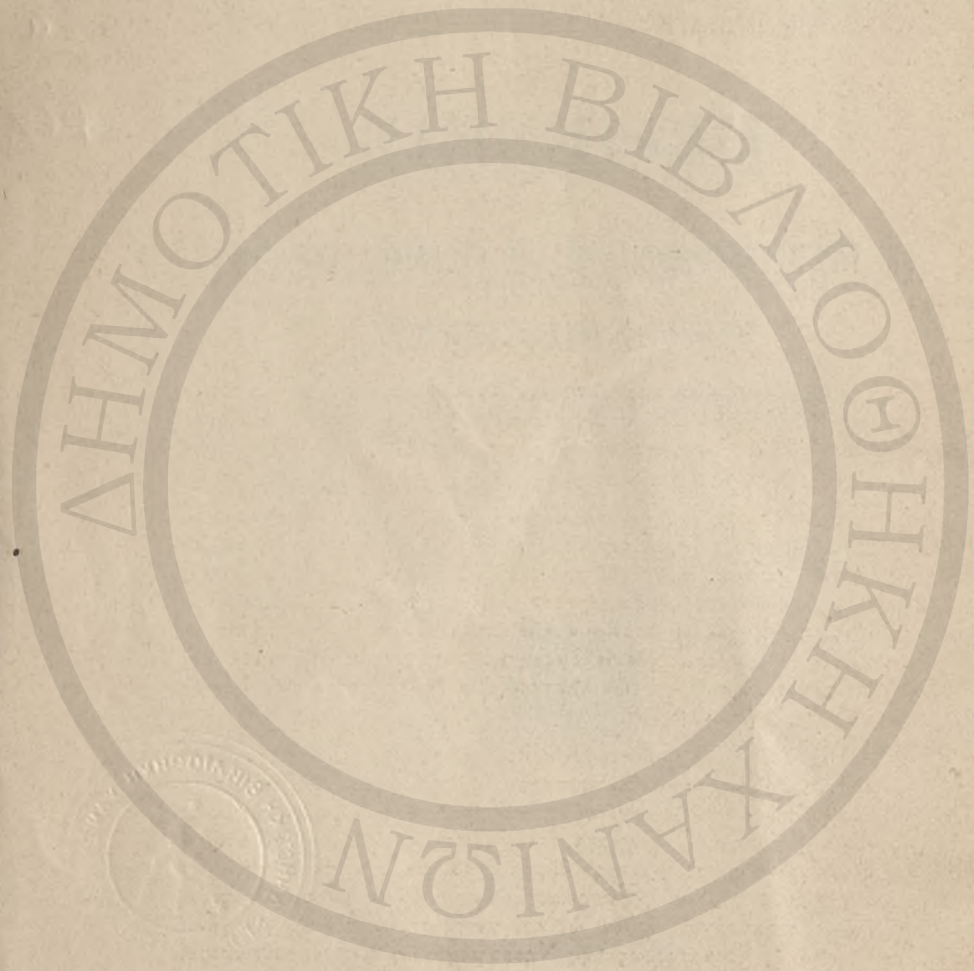
ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

1903

630 - Ano

1887

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΕΜΨΥΧΩΣΙΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

Πρὸς τὴν Ἀρ. Διεύθ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν

Εἰσαγωγή.

Τέσσαρα σχεδὸν παρήλθον ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς γεωργικῆς ὑπηρεσίας πρῶτην ἤδη φοράν υποβάλλει ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν αὐτῆς.

Τὴν ἔλλειψιν ταύτην, ἄλλως τε λίαν δεδικοιολογημένην ὡς ἐκ τοῦ ἀρτισυστάτου τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τῆς πρὸς διατίαν ἀλλαγῆς τοῦ ἀρχικῶς υἱοθετηθέντος συστήματος, τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς προσωπικοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα, σήμερον θέλομεν ἐπιχειρήσει ν' ἀναπληρώσωμεν ἐφ' ὅσον ἡ κτηθείσα πείρα καὶ ὁ χρόνος ἐπιτρέπουσι ταῦτοχρόνως δὲ θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐκθέσωμεν καὶ τὰς σκέψεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν κηπτέων διὰ τὴν πρόβδον τῆς Γεωργίας τῆς Νήσου μέτρων.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν ἡμῶν ταύτην ἐπικειμένης μάλιστα τῆς συγκλήσεως τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ τόπου, εἰς τὴν ψῆφον τῆς ὁποίας θὰ ὑπαχθῶσιν ἅπαντα τὰ σχέσιον ἔχοντα πρὸς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ τόπου ζητήματα προβαίνομεν, μετὰ τοῦ ἐκ πολυτίμου πείρας ἀντληθέντος μικροῦ θάρρους καὶ μετὰ τὴν πεποιθησιν ὅτι ἀληθὴς ἔλεγχος ἐπὶ τῆς πορείας ἦν ἠκλουσθήσασμεν ἐπὶ τῶν ἐπιτυγιῶν καὶ ἀποτυχιῶν ἡμῶν, ὡς καὶ πιστὴ εἰκὼν ἐπὶ τῆς ἐν γένει Γεωργικῆς καταστάσεως τῆς Νήσου μεγάλως θέλομεν συνεισφέρει εἰς σοβαρωτέραν ἐν τῷ μέλλοντι μελέτην καὶ ἐργασίαν ἐπὶ ζητημάτων τοσοῦτον ζωτικῶν, ὅσα εἶναι τὰ τῆς κοινῆς προξοῦ πάντων, Γεωργίας.

Ι ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑ

Ἐλαιά, χαρουπέα, ἀμυγδαλή, ἐσπεριδοειδή, μωρέα, βλατανιδέα, καστανέα, πιστακέα, ἀχλαδέα, μηλέα, κλπ. καὶ ἐμβολιασμὸς τῶν ἀγρίων δένδρων τῆς Νήσου.

Ἡ Κρήτη καίτοι ἐκ τῶν μεγαλειτέρων Νήσων τῆς Μεσογείου δὲν διαφεύγει τὴν κοινὴν τούτων πύχνην, τὴν ἐπὶ ἐξάμηνον ἐνίστη δὲ καὶ ὀκτάμηνον παράτασιν τῆς ξηρασίας τοῦ κλίματος. Πλὴν δὲ τῆς διὰ μαγγανίων καὶ ἄλλων ἀτελῶν μέσων ἀντίθεσεως τοῦ ὕδατος ἐν μικροῦ τινος ἀριθμοῦ φρεάτων καὶ τῆς ἐνιαχοῦ δι' αὐτῶν χρησιμοποίησεως μέρους τῶν ποταμίων ὕδατων, οὐδαμοῦ τῆς Νήσου ἐπεχειρήθη ἡ ἐπιτέλεις ὑδραυλικῶν ἔργων δι' ὧν νὰ καταπολεμηθῇ ἡ ἀπὸ Μαρτίου μέχρι Ὀκτωβρίου ἐπακολουθοῦσα ξηρασία τοῦ ἐδάφους.

Ἡ ἔλλειψις αὐτῆς τοῦ ὕδατος καθιστᾷ τὸ ἔδαφος τοσοῦτω ἀκατάλληλον διὰ τὰς μονοτείς καλλιέργειας, ὥστε αἱ καλλιέργειαι αὗται εἰς συνήθη ἐδάφη οὐδέλλως συμφέρουσιν, εἰμὴ μόνον εἰς ἐκτάκτως εὐτυχῆ ἔτη. Εἰς τὴν ξηρασίαν ταύτην ὀφείλεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἡ κατὰ τινα ἔτη μεγίστη ἔλλειψις τῶν σιτηρῶν δι' ἃ ὁ τόπος δαπανᾷ κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 3,500.000 δραχμῶν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ δένδρα ἀποστέλλουσι τὰς ρίζας αὐτῶν εἰς διπλάσιον, τριπλάσιον ἢ καὶ τετραπλάσιον βάθος τῶν μονοτετῶν φυτῶν ἀντλοῦσιν ἐκεῖθεν τὴν ἀπαιτουμένην ὑγρασίαν, διαφεύγουσι τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἡλικιῶν ἀκτίνων καὶ ἀντέχουσιν εἰς παρατεταμέναν ξηρασίαν ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ καλλιερῶνται καλῶς.

Εἰς ἄλλου τὰ δένδρα δὲν προφοδοῦνται μόνον ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἀλλὰ διασχίζουσι τοῦτο εἰσέρχονται εἰς τὸ ὑπέδαφος ὅπου ἀπορρυζῶσι τὰ ἐν αὐτῷ θρεπτικὰ στοιχεῖα ἀποκτιῶντα αὐτὰ πολλαπλάσιον ἔδαφος ἐνεργείας, καὶ ὁ μᾶλλον δ' ἀπειρος περὶ τὰ Γεωργικὰ ἔγνωσεν ὅτι ἡ δικτὴ αὐτῆ ὀφέλεια εἶναι τοσοῦτω μεγάλη ὥστε ἐδάφη τελείως ἀκατάλληλα διὰ πᾶσαν μονοτετὴ καλλιέργειαν εἶναι λίαν χρήσιμα διὰ τὴν δένδροκομίαν.

Ἐλαιά.

Τὸ πολυτιμότερον δένδρον τῆς Νήσου, ἐξαγορῆς κατὰ μέσον ὅρον καὶ κατ' ἔτος περὶ τὰ 8,000,000 ἀκάδας ἐλαιίου, εἶναι ἡ ἔλαια.

Τὴν ἀξίαν τῆς ἐλαιίας πρὸ αἰῶνων ἐννοήσαντες οἱ Ἑνετοὶ διὰ παντοίων μέσων ἐνήργησαν τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτῆς ἐν Κρήτῃ· εἶτα οἱ κάτοικοι ἐκτιμήσαντες τὰ πρᾶσινα τοῦ δένδρου διετήρησαν καὶ ἐπολλαπλασίασαν τοῦτο. Σήμερον δὲ ὁ τόπος κείνη-

ται περί τὰ 8,000,000 ἔλαιόδένδρα συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν νεοφύτων ἐξ ὧν παράγει κατ' ἔτος 10—12 ἑκατομμύρια ὀκάδας ἔλαιου ὧν τὰ 8 ἑκατομμύρια ὡς προείπομεν ἐξάγονται ἀποφέροντα ἐτήσιον εἰσόδημα περί τὰ 6,000,000 δραχμῶν.

Ἡ ἔλαια εἶναι μετρίως ἀπαιτητικὴ συνθιβάξεται σχεδὸν μὲ πάσης φύσεως ἔδαφος, τιτανῶδες, σχιστῶδες, ἀργιλλοτιτανῶδες, ἀργιλλοσαμμῶδες καὶ μὲ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀργιλλώδη καὶ ὑγρὰ ἐδάφη κτλ. εὐρίσκεται ἀπὸ τὰς χαμηλοτέρας πεδιάδας ὅπου λαμβάνει τεραστίας διαττάσεις μέχρι τῶν ὄρεινότερων ἐπαρχιῶν, καρποφορεῖ καὶ μὲ τὴν ἀτελεστέραν καλλιέργειαν ἀμείψουσα ἀφειδῶς εἰς καρπούς τὴν προσενεχθεῖσαν περιποίησιν εἰς λιπάσματα καὶ καλλιέργειαν.

Ἐνίοτε καὶ ὑπὸ καιρικῆς συνθήκῃς ὅπως εὐνοϊκῆς ἢ καρποφορία εἶναι τοσούτω μεγάλη ὥστε ἡ ὀλικὴ ἐν Κρήτῃ παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια ὀκάδας ἔλαιου.

Αἱ ἔκτακτοι δ' αὐταὶ ἐσοδαὶ καὶ ἡ ἀντοχὴ τοῦ δένδρου ἐπὶ ἔτη καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν τελείαν ἐγκατάλειψιν ἐξηγουοῦσι καὶ τὴν καρτερίαν ἣν ἔδειξεν ὁ Κρητικὸς λαὸς εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπαναστάσεις καὶ καταστροφὰς ἃς ὑπέστη καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πλοῦτου ἐπαρχιῶν τινῶν μᾶλλον προσφόρων εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἔλαιας.

Ὁ τρόπος τῆς καλλιέργειας τῆς ἔλαιας εἶναι εἰσέτι ἀτελής εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ καλλιεργῆται ὁ ἀγρὸς βαθύτερον καὶ συχνὰ νὰ μὴ σπειρῆται δὲ ὁ ὑπὸ τῆς ἔλαιας γῶρος, καθὼς οἱ σπειρόμενοι δημοτικῶν καὶ κερποὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀφαιροῦσι τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἐδάφους, ἐξαντλοῦσι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ θρεπτικὰ στοιχεῖα, πρὸς μεγάλην ζημίαν τῆς ἔλαιας· τέλος δεόν νὰ γενικευθῇ τὸ κλάδευμα καὶ καθάρισμα τῶν ἔλαιῶν.

Ὁ ὑπ' ἀριθμ. 103 Νόμος, περὶ ὑποχρεωτικοῦ καθαρίσματος τῶν ἔλαιοδένδρων στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ καθαρίσματος τῶν ἔλαιοδένδρων καταστροφῆς τοῦ φλοιοτρούτου ἐξηρμώθη ἀρνούτως μὲν εἰς τοὺς Νομοὺς Λασιθίου καὶ Ρεθύμνης ἐν μέρει δὲ εἰς τὸν Νομὸν Ἡρακλείου καὶ ἐλάχιστα εἰς τοὺς Νομοὺς Χανίων καὶ Σφαλίων. Καίτοι δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ γενικὰ ἦγερος παράνομα, τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ ἦσαν τοσούτω θαυμασικὰ, ὥστε οἱ κατ' ἀρχὰς πανταχόθεν ἀποπεμπόμενοι κλάδευταὶ νὰ γίνωνται σήμερον περιζήτητοι. "Ὅτι δὲ τὸ κλάδευμα τῶν ἔλαιῶν τὸ καθάρισμα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν κλάδων ἀναζωογονεῖ τὰ δένδρα, ἐνδυναμώνει τοὺς καρπούς, ἐπιτρέπει τὴν εἰσόδον, τῶν ἡλικιῶν ἀκτινῶν προλαμβάνον οὕτω πολλὰς ἀσθενείας οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν. Τὸ λυπηρὸν εἶναι μόνον ὅτι ἡ κατὰ πρῶτον ἐφαρ-

μογή του ριζικού κλαδεύματος επί δένδρων ἀριθμούντων πολλοὺς αἰῶνας ἐπιφέρει τοιαύτην θραύσιν ἐπὶ τῶν κλάδων, ὥστε εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην νὰ μὴ θρηγγήσῃ ἐπὶ τῇ θείᾳ αὐτῶν. Τὸ ἥμισυ ὅμως τῆς ἐντυπώσεως ταύτης παύει ἀπ' ἧς στιγμῆς ἀπομακρυνθῶσιν ἐκείθεν οἱ ἀποκοπέντες κλάδοι. Ὅπως δ' εἰς ρομοτομουμένην πόλιν μετὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων ἐπανερχεται ἡ ἡσυχία εἰς τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων οὕτω συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς τὸ γενναῖον κλαδεύμα ἐφαρμόσαντας ἰδιοκτῆτας τῶν ἐλαιῶν 2—3 ἔτη μετὰ τὸ καθόρισμα αὐτῶν ὅποτε αἱ ἐλαίαι, ἀποκτιθῆσασαι πλήρη τὴν βλάστησίν των γέμουςι καρπῶν.

Κατὰ Γαλλικὴν τινα παροιμίαν ἡ ἐλαία λέγει «κάμω με πτωγὴν εἰς ξύλα νὰ σὲ κάμω πλοῦσιον εἰς ἔλαιον» ἐν Ἑλλάδι λέγεται «ἡ ἐλγὰ θέλει ζουρλιὸ νοικοκύρη» ἐπίσης γνωστὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ θραύσαντος τοὺς κλάδους τῆς ἐλαίας βαρῆς χειμῶνος εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἐσοδείας, ὡς καὶ ἡ ἀνανέωσις τῶν κατὰ τὴς τελευταίας ἐπαναστάσεις ἀποκοπέντων ἐλαιοδένδρων.

Καίτοι ὡς προείπαμεν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν πολλῶν τὸ κλαδεύμα κατέστη πλέον ἀπαραίτητον, ἡ μέχρι τοῦδε δὲ μὴ ἐφαρμογή του νόμου ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κλαδεύματος ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν εἰς τὴν ἀχρηματίαν κλπ. ἐν τοῦτοις ἐριστώμεν τὴν προσοχὴν τῶν κ. Δημάρχων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχετικοῦ νόμου καθ' ὅσον μέχρι σήμερον ἐλάχιστοι ἐξέτελεσαν τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα.

Πλὴν τῆς διὰ τοῦ νόμου ἀποτελεσματικῆς προστασίας τῆς ἐλαίας ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία ἐνήργησε τὴν προμήθειαν ἱκανῶν χιλιάδων ἐμβολίων ἐλαίας Καλαμῶν πρὸς παραγωγὴν ἐλαιῶν ἐδωδύμων· τὰ ἐμβόλια ταῦτα ἐδωρήθησαν πάνυ εὐγενῶς ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Καλαμῶν κ. Καπετανάκη. Δυστυχῶς ἡ ἀτελής συσκευὴ ἐγένετο αἰτία τῆς ἀποξηράνσεως μὲν μέρους αὐτῶν ἐν τοῖς κισωτιαῖς ὅπου ἡ περιβάλλουσα αὐτὰ ἀργιλλώδης γῆ εἶχε ξηρανθῆ, τῆς σήψεως δ' αὐτῶν ὅπου ἡ γῆ εἶχε κρατήσῃ ὑπερβολικὴν ὑγρασίαν ἐλαχίστως δ' ἐπιτυχίας ἐσημειώσαμεν ἐκ τῶν ὀλίγων καὶ ἐν σχετικῶς καλῇ καταστάσει εὐφελέντων ἐμβολίων.

Μέτρα πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐλαίας ἐθεωρήσαμεν περιττὸν νὰ λάβωμεν ὡς ἐκ τοῦ εὐχεροῦς ἄλλως τε καὶ γνωστοῦ τοῖς πᾶσιν τρόπου τῆς διὰ μοσχεύματος φυτείας αὐτῶν, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν παραφυάδων αἰτινες ἀνεπτύχθησαν εἰς τὰς κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν πυρποληθείσας ἐλαίας καὶ ὡς ἐκ τοῦ ληφθέντος μέτρου τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Νήσου ἐπαρμένων ἀγρίων ἐλαιῶν.

Χαρουπέα.

Μετὰ τὴν ἐλαίαν ἡ χαρουπέα φαίνεται τὸ δένδρον τοῦ μέλλοντος ἐν τῇ Νήσῳ. Ἡ ἀντοχὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ξηρασίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, ἡ ἀφθονία τῶν καρπῶν, ἡ εὐχερὴς συλλογὴ αὐτοῦ καὶ ἡ πολλαπλὴ χρησιμότης ὡς τροφή τῶν ζώων καὶ δι' ἐξαγωγὴν οἴνουπνεύματος καὶ λοιπὰ προσόντα καθιστῶσι τὸ δένδρον τοῦτο πολὺτιμον διὰ τὰ πλείστα μέρη τῆς Νήσου ὅπου τοῦτο φύεται ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει. Ἡ ἐξημέρωσις καὶ συστηματικὴ αὐτοῦ καλλιέργεια ἔχει ἰδίως ἐπιτευχθῆ εἰς τοὺς Νομοὺς Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου εἰς τινὰ μάλιστα μέρη ὡς εἰς τὸ χωρίον Μάλλια ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον εἰσόδημα τῶν κατοίκων. Εἰς τοὺς Νομοὺς Χανίων, Σφακίων Ρεθύμνης τὰ ἀγρία τῆς χαρουπέας δένδρα ἀριθμοῦνται κατὰ χιλιάδας μόνον δὲ εἰς τινὰς ἐπαρχίας ὡς εἰς τὸ Μυλοπέταρον ἡ ἐξημέρωσις ηὐξήθη καταπληκτικῶς κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ποιότης τῶν καρπῶν τῶν χαρουπεῶν τῶν Νομῶν Χανίων, Σφακίων Ρεθύμνης ὑστερεῖ κατὰ πολὺ τῆς ποιότητος τῶν καρπῶν τοῦ Νομοῦ Ἡρακλείου κατὰ τὰ ἔτη 1900 καὶ 1901 ἐπρομηθεύθημεν ἱκανὰς χιλιάδας ἐμβολίων χαρουπέας ἐκ τῶν καλλιτέρων εἰδῶν τοῦ Νομοῦ Λασηθίου καὶ προσέβημεν εἰς τὸν ἐμβολιασμὸν αὐτῶν. Καίτοι δὲ ἐν πολλοῖς ὁ ἐμβολιασμὸς οὗτος ἀπέτυχεν ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς συσκευῆς αὐτῶν, ἐν τούτοις ἡ ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ ἢ καὶ τὸ τρίτον ἐπιτυχία αὐτῶν ἐξησφάλισε τὴν ὑπαρξίν ἱκανῶν χαρουπεῶν εἰς τοὺς, ὡς εἴρηται, Νομοὺς πρὸς πολλαπλασιασμὸν τοῦ εἶδους. Ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν χαρουπεῶν ἡδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ διὰ σπόρου ἐν τούτοις καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν αὐτοφυεῖς τοιαῦται φρονούμεν ὅτι μόνον εἰς ὄλως ἐξαιρετικὰς περιστάσεις δύναται οὗτος νὰ ἐνεργηθῆ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ δέον νὰ ἐπισπευθῆ ἡ ἐξημέρωσις τῶν ἀγρίων χαρουπεῶν τῆς Νήσου ἥτις κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν καθυστερήσῃ καὶ καθυστερεῖ ὅπου τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν οἰκονομικὴν μεταφορὰν τῶν καρπῶν αὐτῆς.

Ἄμυγδαλῆ.

Τῆς αὐτῆς μὲ τὴν χαρουπέαν ἀντοχῆς εἰς τε τὴν ξηρασίαν τοῦ ἐδάφους καὶ λοιπὰ πλεονεκτήματα ἡ ἀμυγδαλῆ, μειονεκεῖ κατὰ τοῦτο ὅτι εἰς τὰ ὑπὸ τῶν βορείων ἀνέμων προσβαλλόμενα μέρη μόνον κατὰ διετίαν ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τριετίαν καρποφορεῖ ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀνθῶν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ψύχους. Ὡς μέσον ἐπιβραδύνσεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ χυμοῦ τοῦ δένδρου καὶ ἐπομένως τῆς προώρου ἀνθήσεως τῆς ἀμυγδαλῆς συνιστῶμεν πρακτικώτατον μέτρον δυνάμενον νὰ προλάβῃ τὴν ἀπώλειαν ταύ-

την τοῦ καρποῦ. Τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν παρὰ τὸν κορμὸν ριζῶν εἰς τὸ ψῦχος καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα. Ἡ ἔκθεσις αὕτη τῶν ριζῶν εἰς τὴν ψυχροτέραν τοῦ ἐδάφους θερμοκρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρας ἰδίως κατὰ τὰς νύκτας ἐπιβραδύνει ὡς προείπομεν ἐπὶ 10—15 ἡμέρας τὴν κυκλοφορίαν τοῦ χυμοῦ καὶ ἐπομένως τὴν ἀνοῆσιν τῶν δένδρων καὶ προλαμβάνει τὴν κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα δυναμένην νὰ ἐπέλθῃ καταστροφὴν.

Ὁ πολλαπλασιασμὸς τῆς ἀμυγδαλῆς διὰ τῆς φυτείας τῶν καρπῶν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ εὐχερέστερον τῆς χαρουπέας εἴτε διὰ καταρτισμοῦ φυτωρίων εἴτε καὶ διὰ τῆς ἐπὶ τόπου σπορᾶς· ὁ δεύτερος τρόπος οὗτος εἶναι καὶ προτιμότερος.

Πάντως καὶ ἐφ' ὅσον τὸ προῖον τῆς ἀμυγδαλῆς πωλεῖται εἰς τὴν λίαν ἱκανοποιητικὴν τιμὴν τῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας δραχμῆς κατ' ὀκτὼ ὑπάρχει ἀκόμη στάδιον ἀμειωτέρας ἐνεργείας τὸ τῆς ἐξημερίσεως τῶν ἀγρίων ἀμυγδαλεῶν αἰτινες κατὰ πολλὰς χιλιάδας εὐρίσκονται πανταχοῦ τῆς Νήσου ἐσπαρμένοι.

Βαλανιδέα.

Ἡ βαλανιδέα εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν προσοδοφόρον δένδρον τῶν εἰς τὸν Νοτὸν Ρεθύμνης εὐρισκομένων χωρίων Ἀτσιποπούλου, Γάλλου, Πρινὲ καὶ Ἀρμένων. Ἡ ἐτησία παραγωγή, καὶ ἐσάκις ἡ κάμψη δὲν ἐπιφέρει τὰς καταστροφὰς τῆς, ἀνέρχεται εἰς ἓν περὶπου ἑκατομύριον ὀκάδας. Ὁ πολλαπλασιασμὸς τοῦ δένδρου ἡδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἐπὶ τόπου φυτείας τῶν καρπῶν ἢ βραδύτης ὁμως τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ εἶναι ἀπελπιστικὴ· προτιμότερον θεωροῦμεν τὸν καταρτισμὸν φυτωρίων βαλανιδέας ὅπου διὰ τῆς λιπάνσεως καὶ ἀρδεύσεως ἐπιταχύνεται ἡ βλάστησις. Εἰς τὸ Ἀγροκήπιον Χανίων ἐχρηγήσαμεν βαλανιδέας ἐνὸς ἔτους μὲ ὕψος ἐνὸς (1) μέτρου. Ἀγνοοῦμεν ὁμως εἰσέτι κατὰ πόσον τὰ δένδρα ταῦτα ἠδουκίμησαν ἰδίως εἰς τὰ μέρη ὅπου οἱ κάτοικοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὴ ἀρδεύωσι τοῦλάχιστον τὸ πρῶτον ἔτος.

Ὁ πολλαπλασιασμὸς τῆς βαλανιδέας ταύτης ἢ οἱ καρποὶ ἐπιζητοῦνται διὰ τὴν μεγάλην περιεκτικότητά αὐτῶν εἰς τανικά ὀξεᾶ ἡδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῆς κοινῆς βαλανιδέας ἢ τὰ προῖοντα χρησιμεύουσι μόνον ὡς τριφῆ τῶν ριζῶν.

Καὶ ὅτι μὲν ὁ ἐμβολιασμὸς οὗτος εἶναι κατορθωτὸς ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ἐμπράκτων παραδειγμάτων ὡς τὸ τοῦ Βαρυπέτρου, Σελίνου κ.λ.π. ὑπὸ πρακτικὴν ὁμως ἔσποψιν ὁ ἐμβολιασμὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ ἔχη ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδεμίαν ὠφέλειαν.

είναι δὲ ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ καθορισθῇ ὁ χρόνος καὶ ἐν γένει ὁ τρόπος τοῦ ἐμβολιασμοῦ διὰ νὰ δύναται νὰ γενικευθῇ ἡ μέθοδος δι' ἧς δένδρον ἐλαχίστης ἀξίας ἠδύνατο νὰ μετατραπῇ εἰς λίαν προσοδοφόρον τοιοῦτον.

Καστανέα.

Ἡ καστανέα τὸ κατ' ἐξοχήν δένδρον τῶν ὑγρῶν ἐδαφῶν εὐρίσκεται ἐντετοπισμένη εἰς τινὰ τῆς Νήσου μέρη ἰδίως δὲ εἰς τὰ μεταξὺ Σελίνου καὶ Κισσάμου χωρία Στροβλιές, Σάβαλο, Ἀληγοῦς, Φλώρια, Μυλωνές κλπ., ἅπαντα καὶ καστανοχώρα ἐκλήθησαν. Εὐδοκίμει εἰς ὕψος 600 μέτρων ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης εὐρίσκεται ὁμως ἀπὸ 300 μέτρων ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ φθάνει μέχρι 1000 μέτρων ὅπου παύει ἡ ἀνθῆσις τῆς. Ἀποφεύγει τὰ τιτανώδη, ἀργιλλώδη ἢ ἀργιλλοσιτανώδη ἐδάφη καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰ καθαρῶς σχιστώδη (πυριτόλιθος) καὶ πάντοτε ὑγρὰ ἐδάφη ὅπου φύεται ἡ πτέρις ἢ ἐρείκη καὶ ἡ κουμαρέα. Τοιαῦτα ἐδάφη ὑπάρχουσι πολλαχού τῆς Νήσου, ἀπορίεξ δ' ὄξειον πῶς μέχρι σήμερον δὲν ἐχρησιμοποιεῖθσαν διὰ τὴν φυτεῖαν τῆς καστανέας. Πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῆς καστανέας κατηρτίσαμεν φυτώρια ἐν τοῖς ἀγροκηπίσι, τὰ φυτώρια ταῦτα δημιουργηθέντα εἰς ὅλως ἀκατάλληλα ἐδάφη εὐρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μετατοπίσωμεν εἰς μᾶλλον πρόσφορα τοιοῦτα μόλις δὲ κατωρθώσαμεν νὰ περισώσωμεν χιλιάδας τινὰς καχεκτικῶν δενδρυλλίων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τοῖς ἀγροκηπίσι. Ἡ χρησιμότης τοῦ δένδρου ὡς ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν καρπῶν οὐς χορηγεῖ, τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ ξύλου καὶ τῆς ἀναμισθητικότητος ἰδιότητος τῆς προσελύσεως τῶν βροχῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐφ' ὅσον τὰ μέσα μᾶς ἐπιτρέψωσι θέλομεν ἐπιχειρήσει τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτοῦ εἰς ὅσον οἶον τε μεγαλύτεραν κλίμακα. Φρονούμεν δὲ ὅτι διὰ τῶν κληθέντων μέτρων καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἢ Γεωργικῆς ὑπηρεσίας θὰ δύναται ν' ἀνταποκριθῇ εἰς πᾶσαν ἐκ μέρους τῶν κατοίκων αἴτησιν πρὸς παροχὴν δενδρυλλίων καστανέας.

Ἐσπεριδοειδῆ.

Ἡ καλλιέργεια τῶν ἐσπεριδοειδῶν ἐπιτυγχάνει εἰς ὅλα τὰ χαμηλὰ ἀρθεύσιμα καὶ μὴ προσβαλλόμενα ὑπὸ τῶν ψυχρῶν βορρῶν ἀνέμων μέρη. Καίτοι δὲ οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα ἐδάφη ὑπάρχουσι ἢ ἠδύνατο νὰ παρασκευασθῶσι πλησίον τῶν ρυάκων καὶ ποταμῶν ὅπου σήμερον φύεται ἡ πλάτανος, ἡ ροδοδάφνη κλπ, ἐν τούτοις ἡ καλλιέργεια ἔχει ἐντοπισθῆ εἰς τινὰ μόνον διαμε-

ρίσματα τῆς Νήσου ὅπου ἐξέχως εὐδοκίμει, ὡς εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Χανίων (Αλιμιανοῦ, Φευρνέ, Σκοινέ, Βατίλακκο, Μουρνίε, Περιβόλια κλπ.) εἰς Σπηλιὴν Κισσάμου, εἰς Φόδελε Ἡρακλείου κλπ.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι αἱ πρὸ ἐτῶν λίαν ἱκανοποιητικαὶ τιμαὶ τῶν καρπῶν (μανθαρνίων, κίτρων, λεμονίων, πορτοκαλίων κλπ.) συνετέλεσαν ὅπως οἱ κάτοικοι ἀρχίσωσι καὶ εἰς ἄλλα ἤττον εὐνοϊκὰ μέρη τὴν καλλιέργειαν ταύτην, ἢ ἐσχάτως ὅμως ὑποτίμησις τῶν προϊόντων καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐπακολουθήσασα τὰς ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν γενομένης καταστροφᾶς, ἀποθάρρυνσις τῶν καλλιεργητῶν ἐπεδράδυνε τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτῶν. Καὶ ἡ ὑπὸ τῶν πολλῶν ὅμως θεωρουμένη ὡς ἀποθάρρυντικὴ ὑποτίμησις αὕτη εἶναι φαινομενικὴ, καθόσον αἱ σημεριναὶ τιμαὶ εἶναι μὲν λίαν εὐτέλειαι ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τοῦ παρελθόντος, ἐξᾠκολουθοῦσιν ὅμως νὰ ἦνε ἱκανοποιητικαὶ, καὶ ὁ συνεπείᾳ τῶν ἀσθενειῶν γεννηθεὶς φόδος μεγαλείτερος τοῦ πραγματικοῦ καθ' ὅσον καὶ ἂν ἡ ἐντελής θεραπεία τῶν ἐσπεριδοειδῶν, ἀπαξ προσβληθέντων, εἶναι λίαν δυσχερῆς ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ προλάβωμεν πᾶσαν ἀσθένειαν ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐπιδράδυνωμεν τὴν καταστροφήν' ἐξ ἄλλου τὸ πλεῖστον τῆς Νήσου στερεῖται ἀκόμη καὶ σήμερον τοῦ εὐγενοῦς τούτου καρποῦ σπουδαίαν δὲ θέλει ἐπιτελέσει ὑπηρεσίαν ἢ ἐξάπλωσις αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ χωρία τῆς Νήσου ὅπου εὐδοκίμει.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἐσπεριδοειδῶν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπρομηθεύθημεν ἱκανὰς χιλιάδας νεραντζέας, ἀντὶ ἡμισείας δραχμῆς ἐκάστην, ἃς ἐστείλαμεν ἀνά τὰς ἐπαρχίας, εἶτα δὲ κατηρτίσαμεν φυτώρια τοιούτης ἐκτάσεως ὥστε εἶχον ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν ὑποβίβασιν τῆς ἀξίας τῶν φυτῶν τῆς νεραντζέας εἰς τὴν ἀξίαν τῶν 0,10· εἶναι δὲ ἐκτὸς πάσης συζητήσεως ὅτι διὰ τῆς δωρεᾶν διανομῆς τῶν ἐν λόγῳ νεραντζέων ἐντὸς ὀλίγου αὕτη θέλει καλλιεργηθεῖ εἰς ἅπαντα τὰ κατάλληλα ἐδάφη τῆς Νήσου.

Μωρῆα .

Πλὴν τῶν ὑπηρεσιῶν ἃς κατ' ἐξοχὴν τὸ δένδρον τοῦτο προσφέρει εἰς τὴν Σηροτροφίαν, πολλαπλασιαζόμενον εἰς μεγάλην κλίμακα, ἠδύνατο ν' ἀποβῆ πολυτιμότερον καὶ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, κατὰ τοὺς μῆνας τῆς ξηρασίας ὅποτε ἡ Κρήτη στερεῖται τελείως χλωρῆς τροφῆς. Διὰ τοῦτο ἐπεζητήσαμεν τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτοῦ κατὰ πολλὰς δεκάδας ἐπεζητήσαμεν δὲ καὶ τὸν ἐμβολιασμὸν τῆς Μαύρης μωρῆας, ὅπως ἀκαταλλήλου διὰ τὴν θεραπείαν τῆς σηροτροφίας. Εὐχῆς δ' ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν οἱ κάτο-

και πειθόμενοι περί τῆς χρησιμότητος τοῦ δένδρου ἀπεφάσιζον τὴν εἰς μεγάλην κλίμακα φυτεῖαν αὐτοῦ ἵνα μὴ ὑποχρεοῦνται νὰ μεταθεῖνωσιν ἀπὸ Δήμου εἰς Δήμον ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ Ἐπαρχίας εἰς Ἐπαρχίαν πρὸς συλλογὴν φύλλου, τὸ ὅποιον πληρῶνουςι σήμερον ἀντὶ 0,10 ἐνίοτε δὲ καὶ 0,20 κατ' ἑκάστῳ!

Ἀγλαδία, Μηλέα, Φυστικία, Κερασέα, Σουκὴ κλπ. Τὴν ἐν τοῖς φυτωρίοις ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν τούτων δένδρων ἐξήγησάμεν ἄλλων μὲν ἐπιτυχῶς ἄλλων δὲ ἀνεπιτυχῶς. Τὰ ἰδιαίτερα ὅμως σημεῖα ἕκαστου ἔχομεν νὰ ὑποδείξωμεν ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ δένδρων, εἶναι ὅτι ἐν τῶν ὑπὸ τῶν ἐμβολιαστῶν τοῦ Δημοσίου ἐμβολιασθέντων διαφόρων εἰδῶν, οἱ γείτονες δύνανται νὰ παραλάβωσιν ἐμβόλια ἀγλαδίας (κοντοποδαρούσας) φυστικίας (ἄρρενα καὶ θήλη) συκίας σύκων ἐλλεικτῶν Σμύρνης, νὰ ζητήσωσι δὲ καὶ ἐμβόλια μηλέας ἐν τοῦ ἀρίστου εἶδους φερίκι τὸ ὅποιον ἐπρομηθεύθημεν ἐκ τοῦ Βώλου καὶ ἀπεστείλαμεν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Νήσου. Τὴν ἐπιθετὴ ὅμως προστάσιον τῆς δενδροκομίας ἐν τῇ Νήσῳ ἐπεξήγησάμεν διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἀγρίων δένδρων αὐτῆς.

Ἐξημέρωσις τῶν ἀγρίων δένδρων τῆς Νήσου.

Ἀληθῆ ἐκπλήξιν προξενεῖ εἰς τὸν παρατηρητὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἀγρία καταστάσει καὶ ἀπανταχοῦ τῆς Νήσου διεσπαρμένων ἀγρίων δένδρων.

Ἐλαῖαι, χαρουπέαι, ἀμυγδαλέαι, ἀγλαδέαι καὶ λοιπὰ δένδρα κατὰ χιλιάδας ἀριθμούμενα μένουσιν ἀνεκμετάλλευτα, μόλις δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ εἰς ἐλάχιστα τῆς Νήσου μέρη ἐνεργεῖται ἡ ἐξημέρωσις αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἡ μέχρι τῆς συστάσεως τῆς Κριτικῆς Πολιτείας κακοδιοικήσις ἦτο ἀποχρῶν λόγος τῆς μὴ ἐκμεταλλεύσεως τοῦ, ὡς εἴρηται, πλοῦτου ἢ περαιτέρω ἀπώλεια χρόνου θὰ ἦτο ἀσύγγνωστος ἀμέλεια, τόσον διὰ τοὺς κατόχους τῶν ἐν λόγῳ δένδρων ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπὶ νέων βάσεων θεμελιωθεῖσαν Πολιτείαν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Διεύθυνσις τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος ἐπεδίωξε τὸν καταρτισμὸν σώματος ἐμβολιαστῶν δι' οὗ νὰ προβῆ εἰς τὴν ἐξημέρωσιν ὅλων τῶν ἀγρίων δένδρων τῆς Νήσου. Τὸ σῶμα τοῦτο καταρτισθὲν τὸ μὲν ὑπὸ νέων ὑπηρεσιακῶς

προσληφθέντων τὸ δὲ ὑπὸ πρακτικῶν ἐμβολιαστῶν κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν διαφόρων Ἐπαρχιῶν ἤρξατο μὲν κάπως λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1901 κανονικώτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1902. Κατὰ τὰς δύο ταύτας θερινὰς περιόδους τοῦ 1901 καὶ 1902 ἐνεβολιάσθησαν συμφώνως μὲ τὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βιβαίων τῶν ὁδοιποριῶν τῶν ἐμβολιαστῶν καταρτισθέντα πίνακι.

Πίναξ Δ'.

ἤτοι ἐν ὄλῳ δένδρα ἐν μὲν τῷ Νομῷ	
Χανίων κατὰ προσέγγισιν	34,512
ἐν τῷ Σφακίῳ	17,285
» » Ρεθύμνης	10,603
» » Ἡρακλείου	5,496
» » Λασηθίου	7,774
καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Νήσῳ	75,670

Ἐλέχθη κατὰ προσέγγισιν καθ' ὅσον δένδρα ἐμβολιασθέντα εἰς τὸν Νομὸν Χανίων φέρονται εἰς τὰ βιβλία τῶν ἐμβολιαστῶν τοῦ Νομοῦ Ἡρακλείου ἢ Λασηθίου καὶ τανάπαλιν· πολλὰ δὲ δένδρα ἐμβολιασθέντα ὑπὸ ἐμβολιαστῶν ἀπολυθέντων ὡς ἀνικάνων τῆς ὑπηρεσίας ἢ οἰκιοθελῶς ἀποσυρθέντων δὲν ἀναγράφονται ἐν τῷ πίνακι καὶ τέλος ἐμβολιαστῶν τινῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν δένδρων μὴ ξήθη, καθότι εἰς σελίδας τινὰς τοῦ ἡμερολογίου των ἀντὶ τῶν ἐμβολιαζομένων δένδρων ἐτέθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμβολίων, εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι εἰς ἔνια δένδρα ἀπαιτοῦνται πλείονα τοῦ ἐνὸς ἐμβόλια. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ καὶ κατόπιν τῶν πληροφοριῶν ἃς ἔχομεν περὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ προόδου τῶν ἐμβολιασθέντων δένδρων δύναται τις νὰ θεωρήσῃ ἐξησφαλισμένον τὸν ἀριθμὸν τῶν 50,000, θὰ ἦτο δὲ κατὰ πολὺ ἀνώτερος ἂν τὰ ἐμβολιαζόμενα δένδρα δὲν ὑψίσταντο τὴν ἀπαισίαν τῶν ὁδόντων τῆς αἰγὸς ἐπίδρασιν. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη γενομένη καταφανῆς ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐξηγεῖ τὰς πολλαχόθεν ἀφικνουμένας αἰτίσεις τῶν κα-

τοίκων ὅπως τοῖς σταλῶσιν ἐμβολιασταί. Δυστυχῶς αἱ αἰτίσεις ἦσαν τόσοσὸν πολλαὶ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμβολιαστῶν, πέντε κατὰ Νομὸν τοσοῦτον δυσανάλογος, ὥστε πολλάκις ἡ Διεύθυνσις δὲν ἴδουσίθη ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν προθυμίαν ταύτην τῶν κατοίκων· ἐξ ἄλλου ἢ ἄσκοπος ἀποστολὴ ἐμβολιαστῶν εἰς μέρος ὅπου οἱ κάτοικοι φιλεργότεροι ὄντες δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην περισσοτέρας ὠθήσεως ἐπεισεν ἡμᾶς περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συστηματοποίησης τοῦ ἔργου. Πρὸς τοῦτο ἐνηργήθη ἀπογραφή τῶν ἀγρίων δένδρων τῆς Νήσου διὰ πινάκων ἀποσταλέντων διὰ τῶν κ. Δημάρχων εἰς ἅπαντα τὰ χωρία· τ' ἀποτελέσματα δὲ τῆς ἀπογραφῆς ταύτης πλὴν τῶν Νομῶν Ἡρακλείου καὶ Λασιθίου ὅπου οἱ δήμαρχοι ἠμέλησαν νὰ ἀποστελλῶσιν ἐγκαίρως τοὺς ἐν λόγῳ πίνακας φαίνονται εἰς τὸν Β' πίνακα

Ἀναγκαῖον θεωροῦμεν ἐνταῦθα νὰ τονίσωμεν ὅτι ὁ κατόπιν πολλῶν κόπων συνταχθεὶς οὗτος πίναξ δὲν δύναται νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν ἡ ἀμυδρὰν ἰδέαν περὶ τοῦ πραγματικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀγρίων δένδρων τῆς Νήσου καθόσον ἐκτός τοῦ ὅτι πλεῖστα ἄγρια δένδρα ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ὕψους τῶν διήλθον ἀπαράτηρητα, μετὰ πυρέλευσιν δὲ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν θὰ καταστοῦν ἐμβολιάσιμα, κα' ἄς ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ὁ φόβος τῆς φθορολογίας τῶν καταγεγραφομένων δένδρων, ἔπεισε τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων ν' ἀποκρύψωσι μέγα μέρος τῶν ἔχόντων ἀνάγκην ἐμβολιασμοῦ δένδρων τῶν. Οὐδὲ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι μεταξὺ τεσσαράκοντα πέντε (45,000) χιλιάδων οἰκογενειῶν τῶν Νομῶν Χανίων Σφακίων καὶ Ρεθύμνης 6,379 μόνον εἶναι οἱ ἔχοντες ἄγρια δένδρα. Ἐν τούτοις ὅσον καὶ ἂν ὁ πίναξ οὗτος ἀπέχη τῆς ἀληθείας ἐπὶ τὰ ἔλαττον ἀληθεῖς ὑπηρεσίας θέλει παράσχει εἰς τὴν Γεωργικὴν ὑπηρεσίαν διατελοῦσαν πλεον ἐν γνώσει τῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν σχετικῆς ἀναλογίας καὶ κατὰ προσέγγισιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δένδρων ἐκάστης Ἐπαρ-

χίας. Οὐδὲ εἶναι εὐκαταφρόντος ὁ ἀριθμὸς τῶν 700, 745 διὰ τοὺς τρεῖς Νομοὺς ἤτοι ἐν περίπου ἑκατομμύριον δι' ὅλην τὴν Νῆσον διὰ τὴν ἐξημέρωσιν τῶν ὁποίων ἢ τε ἰδιωτικὴ καὶ ἢ Κυβερνητικὴ πρωτοβουλία ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν θὰ ἰδύνατο ν' ἀσχοληθῆ. Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ἥτις καὶ μόνη θὰ ἐπῆρκει, ὅπως συμβαίνει ἴσως διὰ τοὺς Νομοὺς Ἑρακλείου καὶ Λασηθίου, εἰς τὸν ἐντὸς δετίας ἐμβολιασμὸν ὅλων τῶν ἀναφερομένων δένδρων, ὑπὸ τὸν ἀπαραίτητον ὅμως ὄρον τῆς περιστολῆς τῶν ἀγροζημιῶν, διὰ τὴν ταχεῖαν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐν ἀδρανεΐα τοῦτου πλοῦτου θεωροῦμεν ἀναγκαίαν τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐμβολιαστῶν ἀπὸ 25 εἰς 50 οὕτω δὲ διὰ τὸ ἀπὸ Μαρτίου μέχρι Σεπτεμβρίου ἐξάμηνον διάστημα ὑπολογιζομένου ὅτι εἰς ἐμβολιαστῆς ἐξημερώνει κατὰ μῆνα περὶ τὰ 600 δένδρα καὶ ἐπομένως κατὰ τὸ ἐξάμηνον διάστημα ἐμβολιάζει 3.600 δένδρα οἱ πεντήκοντα ἐμβολιασταὶ θὰ ἐνεβολιάζον κατ' ἔτος 180,000 δένδρα· ἐπειδὴ δὲ ἡ μηνιαία δαπάνη τοῦ ἐμβολιαστοῦ ἀνέρχεται μετὰ τῆς φθορᾶς τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν διὰ τοὺς ἀπόρους δωρεὰν χορηγούμενων ἐμβολιοδεμάτων εἰς δραχ. 60 οἱ πεντήκοντα (50) ἐμβολιασταὶ κατὰ τὸ ἐξάμηνον τοῦτο διάστημα θὰ δαπανήσασιν 18,000 δραχμαί, ἐπομένως ἡ ἐξημέρωσις ἐκάστου δένδρου θέλει στοιχίσῃ δέκα μόνον λεπτά. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐξημέρωσις αὕτη ἰδύνατο νὰ ἐνεργηθῆ προϊόντος τοῦ χρόνου ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀλλ' ἐναπομένει ἐκτὸς πάσης συζητήσεως ὅτι ἡ ἐξημέρωσις αὕτη ἐξεταζομένη καὶ ὑπὸ ἐποψῆν καθαρῶς ταμειυτικὴν συμφέρει εἰς τὸ Δημόσιον ἀφοῦ καὶ μετὰ μόλις πενταετίαν ἢ ἐφ' ἅπαξ καταβληθεῖσα δαπάνη τῶν δέκα λεπτῶν κατὰ δένδρον θὰ εἰσπράττεται κατ' ἔτος ἓκ τοῦ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐν λόγῳ δένδρων φόρου υπολογιζομένου ὅτι πέντε ἔτη μετὰ τὸν ἐμβολιασμὸν τοῦ ἐκάστου δένδρον ἀποφέρει τοῦλάχιστον εἰσόδημα μιᾶς δραχμῆς.

II ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

Σιτηρά. Καίτοι οὐδεμίαν ἀξίαν λόγου ἐργασίαν ἐνηργήσαμεν ἐπὶ τῆς καλλιέργειας τῶν σιτηρῶν ἢ σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος ἐν τούτοις μᾶς ἐπιβάλλει νὰ ὁμολογήσωμεν εἰλικρινῶς τούτο, ὡς καὶ τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν διὰ τῶν μέσων ἄτινα ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία διαθέτει νὰ ἐπιληρθῶμεν σοβαρῶς τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζωτικωτάτου τούτου διὰ πᾶσαν κοινωμίαν ζητήματος.

Τρία καὶ ἡμισυ ἑκατομύρια δραχμῶν ἐξάγονται κατ' ἔτος διὰ τὴν προμήθειαν τῆς ἐκ τῶν σιτηρῶν τροφῆς, ἣν καταναλίσκουσι αἱ ζωϊκαὶ ὑπάρξεις τῆς Νήσου, ἦτοι τὰ τρία πέμπτα τῶν ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἐλαίου κυρίων εἰσοδημάτων τοῦ τόπου ἐξάγονται πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἄρτου οὕτινος οἱ κάτοικοι στεροῦνται.

Καὶ ταῦτα ἐν ᾧ ὡς γνωστὸν ἡ Κρήτη ἄλλοτε ἐχρησίμειεν ὡς σιτοβολῶν τῆς Ρώμης.

Δὲν θὰ κατέλθωμεν ἐπὶ λεπτομερειῶν εἰς τὴν ἐκτύλιξιν τῶν ὁποίων δὲν χορηγεῖ ἡμῖν τὸ δικαίωμα νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἡ ἑλλησις πείρας ἐπὶ τοῦ θέματος. Περιοριζόμεθα μόνον νὰ τονίσωμεν ὅτι οὐχὶ εἰς τὴν ἀγρανάπυσιν ἀλλὰ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν **χημικῶν λιπασμάτων**, τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους διὰ τελειοτέρων ἐργαλείων καὶ ζῶων, τὴν διαλογὴν τοῦ σπόρου καὶ τὰ τοιαῦτα πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων.

Ἄμπελουργία.

Μετὰ τὴν ἐλαίαν, χαρουπέαν, ἀμυγδαλὴν κλπ. ἡ ἄμπελος εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ξηρασίαν ἀντέχον φυτόν. Ἐκτὸς δὲ τῆς καλλιέργειας αὐτῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας Μαλεβυζίου, Πεδιάδος, Κισσάμου, Κυδωνίας καὶ εἰς δήμους τινὰς ὅπου ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν πρὸδον τῶν κατοίκων ἡ ἄμπελος εὐρίσκειται καλλιεργημένη εἰς ἅπαντα σχεδὸν τὰ διαμερίσματα τῆς Νήσου εἰς λίαν ὅμως περιορισμένας ἐκτάσεις· ἐκ τῆς μεγάλης δὲ διαφορᾶς τῆς καλλιέργειας αὐτῆς ἀπὸ μέρους εἰς μέρος ἐξάγεται ὅτι ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἶχε κατ' ἀρχὰς ὠρισμένα κέντρα ἐξ ὧν σὺν τῷ χρόνῳ ἐξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν Νήσον.

Τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς καλλιέργειας κατέχει ὁ Νομὸς Ἡρακλείου, ὅπου οἱ μᾶλλον προσθευτικῶν τῶν ἀμπελουργῶν ἐλίχον ὑστεροῦσι τῶν ἀρίστων τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται ὁ Νομὸς Λασιθίου, εἶτα ὁ Νομὸς Κανίων καὶ τελευταῖον οἱ Νομοὶ Σφακίων καὶ Ρεθύμνης. Ἐνῷ δὲ εἰς τοὺς ἐν Ἡρακλείῳ ἀμπελουργοὺς σχετικῶς μόνον ὀδηγίας θ-εῖχε τις νὰ χρηρηγήσῃ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην τῆς χρησιμοποιαῆ

σεως Γεωργικῶν ἐργαλείων διὰ τὸ ὄργανο καὶ διακρίσιμα τῶν ἀμπέλων καὶ τὴν κατόπιν ἀναλύσεως τοῦ ἐδάφους χρῆσιν χημικῶν λιπαυμάτων διὰ τὴν λίπανσιν αὐτῶν. πρὸς διδασκαλίαν συστηρικτικωτέρως ἀμπελοφυτείας εἰς τὰ πλείεστα μέρη τῆς Νήσου, εἶναι ἀνάγκη νὰ διδαχθῇ πρωτίτως αὐτὴ ἡ φυτεία τῆς ἀμπέλου καὶ νὰ χρηρηθῶσιν ἀντὶ ἀποστάσεως ἑνὸς καὶ ἡμίσεως καὶ δύο κληματαίδας ἀπ' ἀλλήλων, ἀποστάσεις ἑνὸς καὶ ἡμίσεως καὶ δύο μέτρων ἀναλόγως τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους κτλ. Ἐν Ἡρακλείῳ ἐπίσης ἤρξατο νὰ γίνηται ἐκλογὴ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς σταφυλῆς οὕτω π. χ. ἐν ᾧ τὸ **Ἐκαστοφυάλε** εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν σταφυλὴ πρὸς κατασκευὴν οἴνου τὸ **Ρεζακί** χρησιμεύει ὡς ἐπιδύρπιον ἢ Σουλτανίνη καὶ κατὰ δευτέρον λόγον ὁ Κουρού—Ταχτούς χρησιμοποιοῦνται πρὸς κατασκευὴν σταφίδας.

Τὴν ἀνάγκην τῆς εἰδικοποιήσεως τῆς καλλιέργειας ἐνόησε τοσοῦτον τὸ πρακτικὸν τῶν ἐν Ἡρακλείῳ ἀμπελοκτημένων πνεύμα ὥστε ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου κληματοβεργῶν Σουλτανίνης, προμηθευθεισῶν ὑπὸ τοῦ Γεωργικοῦ Τμηματός κατὰ τὰ ἔτη 1900—1901 καὶ 1902 τὰ $\frac{9}{10}$ ἐγένοντο ἀνάρπαστα ὑπὸ τῶν κατείκων τοῦ Ἡρακλείου ἐν ᾧ ἡ λοιπὴ Κρήτη μόλις κατώρθωσε νὰ χρησιμοποίησιν περὶ τὰς 100.000 καὶ ταύτας μετὰ δυσκολίας καὶ ἀτελῶς. Διὰ τὸν Νορὸν δὲ Ἡρακλείου δὲν ἦτο ἡ μόνη πηγὴ τῆς μεταφορᾶς τῶν κληματαίδων ἢ Γεωργικοῦ Τμηματός ἀφοῦ ἰδιώται καὶ ἀπ' εὐθείας ἐπρομηθεύθησαν ἐξ Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ τόπου ἵκανοὶ ἐκατοντάδας χιλιάδων εἶναι δὲ βεβαιωμένον ὅτι ἡ ἐν Ἡρακλείῳ οἰκογένεια τῶν κ. ἀδελφῶν Καστρινιογιαννάκη εἰσέπραξε ἄνω τῶν 100 εἰκοσαρράγιων, ἐξ ἐκποιήσεως μόνον τῶν κληματαίδων Σουλτανίνης ὀλίγων στεμμάτων ἀμπέλου. Προτίμησις δὲ μόνον ἐδίδετο εἰς τὰς ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως διανεμημένας πρωτίτως διότι αὐταὶ ἐχορηγοῦντο δωρεάν εἰς τὰς δὲ ἐπειδὴ καὶ ἂν ἐπληρῶνοντο 0κ ἐστοίχιζεν 11—12 μόνον δραχμῆς ἢ χιλίως ἐνῶ εἰς τοὺς ἰδιώτας ἄνω τῶν 15 δραχμῶν.

Ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Διευθύνσεως, ὡς καὶ διὰ τῆς προμηθείας ταύτης τῶν κληματαίδων Σουλτανίνης δεθείσης ὀθησεως εἰς τὴν ἀμπελοφυτεῖαν, ἐμελήθημεν σοβαρῶς καὶ τοῦ ζητήματος τῆς σταφίδας. Ὡς γνωστὸν πρὸ τοῦ 1900 τὸ πλείεστον τῆς σταφίδας τοῦ Ἡρακλείου κατασκευάζετο ἐν Κουρού Ταχτού ὀλίγου ρεζακί καὶ ἐλαχίστης Σουλτανίνης. Αἱ νέαι ὁμως φυτεῖαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἐκ Σουλτανίνης, ὡς προείπομεν.

Καὶ ἡ ποιότης δ' αὐτῆς ἦτο ἀτελεστάτη καὶ ἂν τινὲς κατεῖχον τὴν τέχνην τῆς ἀποξηράνσεως τῆς σταφίδας τὸ μυστικὸν ἦτο ἐντεροποιημένον εἰς λίαν περιορισμένον κύκλον ὡς ἐκ τῆς κακῆς

ντιλήψεως ἦν συνήθως οἱ πολλοὶ ἔχουσι περὶ τῆς ἐν γένει ἐκτιμήσεως τῶν προϊόντων τῶν.

Πρὸς βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῆς σταφίδος αἱ ἐνέργειαι τοῦ Γεωργ. Τριμήματος ἦσαν αἱ ἀκόλουθαι:

Ἀντικατάστασις τῆς κοινῆς στάκτης δι' ἀνθρακικῆς ποτάσης ἧς ἐχορηγήθησαν δωρεὰν ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας χιλιogramμων, προμήθεια ἀραιομέτρων καὶ διδασκαλία τῆς χρήσεως αὐτῶν εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ βαθμοῦ τῆς πυκνότητος εἰς ὃν θεῖον, νὰ ἐμβαπτίζονται αἱ σταφίδες, ὀδηγίαι ἐπὶ πάντων τούτων καὶ ἐν γένει τοῦ τρόπου τῆς ἀποξηράνσεως αὐτῆς χορηγηθεῖσαι ἐγγράφως καὶ προφορικῶς διὰ τοῦ ἐπὶ τόπου σταλέντος εἰδικοῦ καὶ τέλος ἐπίβλεψις ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς σταφίδος ἐν τῇ πόλει Ἡρακλείου πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῆς ἀτελοῦς ἀποξηρανθείσης.

Μεγαλυτέραν προστασίαν τῆς ὄσης παρέσχεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν κλάδον τούτον φρονούμεν ὅτι θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ζητήσῃ τις, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι καὶ τὰ μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα εὐχάριστα ἀποτελέσματα εἶναι ἰκανῶς ἐνδεικτικὰ τῆς βελτιώσεως τοῦ προϊόντος καὶ τὸ προσεχὲς μέλλον δὲν θέλει διαψεύσει ἡμᾶς.

Καπνοκαλλιέργεια.

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως αὐτῆς ἡ Ἀνωτ. Διεύθυνσις ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἐξαγωγὴν ἰκανῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν καπνοῦ στηριζομένη δὲ καὶ ἐπὶ τῆς μέχρι τοῦ 1899 μικρᾶς μὲν ἀλλ' ἐπιτυχοῦς καλλιέργειας τοῦ καπνοῦ εἰς τινὰ τῆς Νήσου μέρη ὡς λόγου χάριν εἰς Ἀποκόρωνα, εἰς Δῆμον Χάρακος τῆς Ἐπαρχίας Μονεφατισίου καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ἰδιωτὰι ἀσχοληθέντες ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἐν Σμύρῃ, Καβάλλᾳ καὶ ἄλλας καπνοπαραγωγὸς χώρας εἶχον εἰσαγάγει καὶ ἐν Κρήτῃ πρὸ ἐτῶν τὴν καπνοκαλλιέργειαν, ἀπεφάσισε τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πλουτοπαραγωγῆς ταύτης καλλιέργειας.

Τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην τοῦ κ. Συμβούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐνεθάρρυνεν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ Διεύθυνσις τοῦ Γεωργικοῦ Τριμήματος, ἧτις ἐν τῇ καλλιέργειᾳ τοῦ προϊόντος τούτου διέβλεπε τὴν χρησιμοποίησιν ἰκανῶν χιλιάδων ἐργατικῶν χειρῶν ἰδίᾳ γυναικῶν καὶ παιδῶν κατὰ τοὺς μῆνας τῆς φυτείας (Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον) καὶ τῆς συλλογῆς τῶν φύλλων (Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον) ἧτοι ἐποχὰς καθ' ἃς οἱ γεωργοὶ ἐλαχίστως ἄλλας ἀσχολίας ἔχουσι, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀναμισθητῆτος κύρους γνώμη ἐξόχου Κρητὸς καὶ εἰδικοῦ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ, τοῦ ἐν Καβάλλᾳ Ἰωάν. Κωνσταντινίδου, ὅστις, γνωρίζων καλῶς τὰ ἐδάφη τῆς Νήσου

(ρουσσιχώματα κοκκινογῆν) καὶ τὸ πρόσφορον αὐτῶν διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ πολυειδῶς συνέδραμε τὴν Διεύθυνσιν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τῆς εἰς μεγάλην κλίμακα ἐξαπλώσεως τῆς καλλιέργειας ταύτης, διὰ τῆς ἀποστολῆς ἀρχικῶς μὲν καπνοσπόρου ἐκλεκτῆς ποιότητος δωρεάν, βραδύτερον δὲ διὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀποστολῆς εἰς Κρήτην ἰκανωτάτων καπνοκαλλιεργητῶν. Οὕτω δ' ἤρξατο ἐνσαρκουμένη ἡ πρώτη αὕτη ἰδέα, μικρὸς δὲ μόνον ὑπελείπετο ἐνδοιασμὸς περὶ τῆς παραχθησομένης ποιότητος τοῦ καπνοῦ, ἕνεκα τοῦ ἀνεμώδους τοῦ κλίματος καὶ τῆς πρωϊνῆς θρόσου, ἀποδειχθεὶς καὶ οὗτος σχεδὸν ἀβάσιμος, διὰ τὰ πλείεστα τοῦλάχιστον μέρη τῆς Νήσου.

Ὡς πρῶτον μέσον διὰ τὴν προσέλευσιν τῶν κατοίκων ἐγρησιμοποιήθη ἡ παροχὴ δωρεάν φυτανίων καπνοῦ· ἐκ τῶν δώδεκα δὲ (ἀρ. 12) προμηθευθέντων χιλιogramμων καπνοσπόρου, μέρος ἐγρησιμοποιήθη πρὸς παρασκευὴν φυτωρίων καπνοῦ εἰς τὰ Ἀγροκήπια Χανίων Ρεθύμνης καὶ Ἡρακλείου τὸ δὲ λοιπὸν ἀπεστάλη εἰς τοὺς κ. δημάρχους καὶ διδασκάλους οἵτινες ὀδηγηθέντες οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τόπου σταλέντος καπνοκαλλιεργητοῦ, οἱ δὲ δι' ἐγγράφων ὀδηγίων κατήρτισαν φυτώρια καὶ διένειμαν φυτὰ δωρεάν συντελέσαντες οὕτω κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς καπνοκαλλιέργειας. Οὕτω δ' ἐπετεύχθη καπνοφυτεία ἐν Κρήτῃ ἣτις παρήγαγεν κατὰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔτος 1900 περὶ τὰς 15,000 ἐκάδας καπνοῦ ἐνῶ μέχρι τοῦ 1899 ἅπασα ἡ παραγωγὴ τῆς Νήσου ἀνήρχετο εἰς 7—8 χιλιάδας ἐκάδας· ἦτοι διὰ τῶν ἐκ τοῦ προχείρου τούτων μέτρων ἡ ὅλη παραγωγὴ ἐδιπλασιάσθη.

Ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῶν μικρῶν ἀλλ' ἰκανῶς ἐνδεικτικῶν τούτων ἀποτελεσμάτων ἡ Διεύθυνσις ἐπρομηθεύθη διὰ τὴν ἐρχομένην περίοδον τοῦ 1901 πενήτηντα (50) περίπου χιλιogramμα ἐκ τῶν ἀρίστων ἐκ Καβάλλας ποικιλιῶν καπνοσπόρου προσέλαβε δὲ καὶ τέσσαρας εἰσέτι καπνοκαλλιεργητὰς ἀναπληρώσασα δι' αὐτῶν τὴν ἔλλειψιν ἣτις παρουσιάζετο εἰς τοὺς τέσσαρας ἄλλους Νομοὺς τῆς Νήσου.

Διὰ τῶν πέντε τούτων εἰδικῶν ἐπετεύχθη ὁ καθαρισμὸς τοσοῦτων φυτωρίων καπνοῦ ἐν τοῖς Ἀγροκηπείοις ὥστε διενεμήθησαν δωρεάν

ἐν τῷ Νομῷ	Χανίων	1,500,000	φυτὰ
»	»	700,000	»
»	»	500,000	»
»	»	800,000	»
»	»	1,500,000	»
Ἦτοι ἐν ἑλῶ		5,000,000	φυτὰ καπνοῦ

Διὰ τῶν φυτῶν δὲ τούτων καὶ διὰ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας παραχθέντων ἐνηργήθη ἐν Κρήτῃ καλλιέργεια μὲν πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων στρεμμάτων κατὰ τοὺς μετριοτέρους ὑπολογισμοὺς τῶν ἐπὶ τόπου καὶ πρὸς συλλογὴν πληροφοριῶν ἀποσταλέντων εἰδικῶν καπνοκαλλιεργητῶν, παρήχθη δὲ κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις τῶν κ. Νομαρχῶν, Ἐπαρχῶν καὶ Δημάρχων, ποσὸν καπνοῦ, υπερβαῖνον τὰς 85,000 ἐκάδας ἤτοι δεκαπλάσιον τοῦ πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Γεωρ. Τμήματος παραγομένου, ἀφοῦ μόνον ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐνεργηθείσαις καπνοφυτεῖαις παρήχθησαν.

Εἰς Χαλέπα Χανίων ἐπὶ στρεμμάτων	45	ὄκ. καπνοῦ	2321
» Ἀρμένους Ρεθύμνης ἐπὶ	»	26	» » 1700
» Χάνδακα, Μοίραις, Μάλλια Ἡρακλ.	55	» »	2,584
» Χουμεριάκον καὶ Φουρνὴν Λασηθίου	14	» »	441
Ἐν ὅλῳ ἐπὶ στρεμ.	140	ὄκ.	7,046

ἤτοι ἐπὶ 140 στρεμμάτων, ὧν ὁ μέσος ὅρος παραγωγῆς ἀνήλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 50 ἐκάδων κατὰ στρέμμα παρήχθη ποσότης ἀνωτέρα τῆς πρὸ τοῦ 1899 ἐλοκλήρου ἐν Κρήτῃ παραγωγῆς.

Ἡ ἐπιτυχία κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τόσον τῆς ὅλης ἐν Κρήτῃ παραγωγῆς ὅσον καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος παραχθείσης ἦτο ἀληθῶς ἀνωτέρα πάσης ἐλπίδος· ἐὰν δὲ δι' εἰδικῶν μάλης πρὸς μὴνῶν προσληφθέντων δι' ἐργατῶν μήπω εἰσέτι καταρτισθέντων καὶ ἐν γένει δι' ὑπηρεσίας ἐν πλήρει εἰσέτι διοργανώσει εὐρισκομένης καὶ ἐντὸς διετίας εἶχον ἐπιτευχθῆι τοιαῦτα ἀποτελέσματα, εὐλόγως ἠδύνατό τις νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι, ἐντὸς μιᾶς εἰσέτι διετίας, διὰ μεθοδικωτέρας καλλιέργειας καὶ τῆ βοήθειᾳ προστατευτικῶν τινῶν δασμολογικῶν μέτρων, ὁ τόπος θὰ καθίστατο οὐ μόνον αὐτάρκης εἰς τὴν ἐπιτοσίαν κατανάλωσιν τοῦ καπνοῦ οἰκονομῶν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον δραχμῶν κατ' ἔτος ἀλλὰ καὶ ἱκανὸς νὰ εἰσάγῃ μεγάλᾳ χρηματικὰ ποτὰ ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς καπνοῦ.

Ἀναγκασίον θεωροῦμεν ἐνταῦθα νὰ ἐξηγήσωμεν τοὺς λόγους τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐνεργηθείσης καπνοφυτείας.

Οὐδὲλως λανθάνει ἡμᾶς ἡ ἀρχὴ ὅτι τὸ Δημόσιον εἶναι πάντοτε καλῶς διαχειριστῆς ἰδίᾳ εἰς ἐπιχειρήσεις ὡς ἡ τοῦ καπνοῦ ὅπου τὸ πλεῖστον τῶν δαπανῶν συνίσταται εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ ἐργατῶν· ἐν τούτοις γνωρίζοντες τὸ δυσχερὲς τῆς συσκευῆς τοῦ καπνοῦ ἔργον δὲν ἐβραδύναμεν νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἐνῶ διὰ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβάσεως τῶν καπνοκαλλιεργητῶν ἠδύνατο νὰ μορφωθῶσιν ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήμα-

τος ἐργάται διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν φυτανίων, διὰ τὴν φυτεῖαν τοῦ καπνοῦ, τὸ σκάψιμον αὐτοῦ, τὴν συλλογὴν τῶν φύλλων καὶ τὰ τοικῦτα, τὸ λεπτόν τῆς συσκευῆς καὶ ἀνασυσκευῆς ἔργον. δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διδαχθῇ ἐκ τοῦ προχείρου, ἀλλ' ἀπῆρτετο ἰκανὸς χρόνος, πολλοὶ μῆνες, οὓς οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ διαθέσωσι μεταβαίνοντες ἐπὶ τόπου διὰ πλείονας τοῦ ἐνός, δύο, ἢ τὸ πολὺ τριῶν καπνοπαραγωγέων. Ἐκ τούτου προσέκυψεν ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας κέντρων διδασκαλίας καὶ ὡς τοιαῦτα ἐξελέγησαν οἱ προρηθέντες τόποι ὅπου καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσι ἄποροι, θύματα τῶν τελευταίων ἀνωμαλιῶν, ἠδύνατο νὰ κερδίσωσι τὸν ἄρτον αὐτῶν, καὶ οἱ βουλόμενοι νὰ μάθωσι τὰ τῆς συσκευῆς ἠδύνατο εὐκόλως νὰ προσέρχωνται· οὐδ' ἀμειβάλομεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ ἦτο πλήρης ἄρῳ εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν πόλεων δύναται τις νὰ εὕρῃ πλείονα τῶν ἐκατὸ ἀτόμων δυναμένων νὰ ἐκτελέσωσι πᾶσαν ἐργασίαν σχετικὴν μὲ τὴν συλλογὴν καὶ συσκευὴν τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ· ἴδου δὲ καὶ τὰ οικονομικὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐνεργηθείσης καπνοφυτείας. Ἐξ ἐκποιήσεως καπνοῦ τοῦ Δημοσίου δρ. 6,219. Ὑπολογιζομένης δὲ καὶ τῆς ἀξίας τῶν δωρεῶν διανεμηθέντων 5,000,000 φυτανίων καπνοῦ πρὸς 2 δρ. δι' ἐκάστην χιλιάδα ἦτοι δραχμῆς ἐν ὅλῳ 10,000 ἔχομεν εἰσπραξίν ἐκ δραχμῶν 16,219. 53 ἦτοι ποσὸν ἀνωτέρον τῆς ὀλιγκῆς δαπάνης τῆς καπνοφυτείας τοῦ 1901 ἀνερχομένης εἰς τὸ ποσὸν τῶν 14,173. 70. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπολογισθεῖσα ἀξία τῶν 2 δραχμῶν δ' ἐκάστην χιλιάδα καπνοῦ εἶνε πολὺ μικροτέρα τῆς πραγματικῆς ἀξίας αὐτῶν μὴ κατελθούσης μέχρι τοῦδε ἐν Κρήτῃ κάτω τῶν 3 δραχμῶν κατὰ χιλιάδα καὶ τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν 7,000 ὀκάδων καπνοῦ εἰσπραχθὲν ποσὸν δρ. 6,219. 53 εἶνε ὅλως ἀσήμαντον διὰ καπνὸν ποιότητος ἐκτιμηθείσης ὑπὸ εἰδικῶν οἰοῖ ὁ ἐξ Αἰγύπτου κ. Τζανακλῆς καὶ ὁ ἐκ Καθάρων κ. Κωνσταντινίδης ἀντὶ τριῶν (3) δραχμῶν ἢ ὀκά. Ἐνῷ δὲ κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον γνωστοὶ καπνέμποροι ὡς ὁ τῶν Χανίων κ. Ἴω. Μυριάκης καὶ ἄλλοι ἐκ Ρεθύμνης προσέφερον διὰ τὸν καπνὸν τοῦ δημοσίου εἰς ἄρμάθα ὑρισκόμενον δρ. δύο (2) κατ' ὀκᾶν διὰ δὲ τὸν τοῦ Λασιθίου προσεφέρθησαν δραχ. 4 ὀκ' εἰσεπράττετο δὲ ἐν ὅλῳ δραχμῶν 15,000 μόνον ἐκ τῆς ἐκποιήσεως τοῦ καπνοῦ μετὰ τρεῖς μῆνας ὕστερον καὶ ἄρῳ ὑπέστημεν δαπάνην 3 καὶ πλέον χιλιάδων δραχμῶν διὰ τὴν συσκευὴν αὐτοῦ ἐδέχθη νὰ χορηγήσωμεν αὐτὸν εἰς τὰς εὐτελεῖς τιμὰς, τὸν μὲν τῶν Χανίων ἀντὶ 0.45 τὴν ὀκᾶν, τῆς Ρεθύμνης ἀντὶ 0.95 καὶ τοῦ Ἡρακλείου ἀντὶ 1.50 καθόσον ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης τότε χαλαρώσεως τῆς ὑπῆ-

ρεσίας, τῆς ἀτάκτως γενομένης συσκευῆς καὶ τέλος τῆς συνε-
πειᾶ τῶν ἀνωτέρω ἀρξαρμένης σήψεως αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀπέλυσιν
τῶν καπνοκαλλιεργητῶν ἐκ τῆς βεδιασμένης συσκευῆς αὐτοῦ ἐν
ὕγρα κατστάσει, ἐπεβάλετο ἡ ἐκποίησης, ἄλλως ἴα ἐπῆρχετο
τελεία ἡ σήψις τοῦ προϊόντος.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα πίνακα τῆς ἀξίας ἣν ἴα εἶχεν ὁ ἐν
λόγῳ καπνὸς κατὰ τὴν γνώμην τῶν καπνοκαλλιεργητῶν ἐπιθε-
σαιουμένην καὶ ὑπὸ ἐμπείρων ἄλλων εἰδικῶν ἐὰν ἐτακτοποιεῖτο
ἐγκαίρως καὶ ἐχωρίζετο εἰς ποιότητας αἰ 7,000 ἐκάδες ἢ ἀπέ-
διδον.

40 οἰο	»	»	2,800	1ης	ποιότητος	ἀξίας	τουλάχιστον	5	δρ.	14,000
40 οἰο	»	»	2,800	2ας	»	»	»	2	»	1,600
15 οἰο	»	»	1,000	3ης	»	»	»	1	»	1,000
5 οἰο	»	»	600	σκέρτα	»	»	»	0	»	—
100			7,000							20,600

Ὅτι δὲ οἱ ἀριθμοὶ οὔτοι οὐχὶ μόνον εἶναι ἀκριβεῖς ἀλλὰ καὶ
εὐρήνται κατωτέρω τῶν πραγματικῶν, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι,
μετὰ τὴν βλάβην ἣν ὑπέστη καὶ ἦτις ὑπελογίζετο εἰς 70% οἱ
ἀγορασταὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ Χανίων κ. Παντελεῆς Βερ-
ναδάκης καὶ Σία κατόπιν συσκευῆς ἐδεβαίωσαν κέρδη 2,200 δραχ-
μῶν, τῆς Ρεθύμνης ἐδιπλασίασαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ τέλος συ-
εταιίρος τοῦ ἀντι 1,50 δραχ. ἀγορασθέντος καπνοῦ Ἡρακλείου—
Λασθηθίου ὁ κ. Κ. Στεφανίδης ἐκποίησας τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ
τέταρτον ὡμολόγησεν ὅτι ἐκέρδισεν ἐξ αὐτοῦ 800 δραχμὰς ἦτοι
ἡ ἐκποίησις τῆς ὅλης ἐν Ἡρακλείῳ παραγωγῆς πραγματοποιεῖ
κέρδος εἰς τοὺς ἀγοραστὰς δρ. 3,200 τῆς δὲ ὅλης ἐν Κρήτῃ
παραγωγῆς (2,200 + 1,700 + 3,200) = 6,900.

Μετὰ τὰς ἐπὶ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης ἐπιχειρήσεως παρατηρή-
σεις ἐπανερχόμεθα ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν θέματος τῆς προόδου
τῆς ἐν γένει καπνοφυτείας ἐν τῇ Νήσῳ.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐνῶ πρὸ τοῦ 1899 ἡ ὅλη ἐν Κρήτῃ
καπνοπαραγωγή ἀνήρχετο εἰς 7,000 ἐκάδας αὕτη κατὰ μὲν τὸ
1900 ἀνῆλθεν εἰς 15 χιλ. κατὰ δὲ τὸ 1901 εἰς 85 χιλ. Δυστυχῶς
κατὰ τὸ 1902 αὕτη ὑπέστη κλονισμὸν ὀφειλόμενον ἐν μέρει μὲν
εἰς τὴν ἀνομβρίαν τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἰδίᾳ ὅμως εἰς τὴν ἔλλειψιν
εἰδικῶν ἐπὶ τῆς καλλιέργειας ταύτης, καὶ τὴν μείωσιν τῶν μέσων
ἄτινα ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία διέθετε, ὡς ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν
πιστώσεων αὐτῆς. Οὕτω (ἀπὸ 5,000,000 φυντακῶν καπνοῦ ἄτινα
διεγεμνήθησαν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1901 κατὰ τὸ 1902 διενε-
μήθησαν φυντανίαι:

	Καπνοῦ	Τουμπεικίου	Όλικά ποσά
Ειστάδροσκήπιον Χανίων	436,250	163,500	599,750
» » Ρεθύμνης	300,150	90,600	390,750
» » Ἡρακλείου	464,500	67,000	531,500
» » Λασηθίου	260,000	12,000	272,000
Όλικά ποσά . . .	1,460,900	333,100	1,794,000

Παραθέτομεν δὲ καὶ τὰς σχετικὰς ἐκθέσεις τῶν κ. Δημάρχων.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου Γ', καίτοι ὀλίγον ἑλλείπουσ καθ' ὅσον πλείσται ἀπαντήσεις τῶν κ. Δημάρχων ἑλλείπουσι, καταφαίνεται ὅτι ἡ παραγωγή τοῦ 1902 δὲν ἀνήλθεν εἰς τὸ ἡμισυ τῆς τοῦ 1901 καθ' ὅσον καὶ τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῆς ὑπολογιζομένης παραγωγῆς ἀνέρχεται εἰς 34,270 μόνον ἐνῷ κατὰ τὸ 1901 ἀνήλθεν εἰς 85,000 ὀκάδας. Καὶ ἐκ τῶν ἐκθέσεων δ' ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὸ 1901 ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ διεξήχθη ἐντὸς 22 δήμων εἰς εὐρύτεραν κλίμακα ἐνῷ κατὰ τὸ 1902 μόνον ἐντὸς 12. Ὅτι δὲ αἱ ἀπαντήσεις τῶν λοιπῶν Δημάρχων ἐλάχιστά θά ἐπηρέαζον τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ κ. Δήμαρχοι, ἐὰν εἰς τὰς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν περιφέρειας ὑπῆρχε καλλιέργεια καπνοῦ ἀξία σημειώσεως δὲν θά παρέλειπον νὰ μᾶς γνωρίσωσι τοῦτο.

Τέλος θά ἦτο πρόωρον νὰ προδικάσωμεν τὰς ἐνεργουμένας καπνοφυτείας τοῦ τρέχοντος ἔτους καίτοι φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀπότομος ὑψώσις τῆς ἀξίας τοῦ καπνοῦ θέλει πείσει πολλοὺς νὰ τραπήσιν πρὸς τὴν ἐπικερδῆ ταύτην καλλιέργειαν. Τοῦτο δὲ ἐξάγουμεν καὶ ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων αἰτήσεων περὶ παροχῆς φυτανείων καπνοῦ. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ παρῆλθῃ ἀπαρτήρητον εἶναι ὅτι ἐνῷ ἐξ ὄλων σχεδὸν τῶν δήμων, ὅπου καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ εὐδοκίμει καὶ ἱκαναὶ γαίαι καὶ χεῖρες ἐργατικάι ὑπάρχουσιν, ἡ αὐτὴ αἴτησις ἀποστολῆς ἰδία εἰδικοῦν, εἶτα δὲ φυτανείων, σπόρου καπνοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπαναλαμβάνεται, ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία περιορίζεται εἰς τὴν παροχὴν ὀλίγου σπόρου καπνοῦ καὶ ὀλίγων φυτανείων.

Κτηνοτροφικά φυτά.

Ἡ ἔλλειψις γλωφῆς τροφῆς κατὰ τοὺς μῆνας Μάϊον, Ἰουλίον, Ἰούλιον, Αὐγούστον καὶ Σεπτέμβριον εἶναι ἐν τῶν σπουδαιότερων προσκομμάτων τῆς προόδου τῆς κτηνοτροφίας ἐν τῇ Νήσῳ. Τὰ πειράματα ἡμῶν περιορίσθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν Μηδικῆς πόας, διαφόρων ποικιλιῶν τριφυλλίου, λευκοῦ, ἰώδους, κτηνοτροφικῶν τεύτλων κτλ.

Ἐκ πάντων τούτων μόνον ἡ Μηδικὴ πόα καὶ τὰ τεύτλα ἠδουκίμησαν καὶ τῆς μὲν Μηδικῆς πόας αἱ ρίζαι κατῆλθον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος εἰς βάθος 0,40 ὑφεικατομέτρων τὸ δὲ βάρος ἐκάστου βολβοῦ τῶν τεύτλων, κατὰ μέσον ὄρον ἀνῆλθεν εἰς 2 περίπου χιλιόγραμμα. Ἡ Μηδικὴ πόα ἐθερίσθη ἐπὶ ἀρδευσίμων μὲν γαιῶν διαρκούντος τοῦ θέρους τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς φυτείας τῆς, ἐξάκις, ἐπὶ ξηρῶν δὲ ἀλλὰ παχέων καὶ ὑγρῶν γαιῶν τετράπρακις. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας γαίας αἱ ρίζαι τῶν φυτῶν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἐπομένου ἔτους εἶχον εἰσδύσει εἰς βάθος 0,60 ὑφεικατομέτρων ἐντὸς τοῦ ἐδάφους.

Τοὺς πειραματισμοὺς ἡμῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν κατὰ τὸ ἐπίδον, καθ' ὅσον αἱ γαῖαι ἐν οἷς ἐλάμβανον χώραν οἱ πειραματισμοὶ ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ πλεῖστον τῶν φυτῶν κατεστράφη ἐκ σήψως, μέρος δὲ τούτων μόνον δισσώθη καταστραφέν καὶ τοῦτο βραδύτερον συνεπεῖρα ὑπερβολικῆς ξηρασίας. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ τριφυλλίου ἀπετύχουμεν οἰκτρῶς καὶ τοῦτο ἀποδίδομεν εἰς τὴν βεβιασμένην σποράν αὐτοῦ εἰς ὅλως ἀκατάλληλον ἐποχὴν ἔχομεν δὲ πεποίθησιν ὅτι, ἐπὶ καλλιεργημένων, ἰσοπεδομένων καὶ ἀρδευσίμων γαιῶν, ἐπιμεμελημένη σπορὰ γενομένη κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἐπιτύχη πρὸς ὅμως ὁ σπόρος νὰ σπειρεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καὶ νὰ σκεπάζεται λίαν ἐλαφρῶς καθόσον εἰς βάθος πλέον τοῦ ἐνδὸς ὑφεικατομέτρου σήπεται ἰδίως εἰς τὰ ὑγρά ἐδάφη. Ἡ πείρα ἐπίσης ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἡ φυτεία τῶν τεύτλων δεόν νὰ γείνηται μᾶλλον κατὰ τὸ φθινόπωρον ἢ τὴν ἀνοιξὴν προτιμωτέρα δ' εἶναι ἢ ἀπ' εὐθείας σπορὰ τῶν σπόρων, τῆς μεταφυτεύσεως φυτανίων.

Βάμβαξ.

Καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος τοῦ τόσοσ πολυτίμου τούτου διὰ τὴν βιομηχανίαν φυτοῦ ἐδοκιμάσθη εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας. Τὴν παραγγελίαν δὲ 300 περίπου ὀκάδων βομβυκοσπόρου, γενομένην κατὰ τὸ 1900, ἐπηκολούθη-

σε μεγαλύτερα ή του 1901 ἐκ 5000 ἐκάδων. Ἐπὶ δύο δὲ δοκιμασθέντων εἰδῶν Μπάμνια καὶ Ἄμπάσι Ἀμερικῆς καὶ δύο Ἀφφίρι καὶ Ἀχμουῖν Αἰγύπτου μόνον σχετικῶς τινὰς ἐπιτυχίας παρατηρήσαμεν εἰς τὰ εἶδη Ἄμπάσι καὶ Ἀφφίρι. Ὁφείλομεν ἐν τούτοις νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι οὐδέποτε ἴσως ἐξετελέσθησαν πειράματα ὑπὸ περιστάσεις δυσμενεστέρας. Πρωτίστως καὶ καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τῆς μετὰ τῶν κ. Δημάρχων ἀλληλογραφίας οἱ πλείστοι τῶν Δήμων δὲν ἔλαβον ποσῶς ἐκ τοῦ σπόρου τούτου, ἕνεκα τῆς δυσχεροῦς ἐξευρέσεως τῆς ἀποστολῆς ἢ ἔλαβον ἀργὰ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυτῶν παρεκκόλουθησεν μὲν καταπληκτικὴ ἀνόησις, ἀλλὰ τὰ ἀνόη ταῦτα ἤρχισαν νὰ δένουν μόνον κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον, τὸ πλείστον δ' αὐτῶν κατεστρέφετο ἐλλείψει θερμότητος· ἐλίγαι δ' ἐφύτευσαν ἐγκαίρως καὶ ἐπὶ σχετικῶς καλλιεργημένων καὶ ἀρδευσίμων γαιῶν· καὶ ἐκ τούτων πάλιν ἐλάχιστοι ἐπέτυχον ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς καλλιέργειας καὶ περιποιήσεως τῶν φυτῶν.

Ἐν τούτοις καὶ ἂν κρίνη τις ἐκ τῶν σχετικῶν ἐπιτυχιῶν, ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος εὐδοκίμει ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ἔρους:

1ον) Ὁ ἀργὸς νὰ εἶναι γόνιμος καλῶς καλλιεργημένος εἰ δυνατὸν δὲ καὶ ἀρδευσίμος.

2ον) Ἡ φυτεία νὰ γίνεταί ἐγκαίρως καὶ οὐχὶ πέραν τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἢ τὸ πολὺ μέχρι 15 Ἀπριλίου καὶ

3ον) Κατὰ τὸ ἀπὸ Ἀπριλίου μέχρι τέλους Μαΐου διάστημα νὰ χορηγηθῇ πᾶσι δυνατὴ περιποίησις εἰς σκαλίσματα καὶ ἀρδεύσεις.

Ἐκ τῶν σχετικῶν ἐπιτυχιῶν μᾶς ἐστάλησαν δείγματα βάμβακος ὡς τὰ τοῦ Γεωργίου Βολουδάκη ἐκ Καλαμιτισίου καὶ ἄλλων ὧν ὁ εἰς ἕκαστον καρῦδιον περιεχόμενος ἀνεκκόμιστος βάμβαξ εἶχε βάρος 6½ γραμμαρίων, ἤτοι καθαρὸς βάμβαξ βάρους 2 γραμμαρίων. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον φυτὸν δικιτρέπει περὶ τὰ πενήτηκοντα καρῦδια μᾶς χορηγεῖ περὶ τὰ 100 γραμμάρια καθαρῶ βάμβακος.

Ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου γενομένης καλλιέργειας, καίτοι αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸν μῆνα Μαΐου, παρήχθησαν καρῦδια περιέχοντα βάμβακα ἀνεκκόμιστον καὶ τελείως ἕτηρον βάρους 9 γραμμάρων ἤτοι καθαρὸν βάμβακα βάρους 3 γραμμαρίων ἕκαστον.

ὑπὸ οἰκονομικὴν ὅμως ἔποψιν ἡ ἐπιχείρησις αὕτη ἦτο ὀλεθηρὰ καθ' ὅσον ἕνεκα τῆς σπουδῆς καὶ ἀνεπαρκείας τοῦ προσωπικοῦ, ἡ καλλιέργεια αὕτη ἐγένετο ὡς προείπομεν, πολὺ ἀργὰ, κατὰ τὸν μῆνα Μαΐου, ἐκ τῶν 15 δὲ περίπου φυτευθέντων στρεμμάτων 5 μόνον ἐκαλλιεργήθησαν ἀρκούντως τὰ δὲ λοιπὰ ἐλλείψει

ὕδατος ἐγκατελείφθησαν. Ἐκ τῶν πέντε (5) τούτων στρεμμάτων παρήχθησαν 1,000 περίπου ὀκάδες βάμβακος ἐκποιηθεῖσαι ἔλλαψαι ἀγοραστῶν εἰς τὴν εὐτελεῆ τιμὴν τῶν δρ. 0,40 κατ' ὀκά. Δείγματα τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου παραχθείσης ποσότητος ἐστάλησαν εἰς τὰ ἐν Πειραιεὶ καταστήματα τῶν κ. ἀδελφῶν Ρετσίνα ὧν ἡ ἀπάντησις εἶχε οὕτω. « Ἡ ποιότης τοῦ βάμβακος αὐτοῦ εἶναι πολὺ καλὴ ἐφ' ἁμύλλος τῆς καλῆς ποιότητος βάμβακος Κύπρου, βεβαίως δ' ἡ εἰς μεγάλην κλίμακα καλλιέργεια τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος ἔσται λίαν προσοδοφόρος διὰ τὸν τόπον ».

Σακχαροκάλαμον.

Παρακινηθέντες ἐκ τῆς δωρεᾶν ἀποστολῆς 39 σάκκων ζαχαροκαλάμου γενομένης ὑπὸ τοῦ ἐκ Βαλιάννου τῆς ἄνω Ἀγύπτου εὐγενοῦς δωρητοῦ κ. Χρήστου Γάσπαρη μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ πλείστου μέρους αὐτοῦ προέβημεν εἰς τὴν καλλιέργειαν σάκκων τινῶν τούτου εἰς τὴς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκγερωθείσας γαίας τῶν Λειβαδίων τῆς Ἀγυῖας. Τὴν φυτεῖαν ἐπηκολούθησεν γενναία βλάστησις καὶ παροχὴ στελεχῶν βάρους 4—5 χιλιογράμμων πλουσιωτάτων δ' εἰς σακχαρώδεις χυμούς. Μέγα μέρος ὅμως τῆς φυτείας ἡμῶν τυχῆς ἐξηράνθη κατὰ τὸ θέρος ἔλλαψαι ὕδατος τῶν δὲ ἐναπομεινάντων φυτῶν μόλις καὶ μετὰ βίας κατερρώθη ἢ διάσωσις ἀπὸ τὴν σῆψιν, ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ παρουσίας λιμναζόντων ὑδάτων. Ὅπως ποτ' ἀνῆ φρονουμένῳ ἔπου ὑπάρχουν ἄρδευσίμοι γαίαι τὸ σακχαροκάλαμον δύναται νὰ παράσῃ ἀληθεῖς ὑπερσεῖας εἰς τοὺς κτηνοτρόφους, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἢ χρησιμοποίησις του πρὸς παροχὴν σακχάρου δὲν φαίνεται οἰκονομικῆ.

Ἦρουζα. Ἀτυχῆς πειραματισμὸς ἐπὶ ὀκάδων τινῶν ὄρυζης γενόμενος κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1901 ἔσχεν ἀποτελεσματικὴν γενναίαν μὲν βλάστησιν καὶ ἀρχὴν καρποφορίας, ἀλλὰ καὶ τρανὰς ἀποδείξεις τοῦ ἀσυμφόρου τῆς καλλιέργειας ὡς ἐκ τῶν καταπληκτικῶν ποσοτήτων τοῦ ὕδατος τὸ ἔποσον καταναλίσκει ἢ καλλιέργεια αὐτῆ. Τὸ δὲ συμπέρασμα ἡμῶν εἶναι ὅτι ἢ ἄλλως τε ἀνθυγεινὴ αὕτη καλλιέργεια τῆς ὄρυζης οὐδεμίαν πρακτικὴν ὠφέλειαν δύναται νὰ ἔχη διὰ τὴν Νῆσον.

III ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΑΓΡΟΚΗΠΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΣΠΟΡΕΙΑ

Σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῶν Γεωργικῶν Σταθμῶν, βραδύτερον δὲ Ἀγροκηπίων μετονομαθέντων, καὶ τῶν Ἀγροτικῶν σπορείων ἦτο ὅ ἐν ἀλλοῖς πειραματισμῶς ἐπὶ διαφόρων σπόρων, φυτῶν λιπασμάτων, ὁ πολλαπλασιασμὸς φυτῶν δενδρουλλίων, ἢ καλ-

λιέργεια προϊμῶν λαχανικῶν καὶ διαφόρων εἰδῶν κηπουρικῆς, ἢ χρήσις Γεωργικῶν ἐργαλείων ἢ ἀνάπτυξις τῶν συναφῶν τῇ Γεωργίᾳ βιομηχανικῶν οἰνοποιίας, οἰνοπνευματοποιίας, τυροκομίας, σηροτροφίας, ἢ βελτιώσεις τῆς φυλῆς τῶν ζώων καὶ ἡ ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν σταθμῶν διατροφή ζώων πρὸς παροχὴν γάλακτος, ἐρίου καὶ τὰ τοιαῦτα.

Πᾶς τις δ' ἔννοει, ὅτι τὸ εὐρὺ τοῦτο πρόγραμμα τῶν ἐν τοῖς Γεωργικῶν Σταθμοῖς ἐργασιῶν ἀπῆται τὴν ἀνοικοδόμησιν ἀναλόγων οἰκημάτων, τὴν καλλιέργειαν γαιῶν ἰκανῆς ἐκτάσεως, τὴν προμήθειαν σπόρων, λιπασμάτων, ἐργαλείων, ζώων, τὴν ἐκλογὴν καταλλήλου προσωπικοῦ διὰ τὴν ἐπιβλεψὴν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐργασιῶν, τὴν μόρφωσιν ἰκανῶν ἐργατῶν καὶ λοιπὰ συναφῆ ζητήματα ὧν ἡ λύσις μόνον διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀφθόρου παροχῆς τῶν μέσων ἡδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ. Καὶ τῶν μέσων μὲν τούτων οὐδόλως ἐστερήθημεν κατὰ τὴν πρώτην διετίαν, ὡς ἐκ τῆς ἐξαίρετικῆς καὶ προνομιοῦχου θέσεως τῆς πρώτης Κυβερνήσεως, ὁ χρόνος ὅμως δὲν ἤρκεσεν ὅπως φέρωμεν εἰς πέρας τὴν ἀρχαλῆν ἐγκατάστασιν τῶν Γεωργικῶν Σταθμῶν εὐρέθημεν δ' ἐν πλήρει διοργανώσει καθ' ἣν ἐπὶ τὴν ἐπιπέδον ὁ συνεπεία τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς προσωπικοῦ καὶ πιστώσεων περιορισμὸς τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν. Μόνον ἐν τῷ Γεωργικῷ Σταθμῷ Χανίων εἶχεν ἤδη ἐπιτευχθῆ ἡ ἀνάπτυξις τῶν φρεάτων καὶ ἡ ἀποπεράτωσις οἰκοδομῶν 250 περίπου τετραγωνικῶν μέτρων ἐκτάσεως καὶ σχετικῆς τῆς ἐγκατάστασις, ὑπελείποντο ὅμως πολλὰ εἰσέτι ὧν ἡ ἔλλειψις τοὺς μὲ εὐρὺ πρόγραμμα χαραχθέντας περιθώλους τῶν Γεωργικῶν Σταθμῶν μετέτρεψεν εἰς Ἀγροκήπια σκοπὸν ἔχοντα τὸν πολλαπλασιασμὸν μόνον δενδρουλλίων τινων καὶ φυτῶν καπνοῦ καὶ τὸν πειραματισμὸν ἐπὶ καλλιεργειῶν τινων.

Κατὰ τὸ διετὲς δὲ τοῦτο διάστημα διενεμηθήσαν ἐκ τῶν Ἀγροκηπίων φυτάνια μὲν καπνοῦ ὡς προείπομεν περὶ τὰ 8 ἑκατομμύρια δενδρουλλία δὲ τὰ εἰς τὸν πίνακα Δ' ἀναφερόμενα.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα τῶν 96,516 δενδρουλλίων δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ τοῦ Ἀγροκηπίου Λασηθίου ἀνερχόμενα εἰς τὸ ποσὸν τῶν 5,000, τὰ κατὰ τὸ 1901 ἐν τῷ Νομῷ Χανίων διανεμηθέντα 20,000 καὶ τὰ κατὰ τὸ 1902 τῶν Ἀγροκηπίων Ρεθύμνης καὶ Ἡρακλείου ἀνερχόμενα εἰς τὸ ποσὸν τῶν 30,000, καθότι ἡ διανομὴ ἐγένετο τότε ἄνευ διπλοτύπων, πρὸς δὲ ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ἐλλείπουσιν ὑπὲρ τὰς 5,000 δένδρων ἄτινα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὰς δενδροστοιχίας καὶ περὶ τὰς 4,000 μηλέαι (φερίκι) καὶ μωρέαι ἃς ἐπρομηθεύθημεν ἐξ Ἑλλάδος ἤτοι ἐν ὄλῳ ὑπὲρ τὰς 150,000 δενδρουλλίων. Ἐπίσης ἐλλείπουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν

Ἄγροικηπίων τῶν σχολείων διανεμηθέντα ὧν τινὰ ὡς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον Κανδάνου, ὑπερέβησαν πᾶσαν προσδοκίαν.

IV ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΙ

Ἐξ ἑκατομμύρια δραχμῶν εἶναι τὸ ἀνώτατον ποσὸν τὸ ὁποῖον εἰσάγεται ἐν τῇ Νήσῳ ἐκ τῆς κατ' ἔτος ἐξαγωγῆς ὀκτώ καὶ πλέον ἑκατομμυρίων ὀκάδων ἐλαίου. Ἐνῶ δὲ ὁ μέσος ὅρος τῆς τιμῆς ἐκάστης ὀκάς αὐτοῦ, κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σειρὰν τῶν ἐτῶν, κυμαίνεται μεταξὺ τῶν δρ. 0,70 διὰ ἐπιμεμελημένης κατασκευῆς ἢ ποιότητος τοῦ ἐλαίου θὰ ἤδύνατο τοσοῦτον νὰ βελτιωθῆ ὥστε ἡ τιμὴ αὐτοῦ ν' ἀνέλθῃ κατὰ τεσσαράκοντα, πενήτηκοντα καὶ πλείοτερον ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{10}$, ἀξάνουσα οὕτω τὸ εἰσαγόμενον ποσὸν εἰς ὀκτώ καὶ πλείοτερον ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ βελτίωσις αὕτη τῆς ποιότητος τοῦ ἐλαίου, ἐξακτουμένης ἀφ' ἑνὸς ἐκ τῆς ἐπιμεμελημένης συλλογῆς τῶν ἐλαιῶν ἰδίᾳ ὁμῶς ἐκ τῆς χρήσεως τελειότερων μηχανημάτων, εἶναι ζήτημα καθαρῶς βιομηχανικὸν καὶ ἐπομένως ἀπολύτως τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ὡς ἐκ τῶν δυσχερειῶν ὁμῶς εἰς ἃς ὁ βιομηχανὸς θὰ εὐρίσκειται ἐπὶ σειρὰν εἰσέτι ἐτῶν σχετικῶς πρὸς τὴν προμήθειαν τῆς πρώτης ὕλης εἰς τιμὰς εὐλόγους καὶ τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς τὸ πλείστον τῶν ἰδιοκτητῶν δύναται νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν κατασκευὴν ἐκλεκτῶν ἐδωδῶν ἐλαιῶν, φρονούμεν ὅτι ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν προστασίαν τῶν ἐλαιουργικῶν καταστημάτων δεόν νὰ ἐνεργῆται καὶ ὥθησις τις τῶν ἰδιοκτητῶν πρὸς βελτίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ ἐλαίου των. Ἡ πρωτοβουλία αὕτη τοῦ ἰδιοκτήτου εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον ἀναγκαία καθ' ὅσον οὗτος μικρὰς μόνον μεταρρυθμίσεις ἔχει νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰ συνήθη ἐλαιουργικὰ μηχανήματα του συνισταμένας εἰς τὴν προμήθειαν σάκκων ἐκ βρούλων, φίλτρου, καθαρῶν δοχείων καὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ ἥμισυ δὲ τοῦ ἔργου ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ καρποῦ ἐκ τοῦ δένδρου, ἢ συλλογῆ δὲ πάλιν αὕτη προαπαιτεῖ τὸ κλάδευμα καὶ προοδευτικώτερον καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας.

Οἶνοποιΐα.

Παράδοξον καὶ ἐν τούτοις ἀληθές ὅτι τὴν τιμὴν τοῦ ἐν Κρήτῃ οἴνου ἐλάχιστα ἐπηρεάζει ὁ νόμος τῆς παγκοσμίου προσφοράς καὶ ζήτησεως, ὁ δὲ οἶνοπαραγωγὸς ἡμῶν ἔχει μᾶλλον νὰ ἐλπίζῃ ἐκ τῆς ἐπιτοπίου καὶ συνεπείᾳ ἐλλείψεως οἴνου προερχομένης ὑπερτιμήσεως, παρά ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζήτησεως. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μὴ εὐχερῆ κατανάλωσιν τῶν οἴνων μας εἰς τὰς

Ευρωπαϊκῶς ἀγοράς· αἱ δυσχέρεια δ' ἂς ὁ οἰνοπαραγωγὸς ἦ μᾶλλον ὁ οἰνέμπορος ἡμῶν εὐρίσκει νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς οἴνους του εἰς τὰς προλεχθεῖσας ἀγορὰς προέρχονται κυρίως ἐκ νομοθετημάτων ληθθέντων ὑπὸ τῶν Ευρωπαϊκῶν κρατῶν διὰ τὴν προστασίαν τῶν προϊόντων των, δι' ὧν ἐκμεταλλεύονται τὰς ἀτελείας ἢ τὰ πλεονεκτήματα τῶν οἴνων μας, ὡς ἐν παραδείγματι συμβαίνει διὰ τὴν παρουσίαν τῆς θεϊκῆς ποτάσεως ἐν τῷ οἴνῳ ἡμῶν ἀρ' ἐνός καὶ τοῦ μεγάλου οἰνοπνευματικοῦ βαθμοῦ ἀρ' ἑτέρου.

Ὀλίγα λεπτομέρεια ἐπὶ τοσοῦτον πολυπλόκου ἐπιστημονικοῦ θέματος θ' ἦσαν ὅλως ἄκαρποι, ἄλλως τε καὶ οἱ πειραματισμοὶ ἡμῶν ἐλάχιστα δύνανται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ χρησιμεύωσι διὰ τοὺς πολλοὺς. Διὰ τοὺς πρὸ πολλοῦ ἄμως εὐρισκόμενους ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔχομεν νὰ συστήσωμεν πρωτίστως τὸν πρώϊμον **τρυγητὸν**, τὴν χρῆσιν τῶν **καλλιεργημένων ζυμῶν**, τὴν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζυμώσεως μῦρανσι τῆς θερμοκρασίας τοῦ γλεύκου ἀπὸ 20—30 μόνον βαθμοῦς, τὴν χρῆσιν ὑπογείων ψυχρῶν ἀποθηκῶν καὶ κατὰ δευτέρον λόγον τὴν ἀνάμυξιν διαφόρων ποικιλιῶν σταφυλῶν, τὸ **κολλάρισμα** τῶν οἴνων, τὸ φίλτραρισμα αὐτῶν καὶ ἐν γένει καθαριότητα καὶ προσοχὴν ὅπως τὰ μεταγγίσματα λαμβάνωσι χώραν κατὰ τὰς ψυχρὰς ἡμέρας κτλ.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα τινὲς ὑπὸ στοιχείων Ε'· πίνακα τῶν ἀναλύσεων οἴνων γνωστῶν διαμερισμάτων ὡς καὶ δειγμάτων οἴνων ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐν Ἑρακλείῳ ἐνεργηθείσης οἰνοποιίας. Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῶν οἰνοπνευματικῶν βαθμῶν τῆς θεϊκῆς ποτάσεως καὶ ὀξύτητος τῶν κυρίων τούτων καὶ ἀλληλενδέτων τριῶν στοιχείων δύνανται τις ν' ἀποφανθῇ περὶ τῶν ἐξαιρετικῶν αποτελεσμάτων τοῦ πρώϊμου τρυγητοῦ, καθ' ὅσον τὰ πειράματα ἡμῶν ἔλαβον χώραν εἴκοσι περίπου ἡμέρας πρὸ τοῦ συνήθως γινόμενου τρυγητοῦ. Ἐὰν δὲ οἱ ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἡμῶν δοκιμαστικῶς παραχθέντες οἴνοι οὗτοι δὲν ἀρέσκουσιν εἰς τοὺς πολλοὺς, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς δυσaráστου ἐντυπώσεως ἣν παράγει ἢ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἐνυπάρχουσα ὀξύτης καὶ ἢ κατ' ἀντίστροφον λόγον ἑλλειψῆς ἐπαρκοῦς οἰνοπνεύματος. Πάντα ὅμως ταῦτα παρὰ τοῖς λαοῖς εἶναι ζήτηματα ἔξωτος, ὅπως δὲ ποτῆριον οἴνου Bordeaux θ' ἀπερρίπτετο ὡς ὄξος ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος καὶ ὁ ρητινίτης θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Παρισινοῦ ὡς ὀλίγον ἀπέχων τοῦ φαρμάκου. Ἐφ' ὅσον δὲ κράτος τι ἔχει τὴν ἀπαίτησιν νὰ συναγώνιζεται μετὰ τῶν πολλῶν καὶ νὰ ζήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τῆς προόδου, ὀφείλει νὰ κανονίσῃ τὴν κατασκευὴν τῶν προϊόντων του συμφῶνως μὲ τὰς ἐπιθυμίας τῶν πολλῶν. Ἐπὶ τοῦ σημείου δὲ τού-

του τὰ πειράματα ἡμῶν εἶναι λίαν ἱκανοποιητικὰ ἔχομεν δὲ δι' ἔλπος ὅτι ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἔχομεν ν' ἀναγγεῖλωμεν ἀληθεῖς ἐκπλήξεις.

Τυροκομία.

Οὐχὶ μικρὰς σήμερς ἀπολαύει ὁ ἐκ Κρήτης τυρὸς εἰς Ἀθήνας, Κηφολιν, Σμύρνην καὶ ἀλλαχοῦ ὅπου συνήθως καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Κρητικοῦ τυροῦ κατορθοῦνται ἢ ἐκποίησις τυροῦ οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχοντος μὲ τούτον. Ὁ εὐγευστος ὅμως εὐοσμος καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ καλὸς οὗτος Κρητικὸς τυρὸς σπανίζει καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀγορὰς τῆς Νήσου· συχνότερον δὲ ἀπαντᾷ τις τυροῦς σκληροῦς, εὐρωτιῶντας, ἀλυφροῦς, ἐξοιδικότας, καὶ ἐν γένει δυσαρέστους τὴν γεῦσιν καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν κατωτέρας ποιότητος.

Ἡ διαφορὰ αὐτῆς τῆς ποιότητος τοῦ τυροῦ συναντᾶται καὶ εἰς προϊόντα τοῦ αὐτοῦ τυροκομείου εἶναι δὲ δύσκολον νὰ εὕρη τις τυροκόμου ὅσον καὶ ἂν ὑποταθῇ οὗτος πεπειραμένος νὰ δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ κατασκευὴν τυροῦ ὁμοιομόρφου καὶ ἐνλεκτικῆς ποιότητος.

Αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης τῶν προϊόντων τοῦ αὐτοῦ τυροκομείου εἶναι ὅτι ὁ Κρήτης τυροκόμος, ἐνεργεῖ μὲν περιεσκεμμένως καὶ ἐφοδιασμένως μὲ πολυτίμον πείραν στερεῖται ὅμως τῶν ἀπαιτουμένων γνώσεων καὶ ἐργαλείων ὅπως ἐνεργῇ ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ θάλασις ἐπέρχονται ἀτυμοσφαιρικαὶ μεταλλήλαι νὰ σταθμίσῃ τὴν πορείαν του καὶ ν' ἀντιμετωπίξῃ ταύτας.

Δὲν θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κατέλωμεν εἰς λεπτομερείας ἵνα πείσωμεν τοὺς ἀγροληθῆντας κἄπως εἰς τὰ τυροκομικὰ, ὅτι ἡ χρῆσις πυτιᾶς εἰς καθ' ἑωρισμένην ἐκ τῶν προτέρων ἀναλοχίαν εἶναι πάντοτε ἀνωτέρα τῆς χρήσεως φυσικῆς μαγιάς ἀγνωστοῦ ἐντάσεως, ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ τυροκόμου δι' ἧς οὗτος δοκιμάζει τὴν θερμοκρασίαν τοῦ γάλακτος δὲν δύναται νὰ ἐξισώθῃ μὲ τὴν ἀκρίθειαν τοῦ θερμομέτρου δι' οὗ καταμετρῶνται καὶ αὐτὰ τὰ δέκατα τῶν βαθμῶν, οὐδὲ δύναται νὰ συγκριθῇ ἢ ἀπότομος πίεσις ὀγκώδους λίθου οὕτινος γίνεται συνήθως χρῆσις πρὸς πίεσιν τοῦ τυροῦ μὲ τὴν συνεχῆ καὶ κανονικὴν πίεσιν ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ τοῦ τυροῦ ὁ μοχλὸς τοῦ πιεστηρίου.

Πρὸς διδασκαλίαν τῆς χρήσεως τῶν ἐν λόγῳ ἐργαλείων καὶ ἐν γένει πρὸς παροχὴν ὀδηγιῶν ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ ἀλατίσματος τοῦ τυροῦ, ἐπὶ τοῦ γυρίσματος αὐτοῦ, τοῦ χρωματισμοῦ, τῆς καθα-

ριότητος καὶ λοιπῶν λεπτομερειῶν, κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1900 διεξήχθη τυροκομία εἰς Κάμπους Κυθωνίας ἐξ ἧς παράχθη τυρὸς, τυχῶν χρυσοῦ βραβεῖου ἐν τῇ Διεθνείᾳ ἐκθέσει Χανίων καὶ ἀξίας ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Χανίων δρ. 2. 50 κατ' ἑκάν ἤτοι 30 % ἀνωτέρας τοῦ καλοῦ ἐγγωρίου τυροῦ, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ ἀσφαλέστερον τεκμήριον τῆς ἐπιτυχίας ὑπὸ πρακτικῆν ἔποσιν· καίτοι ὁ τυρὸς οὗτος παρουσίαζεν ἐλλείψεις τινὰς ὡς ἐκ τῶν δυσχερειῶν τῶν συναφῶν πρὸς τὰς τοιούτου εἰδους ἐπιχειρήσεις, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ὅμως ἦτο ὠραίος τὸ σχῆμα καὶ τὸν χρωματισμὸν ὁμοιόμορφος, γευστικώτατος καὶ παχύτατος· ἔτυχε δὲ πανταχοῦ τοιαύτης φήμης ὥστε εἰς τὴν ἀνωτέρω λίαν ἱκανοποιητικὴν τιμὴν τῶν 2. 50 κατ' ἑκάν θὰ ἐξέποιούντο ὁσαυτῶποτε καὶ ἂν διεθέτομεν ποσά.

Καὶ ὑπὸ οἰκονομικὴν δὲ ἔποσιν ἢ ἐπιχειρήσεις αὕτη τοῦ Δημοσίου δὲν ὑπῆρξεν ἀποθαρυντικὴ ἀφοῦ διὰ δαπάνης 1,332. 20 ἐξέποιήθη τυρὸς καὶ εἰσεπράχθησαν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου δρ. 1457. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὰς δαπάνας τῶν δρ. 1,332. 20 δὲν συμπεριλαμβάνεται ἢ ἐφ' ἀπαξ γενομένη δαπάνη τῆς ἀγορᾶς τῶν λεβήτων, τοῦ πιεστηρίου καὶ λοιπῶν ἐργαλείων τοῦ πρῶτηγματος, ἀνερχομένη εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 720, 35 ὡς καὶ ἡ μισθοδοσίᾳ τοῦ Ἐπιμελητοῦ.

Λυπηρὸν ἐν τούτοις εἶναι ὅτι οἰκονομικοὶ λόγοι δὲν ἐπέτρεψαν τὰς περαιτέρω ἐργασίας ἡμῶν ἐπὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ Κρητικοῦ τυροῦ τὸ σμικρὸν δὲ τοῦ χρόνου καθ' ὃν διήρκεσαν τὰ πειράματα ἡμῶν δὲν ἤρκεσαν ὅπως οἱ τυροκόμοι μιμηθῶσιν τὸ παράδειγμα ἡμῶν ἢ τοὐλάχιστον ἐξοικειωθῶσι μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ θερμομέτρου καὶ πιεστηρίου.

Σηροτροφία. Πεντήκοντα καὶ πλέον χιλιάδες ἀγροτικῶν οἰκῶν μὲλις κατορθοῦσι νὰ ἐξάγῳσι κατ' ἔτος βομβύνια καὶ μέταξαν ἀξίας δικιοσίων περίπου χιλιάδων δραχμῶν ἤτοι ἡ κατὰ μέσον ὄρον παραγωγὴ ἐκάστου οἴκου ἀνέρχεται εἰς τὸ εὐτελὲς ποσὸν τῶν 4 δραχμῶν! Ἐν ᾧ ἄλλοτε ἐν καὶ μόνον χωρίον τῆς Νήσου, ὡς ἐν παραδείγματι ὁ Πλατανιάς, εἰσέπραττε ἐκ τῆς πωλησεως τῶν βομβυκίων καὶ τῆς μετᾶξης ὀλίγησιν τὸ ποσὸν τοῦτο.

Τὰ αἷτια τῆς ἀποτέμου ταύτης ἐγκυκαλειψέως τῆς σηροτροφίας εἶναι ποικίλα· πρωτίστως ἡ ὑποτίμησις τῆς μετᾶξης ἧς ἡ τιμὴ κατήλθε εἰς τὸ πέμπτον τῆς πρὸ τριακονταετίας τοιαύτης, αἰ ἀσθένεια τῶν μεταξοσκωλήκων, ἡ ἐλλείψις μωρεῶν καὶ κατὰ

λήλων οίκημάτων και τέλος αἱ συχναὶ ἀποτυχίαι ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐπιμεμελημένης ἐκτροφῆς.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ὑποτίμησιν τοῦ προϊόντος, ἐφ' ὅσον διὰ τῆς κατ' οἶκον ἀσχολίας τῶν γυναικῶν και παιδῶν και ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος μὴ υπερβαίνοντος τοῦς δύο μῆνας, κατορθοῦται ἡ παραγωγή 40—50 χιλιογράμ. βομβυκίων ἀξίας 100 δραχμῶν ἡ ἐκτροφή συμφέρει εἰς πᾶσαν ἀγροτικήν οἰκογένειαν ἡ ὑποτίδ' αὐτῆ οὐδὲως πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει παρῆλθονδ' οἱ χρόνοι καθ' οὓς ἡ μεταξοσκωληκοτροφία ἤτο προνόμιον μερῶν τινῶν τὰ δὲ ἐκ σηρικῆς νήματος ἐνδύματα ἦσαν προωρισμένα μόνον διὰ τοὺς βασιλεῖς. Σήμερον ἡ ὀλικὴ τοῦ πλανήτου ἡμῶν παραγωγή ἀνέρχεται εἰς διακόσια και πλέον ἑκατομμύρια χιλιογράμματα βομβυκίων, τὴν παραγωγὴν δὲ ταύτην ἡ ἐπιστήμη τείνει ν' αὐξήσῃ κατ' ἔτος διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως ὑγιῶς βομβυκοσπόρου και τῆς διδασκαλίας τῶν μέσων δι' ὧν κατορθοῦται ἡ κατὰ τε τὸ ποσὸν και ποιὸν αὐξήσις αὐτῆς. Τὴν δευτέραν αἰτίαν τῆς στασιμότητος τῆς σηροτροφίας ἐν Κρήτῃ ἦτοι τῶν ἀσθενειῶν τελείως ἐξουδετερεῖ ἡ προμήθεια ὑγιῶς βομβυκοσπόρου, τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ φύλλου ἐξασφαλίζει ἡ μωροφυτεία, τὴν τῶν καταλλήλων οἰκημάτων ἡ παγιωθείσα τάξις και τῆς ἐπιμεμελημένης ἐκτροφῆς ἡ δι' ὁδηγῶν και ἐπὶ τόπου διδασκαλία τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας τῶν μειαξοσκολήκων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι τὸ σπουδαιότερον στάδιον τῆς ἐνεργείας, μετὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς μωρέας εἶναι ἡ ἐξεύρεσις και παροχὴ εἰς τοὺς κατοίκους ὑγιῶς βομβυκοσπόρου. Ἀπὸ τετραετίας δὲ διανέμοντες περὶ τὰ τετρακόσια κυττὰ κατ' ἔτος ἐκ διαφόρων ἐμπορικῶν οἰκῶν Γαλλίας και Κύπρου, ὧν τὰ ἐνδύματα μᾶς ἐχορηγήθησαν κατόπιν συστάσεων τοῦ κ. Γεναδίου Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας τῆς Κύπρου και τοῦ ἐνταῦθα Γαλλικοῦ Προξενείου, ἔχομεν τοιαῦτα ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα ὥστε εἰς τινὰ μέρη ὁ μέσος ὄρος τοῦ κατ' οὐγγίαν τῶν 25 γραμμαρίων παραγωγῆς ἀνῆλθεν εἰς 50 χιλιογράμ. ἦτοι ὑπερέβη τὸν ἐν Γαλλίᾳ μέσον ὄρον. Τὰ δὲ βομβύκια τῶν ὡς εἴρηται ἐκτροφῶν ἦσαν ἀρίστης ποιότητος πληρωθέντα κατὰ 20—30 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{10}$ ἀκρι-

διώτερον τῶν λοιπῶν. Τὸ μέχρι τοῦδε ὁμῶς σύστημα τῆς διανομῆς εἶναι ὅλως ἀσύμφορον διὰ τὸ Δημόσιον διὰ πολλοὺς λόγους ὧν ὁ κυριότερος εἶναι ὅτι ἕνεκα βραδύτητος τῆς ἐκ Γαλλίας μεταφορᾶς τοῦ βομβυκοσπόρου, ἦν ἐνεργουμένη σκοπίμως ἵνα μὴ τὰ ἔμβρυα προῶτως ἐκτεθῶσιν εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς, οἱ κάτοικοι προμηθεύονται τοῦτον παρὰ τῶν ἐμπόρων. Συνεπεία τούτου καὶ ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς ἐπέρχεται φθορὰ αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου τὸ πλεῖστον τῶν κατοικῶν στερεῖται ὑγιῶς βομβυκοσπόρου. Περὶ τοῦ βομβυκοσπόρου τούτου οἱ κ. Δήμαρχοι ἐκφράζονται ὡς ἀκολουθῶς: ὅτι οἱ σκόληκες τρώγουσιν ἀπλήστως καὶ ἐπιτυγχάνουσι καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς φάσεις, γδέρνονται ὁμοιομόρφως, κάμνουσι στερεὰ βομβύκια, δὲν ψοφεῦσι κ. λ. π.

Τὴν προμήθειαν ὑγιῶς βομβυκοσπόρου ἡ Πολιτεία εἶδει νὰ νὰ ἐξαρκήσῃ εἰς πάντας. Ἄγνοοῦμεν κατὰ πόσον τοῦτο θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συντελεσθῇ δι' εἰδικῆς σηροτροφικῆς ὑπηρεσίας πρὸς παρασκευὴν τοῦ βομβυκοσπόρου ἢ διὰ τοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τὰ τοῦ εἰσχυμένου βομβυκοσπόρου καὶ τοῦ ἐπὶ τόπου κατασκευαζομένου. Πάντως ὁ μὲν σηροτρόφος δέον νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει ὅτι τὰ $\frac{9}{10}$ τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ σπόρου, δι' οἰκονομίαν δὲ δαπάνης 4—5 δραχμῶν κινδυνεύει νὰ ἀπολέσῃ πᾶσαι τὰς δαπάνας εἰς ἃς ἐπεβλήθη καὶ τοὺς κόπους δύο μηνῶν, ἢ δὲ Πολιτεία νὰ προσπαθήσῃ διὰ καταλλήλων νομοθετημάτων ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν εἰσχυγὴν ἀσθενοῦς βομβυκοσπόρου, νὰ μὴ πύση ἐρχομένη ἀρωγὸς ἕως οἷα 50,000 τῶν ἀγροτικῶν οἰκῶν ἐκτρέφουσι ἰσχυροὺς οὐγγίλας αὐξήσῃσι τὴν ἐτησίαν παραγωγὴν εἰς ἕν τοῖλάχιστον ἑκατομμύριον χιλιῶν βομβυκίων ἐξ ὧν ὁ τόπος θὰ εἰσάγῃ περὶ τὰ 2,500,000 δραχμῶν.

Ζ φ ο τ ε χ ν ί α .

Ἡ ἀπὸ τινος χρόνου ἐξαρχοῦ ἐκ τῆς Νήσου τῶν ὀλέγων ἐκλεκτῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων οὗς ὁ τόπος παρήγε, ὡς ἐκ τοῦ ἐπεξηγουμένου ἐν Κηφόλει, Ἀλεξάνδρειν καὶ ἀλλοῦ γοργῶς βηματισμοῦ τῶν πρώτων καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ βήματος τῶν δευτέρων, καὶ ἐν γένει ἡ ἔλλειψις ἐκλεκτῶν ζῴων ἀναπαρά-

γωγῆς ἐθεωρήθησαν ζητήματα ὑψίστης σπουδαιότητος δι' ἃ ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία ἐλλείψει κτηνιατρικῆς τοιαύτης, ἔδει ν' ἀσχοληθῆ. Πρὸς τοῦτο κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ 1901 ἠγοράσθη ἐξ Αἰγύπτου διὰ τοῦ ἐκεί ἐμπόρου, κ. Μειμαράκη, καὶ ἀντὶ 1,400 περίπου δραχμῶν, ἑπταετῆς ἐκλεκτὸς ἵππος Ἀραβικῆς φυλῆς, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν δ' ἐκείνην Κυπριακῆς ἐν Ἀθήναις ἐκθέσεως τῆ φροντίδι τοῦ διοργανωτοῦ ταύτης κ. Γ. Σ. Φραγκοῦδη καὶ ἀντὶ 1,600 περίπου δραχμῶν ἠγοράσθησαν 4 Κυπριακοὶ ὄνοι ὧν οἱ δύο θήλειαι.

Ἐκ τῶν ζώων τούτων χορηγηθέντων ἀρχικῶς μὲν ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆματος εἶτα δὲ δωρεὰν ἔσχονεν τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα.

Ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1901—31 Μαρτίου 1903

	Ἐλάβον χώραν ἀναβάσεις	Ἐτεκον φορβάδες ἢ ὄνοι	Ἐγχιμονοῦσι φορβάδες ἢ ὄνοι	Ἐμείναν ἄνευ ἀποτελέσματος
Ἐκ τοῦ ἐπιδήτορος Ἀραβικοῦ ἵππου	70	28	31	11
Ἐκ τοῦ ἐπιδήτορος Κυπριακοῦ ὄνου	66	29	23	14
	136	57	54	25

Ἦτοι ἐξ ἑνὸς ἵππου καὶ ἑνὸς ὄνου (καθ' ὅσον ὁ ἕτερος ἐξεποιήθη δλίγους μῆνας ὕστερον) ἔλαβον χώραν 136 ἀναβάσεις ὧν (57+54) 111 ἐπιτυχεῖς καὶ 25 ἀνεπιτυχεῖς.

Ἡ ἀναλογία τῶν ἐπιτυχιῶν πρὸς τὰς ἀποτυχίας ἀνῆλθεν εἰς 82 ἐπὶ τοῖς 9/10 ἢ δὲ τιμῆ τοῦ κόστους ἐκάστης ἐπιτυχοῦς ἀναβάσεως ἀνέρχεται εἰς 32 δρ. λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ἡμερησία δαπάνη τῆς διατροφῆς τῶν 2 ζώων μετὰ τοῦ μισθοῦ τοῦ ἵππουδμου κλπ. στοιχίζει 5 δραχ. ἢ δὲ ὀλικὴ δαπάνη τῶν 2 ἐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 3,600 δραχμάς.

Ὁμολογοῦμεν ὅμως ὅτι ἐράνημεν λίαν φειδωλοὶ τῆς δυνάμεως τῶν ζώων, ἐν τῷ μέλλοντι δὲ φρονοῦμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναβάσεων δύναται ν' αὐξήσῃ ἴσως νὰ διπλασιασθῆ, χωρὶς οὔτε τὰ ζῶα νὰ ζημιωθῶσι, οὔτε ἡ προρηθεῖσα ἀναλογία τῶν ἐπιτυχιῶν κατ' ἐλάχιστον νὰ ἐλλατῶθῃ.

Καίτοι δὲ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς κτηνιατρικῆς ὑπηρεσίας παύει

πᾶσα περαιτέρω ἀρμοδιότης ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἐναπομένει δ' ἡμῖν μόνον ἡ εὐθύνη τῆς διατροφῆς τῶν ζώων, δὲν θὰ παραλείψωμεν νὰ τονίσωμεν τὴν ἀνάγκην τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιθετόρων ἵππων εἰς τέσσαρας, ὡν οἱ δύο θὰ διαμένωσιν εἰς Ἡράκλειον ὁ εἰς εἰς Χανία καὶ ὁ τέταρτος εἰς Ρέθυμνον καὶ τὴν παρεμπόδισιν τῆς ἐξαγωγῆς ἐκ τῆς Νήσου τῶν παραγομένων ἐκλεκτῶν ζώων ἐπὶ τινα τοῦλάχιστον ἔτη.

Πρὸς δὲ εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἓν ἐκ παραλλήλου ἐλαμβάνοντο μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς καχεκτικῆς φυλῆς τῶν βοῶν μας, καὶ εἰδικοποιῆσιν τῆς φυλῆς τῶν προβάτων πρὸς παροχὴν κρέατος, ἐρίου, γάλακτος, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ταύρων, κριῶν κτλ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κυρίως δὲ πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς διαμονῆς καὶ διατροφῆς τῶν ζώων τούτων, ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία εἶχε συστήσει εἰς τὴν Ἄν. Διεύθυνσιν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν τὴν ἐκχέρσωσιν τῶν Λειβαδίων τῆς Ἀγυῖας, τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐν αὐτοῖς οἰκημάτων καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν πέριξ τοῦ Χάνδακος, ἐν Ἡρακλείῳ γαιῶν.

Περαίνοντες τὴν συνοπτικὴν ἡμῶν ταύτην ἐκθεσιν ἐπὶ τῆς προόδου τῆς κτηνοτροφίας ἐν Κρήτῃ δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ ὑποδείξωμεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Κοινοφελούς Ταμείου ἀναγραφομένη πίστωσις τῶν δεκαπέντε (ἀρ. 15) χιλιάδων δραχμ. πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας ἐν Κρήτῃ θὰ ἦτο πλέον ἢ ἀρκετὴ πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ τῶσον ζωτικῆς αὐτοῦ ζητήματος.

Διπάσματα.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς κόπρου τῶν ἵππων, βοῶν, προβάτων, αἰγῶν κλπ., ἐπὶ τῶν καλλιεργείων, πάντες οἱ γεωργοὶ καλῶς γνωρίζουσι διὰ τοῦτο δὲν διστάζουσι νὰ πληρώσωσι ταύτην μίαν, μίαν καὶ ἡμίσειαν ἐνίοτε δὲ δύο καὶ δύο καὶ ἡμίσειαν δραχμὰς ἕκαστον φορτίον. Ἐκείνο ὅμως τὸ ὅποιον οἱ πλείστοι ἀγνοοῦσιν εἶναι ὅτι πλὴν τῆς συνήθους ταύτης κόπρου ἡ βιομηχανία χρρηγεῖ σήμερον, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν **χημικῶν λιπασμάτων**, πλείστας ἄλλας οὐσίας αἰτινὰς παρουσιαζόμεναι ὑπὸ μορφήν ἀλάτων, κόνεως κλπ. εἶναι δεκάκις ἐνίοτε δὲ καὶ εἰκοσάκις θρεπτικώτεραι τῆς συνήθους κόπρου τῶν ἵππων καὶ βοῶν. Ἡ διαφορὰ δ' αὕτη τῆς περιεκτικότητος εἰς θρεπτικὰ στοιχεῖα εἶναι καὶ τὸ ἐξαιρετικὸν πλεονέκτημα διὰ τὸ ὅποιον συνιστῶμεν, ἰδίᾳ ὅπου δὲν εὐρίσκεται ἄλλος κόπρος, τὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων. Ἄς ὑποθέσωμεν π. γ. ὅτι εἰς 100 ὀκάδας συνήθους κόπρου τὰ ἐνυπάρχοντα θρεπτικὰ στοιχεῖα ἀνέρχονται εἰς μίαν ὀκάαν, εἰς 100 δὲ

δολδας χημικῷ λιπάσματος τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα συμποσοῦνται εἰς 10 δολδας. Ὅτι τὸ φορτίον τῆς κόπρου, παραδιδόμενον ἐντὸς τοῦ σταύλου, τιμᾶται μίαν δραχμὴν καὶ ἡ ἀξία ἐνδὸς σάκκου λιπάσματος ἐν τῇ ἀποθήκῃ 10 δραχ. πρὸς μεταφορὰν τῶν φορτίων τούτων τῆς κόπρου ἀδιακρίτως ἢ τοῦ χημικῷ λιπάσματος, εἰς ἀπόστασιν τριῶν ὥρων, θὰ δαπανήσωμεν εἰσέτι μίαν δραχμὴν ἐπομένως μετὰ τὴν ἐνεργηθεῖσαν μεταφορὰν, καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς χρησιμοποίησως, ἢ μὲν ὅκᾳ τῶν ἐν τῇ κόπρῳ εὐρισκομένων θρεπτικῶν στοιχείων θὰ στοιχίξῃ δύο δραχμᾶς, ἢ δὲ ὅκᾳ τῶν ἐν τῇ χημικῷ λιπάσματι θρεπτικῶν στοιχείων μίαν μόνον δραχμὴν καὶ δέκα λεπτά ἐπομένως προκύπτει οἰκονομία δρ. 0,90. Εὐνόητον δ' ὅτι ἡ οἰκονομία αὕτη εἶναι μεγαλητέρα, ἰδίᾳ ὅσᾳκις τὰ μὲν χημικὰ λιπάσματα εἶναι εἰκοσάκις, τριακοντάκις καὶ πλειότερον πλουσιώτερα εἰς θρεπτικὰ στοιχεῖα τῆς κόπρου, κί πρὸς μεταφορὰν δ' ἀποστάσεις μεγαλητέρας τῶν τριῶν ὥρων καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἀτελεῖ. Κατὰ γενικὸν κανόνα ἢ χρήσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων συμφέρει εἰς τόπους ἀπέχοντας πλεόν τῆς ὥρας τῶν σταύλων τῶν πόλεων καὶ ἄλλων κέντρων ὅπου ἡδύνατό τις νὰ προμηθευθῇ εὐθυσὴν κόπρον. Ἐν τούτοις καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πέριξ τῶν πόλεων ἢ χρήσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἐνίοτε εἶναι ἀναγκαία, ἰδίᾳ ὅσᾳκις αἱ πρὸς λίπανσιν γαῖαι στεροῦνται ἐνδὸς τῶν θρεπτικῶν στοιχείων καλίου, ἀζώτου ἢ φωσφόρου ὅπως συνήθως συμβαίνει μὲ τοὺς λαχανοκήπους εἰς οὗς ἐλλείπει ὁ φώσφορος. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐπιβάλλεται ἡ ἀναπλήρωσις τοῦ ἐλλείποντος στοιχείου διὰ χημικῷ λιπάσματος περιέχοντος ἀποκλειστικῶς τὸ ἐλλείπον στοιχεῖον. Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ἡ χρήσις τῆς κόπρου, δι' ἧς θὰ συνεσωρευόντο περιττὰ ποσότητες ἀζώτου, εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην θὰ ἦτο μᾶλλον ἐπιβλαβές.

Παραίνοντες τὴν περὶ χρήσεως χημικῶν λιπασμάτων μικρὰν ἡρῶν ταύτην πραγματεῖαν ἀναγκασίον θεωροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε πειραμάτων ἡμῶν, ἐπιβεβαιωθέντων καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ Ἀγρονόμου κ. Pastorini λοχαγοῦ παρὰ τῷ Ἰταλικῷ στρατῷ, ἢ χρήσις τῶν λιπασμάτων τῆς πετάσσης δὲν ἐπέφερε σχεδὸν οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῶν καλλιεργείων, τούναντιον τὰ φωσφοροῦχα λιπάσματα παρήγαγον θαυμάσια ἀποτέλεσματα ὡς καὶ τὰ φωσφοροαζωτοῦχα. Ἄλλως τε αἱ εἰς τὸ Γεωργικὸν Χημείον Ἀθηνῶν ἐνεργούμεναι ἀναλύσεις τῶν διαφόρων γαιῶν τῆς Νήσου θέλουσιν μᾶς χορηγήσει διδόμενά τινα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἐξακολουθήσωμεν τοὺς κατὰ τόπους πειραματισμοὺς ἡμῶν. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι ἡ χρήσις τῶν χημικῶν τούτων λιπά-

σμάτων θέλει καταργήσει τὸ νῦν ἐν ἰσχύει σύστημα τῆς ἀγραναπαύσεως καὶ ἐπαναφέρει τὰς γαίας εἰς τὴν πρὸ τῆς σημερινῆς ἐξαντλήσεως αὐτῶν κατάστασιν.

Γεωργικὰ ἐργαλεῖα.

Καίτοι πάντες ἀνομολογοῦσι τὴν τελειότητα καὶ ταχύτητα, περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας, διὰ τῶν τελειοποιημένων Γεωργικῶν ἐργαλείων, ὁμοῦ πανταχοῦ καὶ πάντοτε οὐδὲν μέσον πρόδου εὔρε καὶ εὕρισκει πλειοτέραν ἀντίδρασιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ εἰς τι μέρος, ὅσον τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα καὶ μηχανήματα. Καὶ ὄντως πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ κοινοῦ ξυλίνου ἀρότρου καὶ βολοσύρου, μὲ τὴν χρῆσιν τῶν ὁμοίων ἢ γεωργῶδες εἶναι οὕτως εἰπεῖν ζυμωμένους, διὰ νεωτέρων τοιούτων, ὡς καὶ παντὸς ἄλλου τελειοποιημένου ἐργαλείου ἀπαιτοῦνται τρία τινά.

1ον) Ἐκλογὴ τοῦ ἐργαλείου τὸ ἔποιον δέον νὰ εἶναι ἀνάλογον τῆς δυνάμεως τῶν ζώων καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους.

2ον) Δύναμις ἑλξεως μεγαλητέρα τῆς συνήθους καὶ ἀνάλογος τῆς ἐργασίας (ἀντιστάσεως) τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων.

3ον) Ἐξοικείωσις ἐργατῶν διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ζώων διὰ τὴν ἑλξιν αὐτῶν.

Ἐρ' ὅσον δ' εἰς τῶν ἀνωτέρω παραγόντων ἑλλείπει τὰ τελειοποιημένα ταῦτα ἐργαλεῖα καίτοι δι' αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται τελείως τὸ γύρισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ εἰς οἷον δήποτε βάθος ἐσκαφῆ αὐτοῦ ἢ συλλογὴ τῶν ἀκανθῶν ἢ ριζῶν, εἶναι καταδεδισμένα εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐγκαταλείψεως σκωρίας· κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα ἐν Κρήτῃ ὅπου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα δὲν εὕρισκονται συγκεντρωμένα, ὁ προοδευτικὸς γαιοκτήμων διατρέχει τὸν κίνδυνον, προμηθευόμενος ἐργαλεῖον τι, ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος νὰ θέσῃ αὐτὸ κατὰ μέρος, καθότι καὶ ἂν ἐπέτυχε εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ τὰ ζῶα τοῦ ἀδυνατοῦσι νὰ τὸ θέσωσιν εἰς κίνησιν ἢ στερεῖται τοῦ καταλλήλου διὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ προσώπου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἢ χρῆσις τῶν Γεωργικῶν ἐργαλείων προϋποθέτει σχετικὴν τινα πρόδον καὶ θέλησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Κατὰ γενικὸν κανόνα ἐπετύχμεν τὴν μόνρφωσιν νέων ἐργατῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρότρου καὶ τῆς σβάρνας ἐντὸς δύο ἢ τριῶν τῶν πολλῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ὁσάκις ἐπεχειρήσαμεν νὰ πείσωμεν μεσήλικα τινὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον τοῦ νεωτέρου οὗτος παρουσίαζεν ἀνυπέροβλητα προσκῆμματα καὶ δυσχερείας ἀκαταπονήτους.

Ὅπως ποτ' ἂν ἢ πραγματικὴ πρόδοσις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθῇ ἀνευ τῆς ἀρρωγῆς τῶν Γεωργικῶν ἐργαλείων. Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς ἐξημερώσεως γαιῶν χέρσων, εἰς τὴν ἐκκοπὴν τῶν ὁμοίων

τὸ κοινὸν ἄροτρον ἐλάχιστα ἐνεργεῖ καὶ ἡ μέλλουσα νὰ προκύψῃ οἰκονομία ἐκ τῆς χρήσεως τῶν καταλλήλων ἀρότρων καὶ ἐργαλείων διὰ τὸ διακρίσιμα τῶν ἀμπελώνων καὶ λοιπὰς γεωργικὰς ἐργασίας θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν Γεωργικῶν ἐργαλείων ταχύτερον πάσης διδασκαλικῆς καὶ παντὸς ἄλλου μέσου. Ἐν τούτοις ὀφείλομεν νὰ ἐμολογήσωμεν ὅτι ἐνιαχοῦ εὑρομεν θέλῃσιν μεγίστην καὶ ἐπιμονὴν ἀξιεπαινον πρὸς καλλιέργειαν δι' ἀρότρου νεωτέρου συστήματος, ἐν δὲ τὴν θέλῃσιν ταύτην τῶν ἰδιοκτητῶν ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσωσι καὶ οἱ καχεκτικοὶ βόδες τῶν ἢ οἱ ἐξηγτηγμένοι ἵπποι τῶν οὐχὶ κατὰ δεκάδας, ὡς συμβαίνει σήμερον διὰ τὰ ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἡμῶν διανεμηθέντα ἄροτρα καὶ σάβρανα, ἀλλὰ κατὰ πολλὰς ἑκατοντάδας θὰ ἠριθμοῦντο τὰ χρησιμοποιούμενα Γεωργικὰ ταῦτα ἐργαλεῖα ἐν τῇ Νήσῳ ἃς ἐλπίζωμεν δὲ ὅτι τὸ παραδειγμα τῶν ὀλίγων τούτων θὰ μιμηθῶσι καὶ οἱ πολλοὶ εἰς προσεχῆ δὲ πραγματεῖαν ἡμῶν θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ στραφῶμεν εἰς κλίμακα ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων ἀνωτέρας βαθμίδος, οἷα εἶναι αἱ σποριστικά, θεριστικά καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἀλωνιστικά μηχαναὶ περὶ ὧν συζήτησις ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ ἦτο ὅλως ἄκαρπος.

VIII ΠΑΘΗΣΕΙΣ

Φυτικά καὶ ζωϊκά.

Φυλλοξήρα, Κάμπαι, Ρυγγίτης, (μπίμπικας) ἀκρίς φλοιοτρήτης, πυρηνοτρήτης, κομμίωσις, χελώνεια, (ψωρίασις) καπνία περονόσπορος, ὠίδιον, (σήριας) ὀροβάγγχη (λύκος) κλπ.

Φυλλοξήρα. Καίτοι πολλάκις ἠκούσθη ἐπιβεβαιουμένη ὑπὸ τῶν κατοίκων ἡ παρουσία τῆς φυλλοξήρας εἰς τι μέρος, δυνάμεθα κατηγορηματικῶς νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι τὸ σθοροποιὸν ἔντομον ἐφείσθη μέχρι σήμερον τῆς ἰδιαίτερας ἡμῶν πατρίδος ὡς καὶ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, πρωτίστως ὡς ἐκ τῆς διαχωριζούσης ἡμᾶς ἀπὸ τῆς φυλλοξηρικῆς χώρας θαλάσσης. εἶτα δὲ χάρις εἰς τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 57 Νόμου, περὶ μέτρων πρὸς πρόληψιν εἰσβολῆς τῆς φυλλοξήρας, οὕτως κατωτέρω ὑποβάλλομεν καὶ τροποποιήσεις τινάς. Ἡ σπουδαιότης τοῦ ζητήματος ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ ἐξαντλήσωμεν πᾶν μέσον ἀλυστηρότητος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὡς εἰρηται νόμου, ἐφιστῶμεν δὲ καὶ τὴν προσοχὴν τῶν κομμιδίων εἰς τὸ ὅτι οὐδὲν ἄλλοτα συμφέροντα τοῦ τόπου συνδεδεμένον τοῦτο ζήτημα καθ' ὅσον δὲν ἀπατεῖται μόνον κακῆ πρόθεσις ἀλλὰ καὶ ἀπλοῦν λάθος ὅπως εἰσχυθῇ ἡ φυλλοξήρα καὶ

οὕτω ἐπέληθ' ἡ οἰκονομικὴ καταστροφή τῶν ἀμπελοφόρων Ἐπαρχιῶν.

Ὡς ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὁμως κινδύνου εἰς ὃν ἡ Πολιτεία εὐρίσκειται συνεπέει τῶν ἐμπορικῶν αὐτῆς σχέσεων μετὰ φυλλοξηρικῶν Κρατῶν, τῆς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως ἦν δυνατόν νὰ ἔχῃσι τελωνειακοὶ τινες ὑπάλληλοι ὡς πρὸς τὴν σοβαρότητα τοῦ ζήτηματος, τοῦ ἀνεξελέγκτου ἐνίων Ὑποτελωνείων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν διαφόρων ἀντικειμένων καὶ ἐν γένει διαφόρων εὐλόγων ἀφορμῶν ἃς θὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐκθίσωμεν, τὸ Γεωργικὸν Τμήμα ἐμερίμνησε περὶ τῆς παρασκευῆς Ἀμερικανικῶν κληματιδῶν, ὅπως ἐν ἐνδεχομένῃ φυλλοξηρικῇ εἰσβολῇ δυνηθῇ ν' ἀντιμετωπίσῃ κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν μέλλουσαν νὰ ἐπέληθ' κρίσιν. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δὲ ἐργασιῶν ἐπετύχωμεν τὸν πολλαπλασιασμῶν εἰδῶν τινων Ἀμερικανικῆς ἀμπέλου, ἐξ ἐκείνων ἅτινα εὐδοκίμοι καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἀγνοοῦμεν ὅμως κατὰ πόσον τὰ εἶδη ταῦτα θὰ εὐδοκίμοισιν εἰς τὰ διάφορα ἐδάφη τῆς Νήσου, ἐπεμένως καθίσταται ἀπαραίτητον ὅπως διὰ καταλήλων πειραματισμῶν λυθῶσι πάντα τὰ προβλήματα ταῦτα, ἵνα μὴ ὁ ἀμπελοκτῆμων μετὰ τὴν δαπάνην τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς ἀμπέλου αὐτοῦ εὐρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προβῇ εἰς νέαν αὐτῆς ἐκρίξωσιν. Ὡς γνωστὸν δὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀναδημιουργίας φυλλοξηρικῆς τινος ἀμπέλου διὰ τῶν Ἀμερικανικῶν κληματιδῶν παρουσιάζει μυρία δυσχερεῖας ἰδίᾳ ἐπὶ ἐδαφῶν φύσεως τιτανώδους.

Μετὰ τὴν ἐπὶ ἐντόμου εὐτυχῶς ξένου εἰσέτι διὰ τὸν τόπον μικρὰν ἡμῶν παρέμβασιν, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ κάμωμεν λόγον περὶ ἄλλων ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν παθήσεων γενομένων αἰτίων καταστροφῆς τῶν προϊόντων ὀλοκλήρων διαμερισμάτων μεταξὺ τούτων συγκαταλέγονται.

Αἱ κάμπαι τῆς Βαλανιδέας τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης τῆς ἐλαίας εἰς Ἱεράπετραν καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν γένει αἱ ἀγγελῶαι κάμπαι, ὧν τὰ διάφορα εἶδη ἐπιπίπτουσι κατ' ἀγέλας εἰς εἶδη τινα δένδρων δι' ἃ ἔχουσιν ἰδιαίτεράν προτίμησιν καὶ ἐπιφέρουσι πλήρη καταστροφήν, εἰς τε τὰ φύλλα καὶ τὸν καρπὸν.

Πολλὰ καὶ διάφορα εἰσι τὰ μέσα τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἐν λόγῳ ἐντόμων. Ἡ συλλογὴ ὁμως πρωτίστως τῶν ὧν παρακολουθουμένη ὑπὸ τῆς καταστροφῆς, αὐτῆς τῆς κάμπης τῶν χρυσολίδων καὶ φωλεῶν καὶ σύντομος ἐν γένει καταδιώξις εἶναι τὰ μόνα μέχρι σήμερον λυσιτελῆ μέτρα κατὰ τῆς εἰς μέγαν βαθμὸν ἐπεκτάσεως αὐτῶν. Καίτοι δὲ ἡ ἐνέργεια αὕτη ἠδύνατο κατ' ἔτος νὰ γίνηται καὶ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐν τούτοις κατὰ περιόδους ἢ κάμπη πολλαπλασιάζεται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε διὰ νὰ

γείνη ἀποτελεσματικὴ καταπολέμησις ἢ Κυβερνητικὴ ἀρωγὴ θεῶν νὰ ἔρχεται συνεπίκουρος τῆς ἰδιωτικῆς ὅπως συνέβη κατὰ τὸ 1900 διὰ τὴν κάμπην τῆς βαλανιδέας εἰς Ρέθυμνον πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὁποίας ἐχορηγήθησαν ἐκ τῆς διὰ τὴν Γεωργίαν πιστώσεως 11 περίπου χιλιάδων δραχμῶν, κατορθώθη δὲ ἡ καταστροφὴ εἰκοσι καὶ πλέον χιλιάδων ὀκιάδων κάμπης καὶ 262 ὀκιάδων ὠῶν αὐτῆς ἐξ οὗ θὰ ἐκκολλάπτοντο διακόσια περίπου ἑκατομμύρια κάμπαι.

Εἰς τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποία ἐπιπολάζουσιν αἱ κάμπαι καὶ ἄλλα ζωικὰ παράσιτα, θεῶν νὰ προστατεύωνται τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοὶ ἐχθροὶ αὐτῶν. Εἰς συκοφᾶς π. γ. δύναται νὰ καταβροχθίσῃ περὶ τὰς 200 μικρὰς κάμπας· ἐπίσης ὁ Καλόσωμος (κολεόπτερον) γνωστὸς εἰς τὰ χωρία Γάλλου, Πρινῆ, ὑπὸ τὸ ὄνομα Χρυσομάμου, φονεύει περὶ τὰς 100 κάμπας τὴν ἡμέραν. Τὴν καταπολέμησιν τῆς κάμπης τῆς ἐλαίας, τῆς βαλανιδέας ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων ἐντόμων ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν λεπιδοπτέρων, ἠδύνατό τις νὰ ἐπιχειρήσῃ διὰ νυκτερινῶν πυρῶν εἰς αἱ ψυχὰ καίονται, ἐπίσης διὰ τῆς μεταδόσεως ἐκ τῶν γνωστῶν κληρονομικῶν ἀσθενειῶν τῶν μεταξοσκωλήκων. Τὰ δὲ πειράματα ἡμῶν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, τοῦλάχιστον ἐντὸς τῶν γραφείων, ὅπου κάμπαι εἰς ἅς ἐδόθη φύλλον βαλανιδέας ραντισμένον μὲ ὑγρὸν ἐκ πεπερίτιδος ἀπέθανον ἐντὸς 17 ἡμερῶν συνεπεῖα πεπερίτιδος, ὡς διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐβεβαιώθη. Τέλος καὶ ὁσάκις εἶδος τι κάμπης δὲν τρώγει εἰμὴ ὠρισμένα δένδρα δύναται τις νὰ σκεφθῇ νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν βλάστησιν τῶν δένδρων διὰ τοῦ κλαδεύματος, οὕτως ὥστε ἡ κάμπη νὰ ὑποστῇ τὸν ἐξ ἀσιτίας θάνατον.

Ρυγχίτης ὁ κοινῶς λεγόμενος μπέρμπικας.

Διὰ τοῦ ρυγχίτου του τρυπᾶ τὰς ἐλαίας καὶ ἐπιφέρει μεγάλας καταστροφὰς ἰδίᾳ εἰς τὸν Δῆμον Βιάννου.

Τὸ τέλειον ἔντομον ἀνεκαλύφθη τυχαίως ὑπὸ τινος κυνηγοῦ εἰς φυτὰ τινα κοινῶς λεγόμενα λαμπάδες φαλιές, μελισσανδροῦδες ἢ ρόκες. Κατὰ παρατηρήσεις ἡμῶν τὸ ὦν ἐναποτίθεται ἐντὸς τῶν ἀνθῶν τῶν φυτῶν ὅπου ἐκκολλάπτεται καὶ ὑφίσταται τὰς μεταμορφώσεις αὐτοῦ εἰς σκώληκα καὶ μετὰ τινα χρόνον εἰς τέλειον ἔντομον ὅποτε μεταβαίνει εἰς τὰς ἐλαίας. Ἄξιον ἐπίσης παρατηρήσεως εἶναι ὅτι εἰς λαμπάδας κοπέσας ἀπὸ τῆς 1ης Ἀπριλίου καὶ ἐπομένως ἀποξηρανθείσας ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εὑρέθη κατὰ τὴν 29ην Ἀπριλίου, ἤτοι μετὰ ἕνα ὀλίγηρον μῆνα σκώληξ καχεκτικὸς μὲν πλὴν ἔτοιμος νὰ μεταμορφωθῇ εἰς τέ-

λθειον έντομον. Τοϋτο σημαίνει ότι ή έκκοπή τών έν λόγω λαμπαδών δεν θά έπέφερε οϋδέν άποτέλεσμα εάν αϋται δεν έκαίνοντο. Πρὸς άποτελεσματικήν όμως ένεργειαν καθίσταται άπαραίτητος μελέτη επί τόπου τών διαφόρων φάσεων τοϋ έντόμου ύπὸ τὸν έρον δὲ μόνον τοϋτον τῆς τελείας διαγνώσεως τοϋ βιολογικοϋ κύκλου τοϋ έντόμου δύναται νά ενεργηθῆ λειογισμένη καταπολέμησις· ή τυχαία δ' αϋτή ανακάλυψις τῆς φωλεᾶς αϋτῶν έντὸς τών λαμπαδῶν δύναται νά χρησιμεύσῃ ὡς παγίς διὰ τὴν έξόντωσιν αϋτῶν.

Ἄκρις. Ἡ εἰς τὸν Δῆμον Τυλίσου τοϋ Νομοϋ Ἡρακλείου γενεμένη έφαρμογή τοϋ ραντίσματος τοϋ γόνου τῆς Ἄκριδος κατὰ τοὺς μῆνας Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον διὰ πετρελαίου εἶχεν ευχάριστα άποτελέσματα. Πάντως ὁ κατὰ τῆς άκριδος πόλεμος πρέπει κυρίως νά γίνηται κατὰ τὴν νεανικήν τῆς ἡλικίαν, ὁπότε εἶναι εἰσέτι άπτερος, καὶ κατὰ τὰς ψυχρὰς έαρινὰς ὥρας τῆς πρωίας ὁπότε ή άκρις εύρίσκεται ναρκωμένη· βραδύτερον καὶ ἄμα ή άκρις γείνη πτερωτή ή καταδίωξις αϋτῆς εἶναι δυσχερεστάτη, τὰ δὲ εἰς Κύπρον καὶ άλλαχού έφαρμοζόμενα μέτρα τῶν τάρφων καὶ πανίων οϋτε κἄν νά προτείνωμεν δυνάμεθα.

Φλοιοτρήτης, Πυρηνοτρήτης, Δάκος κλπ.

Κατὰ τῆς πρώτης αϋτῆς άσθενείας έγένετο ὁ περι καθαρισμοϋ τῶν έλαιοδένδρων νόμος. Λογική άλλ' επί τοϋ παρόντος πρώτος συμπληρωσις τοϋ νόμου τοϋτου θά ἦτο καὶ ή υποχρεωτική καλλιέργεια τῶν έλαιοδένδρων ὅπως καταστρέφονται αἱ φωλεαὶ τῶν διαφόρων έντόμων τὰ ὅποια μεταμορφοϋνται εἰς τὸ ἔδαφος· κατὰ τοϋ Πυρηνοτρήτου καὶ Δάκου ιδιαίτέρως θά εἶχομεν νά υποδείξωμεν τὴν αλλαγήν τοϋ τρόπου τῆς συλλογῆς τοϋ έλαιοκάρπου, καθότι ἐφ' ὅσον αἱ έλαϊαί αφιένται νά πέσωσι μόναι τῶν, εἶτα δὲ καὶ κατόπιν πολλῶν ἡμερῶν συλλέγονται, εἶναι άπολύτως αδύνατον νά περιορισθῆ τὸ έντομον. Ἡ αλλαγή όμως τοϋ συστήματος τῆς συλλογῆς τῶν έλαίων εἶναι ζήτημα πολλοῦ χρόνου καὶ έν γένει προόδου τὴν ὅποιαν δέον ὅπως κατὰ βαθμίδας ἐπιζητήσωμεν, ἐκ τῶν μέχρι τοϋδε δὲ λειτουργησάντων μηχανημάτων πρὸς κατασκευὴν εκλεκτῶν έλαίων ἐξ έλαιοκαρποϋ συλλεγέντος ἐκ τῶν δένδρων ικανὰ πορίσματα έξήγαγον οἱ ἰδιοκτῆται περι τοϋ κέρδους τὸ ὅποιον ἔχουσι συλλέγοντες τοὺς καρποὺς ἐκ τῶν δένδρων άνεξαρτήτως τοϋ ζητήματος τῆς έλατωσεως τοϋ Πυρηνοτρήτου καὶ Δάκου.

Μύς. Ὁ πολλαπλασιασμός τῶν μυῶν κατὰ καιροὺς λαμβάνει ποιαύτας διαστάσεις ὥστε ἀφοῦ καταφάγωσι τὰ σιτηρά καὶ

λοιπούς καρπούς ἀρχίζουσι νὰ τρώγουσι καὶ αὐτὸν τὸν φλοῖον τῶν δένδρων ἰδίᾳ τῶν χαρουπεῶν ἐπιφέροντες τὴν τελείαν ἀποξήρανσιν αὐτῶν. Ἡ μᾶστιξ αὕτη τῆς ἐπισκήψεως τῶν ἀγροτικῶν μυῶν, εἰς τινα χωρία, ἐφάνη τοσοῦτον ἀπειλητικὴ ὥστε οἱ κ. Δήμαρχοι νὰ ζητήσωσι ἐσπευσμένως τὴν ἀρσινὴν τῆς Κυβερνήσεως. Πρὸς καταπολέμησιν τῶν μυῶν, πλὴν τῶν συνήθων μέσων τῆς διὰ παγίδος συλλήψεως αὐτῶν, ἐνηργήσαμεν καὶ τὴν ἀποστολὴν εἰς τὰ ὑπὸ τῶν μυῶν προσβληθέντα μέρη στρυχνοβρώμης, ἧς τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν ἐν μέρει ἱκανοποιητικὰ, ὡς ἐκ τοῦ κινδύνου ὅμως ἐν παρουσιάζει ἡ γῆσις αὐτῆς εἰς τὰ πέριξ τῶν ἀγροτικῶν οἰκιῶν διὰ τὰ κατοικίδια ζῶα ἐδειλιάσαμεν νὰ συστήσωμεν τὴν ἐξάπλωσιν τῆς στρυχνοβρώμης κατὰ τῶν μυῶν. Τοῦναντίον καὶ ὡς ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς χρήσεως τοῦ μυοκτόνου ἰοῦ (VIRUS) προσέβημεν εἰς δοκιμὰς αἰτινες πάντοτε ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας ὡσάκις ὁ χῶρος εἰς ὃν ἐνηργήσαμεν ἦτο περὶωρισμένος, ὡς συμβαίνει διὰ τὰς οἰκίας καὶ τὰς διὰ ἐξωτερικοῦ περιδύλου περιτετειχισμένας ἰδιοκτησίας.

Δυστυχῶς ὁ εἰς τὰς ἐξοχὰς πειραματισμὸς τοῦ μυοκτόνου ἰοῦ ἐφάνη ἀνευ ἀποτελέσματος. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ σοληνάρια ἡμῶν ἦσαν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐνδεχόμενον νὰ εἶχον ἀπολέσει τὴν δύναμιν αὐτῶν. Ἄλλως τε εἰς τοὺς τελευταίους τούτους πειραματισμοὺς ἡμῶν οἵτινες ἔλαβον χώραν εἰς Μαργαρίτας Μυλοποτάμου, δὲν διεθέτομεν εἰμὴ τρία μόνον σοληνάρια ἐπὶ προσβεβλημένης ἐκτάσεως 500 περίπου στρεμμάτων ἐνῶ ἀπαιτεῖται ἐν τοῦλάχιστον σοληνάριον, δι' ἔκτασιν γῆς δύο στρεμμάτων. Τὴν γῆσιν τοῦ ἰοῦ τούτου συνιστῶμεν θερμῶς πρὸς καταστροφὴν τῶν μυῶν ἀγροτικῶν ἢ οἰκιακῶν τῶν τυφλοποντικῶν ἀρχάλων κ.λ.π. διὰ τε τὸ μικρὸν τῆς δαπάνης αὐτῶν 1.50 δι' ἐκαστον σοληνάριον καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸ κινδύνον τῆς χρήσεως αὐτοῦ διὰ τὰ κατοικίδια ζῶα ἵππους, βόας, πρόβατα, ὄρνιθας κ.λ.π.

Ἡ γῆσις αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀκόλουθος :

Ἐντὸς μιᾶς ὁκίας ὕδατος, ἀλατισμένου διὰ 5 δραμίων ἁλτος μαγειρικοῦ, ρίπτομεν τὸ περιεχόμενον δύο σοληναρίων ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ἰοῦ ἀφοῦ δὲ τὸ διαλύσωμεν καλῶς διὰ τῶν δακτύλων βρέχομεν ἐντὸς τῆς διαλύσεως τεμάχια ἄρτου, τὰ ὅποια ἀφοῦ ἐμποτισθῶσιν διὰ τῆς ἐν λόγῳ διαλύσεως τοποθετοῦμεν εἰς τὰ μέρη ὅπου συχναῶν οἱ μῦς. Ἐντὸς ἄρτου δύνάμεθα νὰ χρησιμοποίησωμεν κριθὴν, βρώμην καὶ ἐν γένει πάντα ξηρὸν καρπὸν δυναμένον νὰ συγκαταστή μέρος τοῦ ὕδατος.

Κορμειώσεις, χελώνεια (Ψωρίασις) Καπνιά.

Αἱ τρεῖς αὗται ἀσθένειαι εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀσθένειαι τῶν ἐσπε-

ριδοειδῶν. Ἡ σπουδαιότερα πασῶν εἶναι ἡ **κομμιώσις** ἧς τὸ ζωόφυτον δὲν ἀπεμονώθη εἰσέτι. Κατὰ τῆς ἀσθενείας ταύτης, προσβαλοῦσιν πρωτίστως τὰς κισρέας, εἶτα τὰς λεμονέας κατὰ τρεῖον λόγον τὰς μανδανιέας καὶ τελευταίον τὰς πορτοκαλέας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχομεν μόνον προληπτικὴν θεραπείαν, τὴν χρῆσιν δηλαδή τῆς νεραντζιάς, οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα προσβαλλομένης ὑπὸ τῆς κομμιώσεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐμβολιασμὸν τοῦ εἴδους τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν. Ἐν τούτοις καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κομμιώσεως, τῆς ψωριάσεως καὶ τῆς καπνιάς καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς νεραντζέας συνιστῶμεν. Ἡ φυτεία τῶν δένδρων νὰ εἶναι ὀλιγωτέρον πυκνή, τὰ ποτίσματα ἀραιότερα, συχνὰ σκαλίσματα, ὀλιγωτέραν κόπρον, πάντοτε δὲ χωνευμένην, καὶ χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων, καθάρισμα τῶν κλάδων καὶ κανονικὰ κλαδεύματα, ἀνοίγμα χανδάκων εἰς τὰ ὑγρά ἐδάφη καὶ τέλος ἐὰν ἢ ψωριάσις ἢ ἢ καπνιά ἐπιμένει συνιστῶμεν τὸν ψεκασμὸν τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων καὶ τὸ πλύσιμον τοῦ κορμοῦ αὐτῶν, διὰ διαλύσεως συγκειμένης ἐξ 100 ὀκάδων ὕδατος, 2 ὀκάδων σάπωνος μέλανος καὶ 4 ὀκάδων πετρελαίου, ἢ διὰ διαλύσεως νέου δραστηρίου φαρμάκου ὀνομαζομένου Lysol εἰς τὴν ἀναλογίαν τῆς μίας ἐπὶ 100 ὀκάδων ὕδατος.

Περονόσπορος. Ἀσθένεια ἐκ τοῦ φυτικῆ βασιλείου ἐπισκεφθεῖσα τὴν Κρήτην τοῦλάχιστον πρὸ εἰκοσαετίας καὶ ἐπιφέρουσα σποραδικῶς καταστροφάς. Ἐπὶ τῆς ἀσθενείας ταύτης πολλὰ ἐλέχθησαν καίτοι δὲ τὴν γνώμην ἡμῶν δὲν συμμερίζονται οἱ πολλοὶ διαβεβαίοντες ὅτι ὁ περονόσπορος εὕρισκεται πανταχοῦ τῆς Νήσου ἐπιπέρων καὶ ὁσάκις καιρικαὶ μεταλλάγαι εὐνοήσωσι τὴν ἀνάπτυξίν του, ὑπὸ μίαν ἢ ἄλλην μορφήν καταστροφάς τινας. Εὐτυχῶς καὶ καθὰ ἐξάγεται ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἐπαναλαμβανομένων παρατηρήσεων ἡμῶν οἱ σπόροι τοῦ παρασίτου προσβάλλουσι τὰ φύλλα τῶν ἀμπέλων, φαίνονται δὲ καρδοκοῦντες τὴν κατάλληλον ὑγροσκοπικὴν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαιρας, ὅπως ἐπιπέσωσι κατὰ τῆς λείας αὐτῶν ἧτις εἶναι αἱ σταφυλαί, ἐνῶ δὲ περιμένει τις τὴν πλήρη καταστροφὴν τῆς προσβληθείσης ἀμπέλου, ἀπότομοι ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ ἀνακόπτουσι τὴν πορείαν αὐτοῦ καὶ μόνον ἴγην τινὰ τῆς διαβάσεως φαίνονται ἐπὶ τοῦ φύλλου καὶ ἐνιαχοῦ ἐπὶ τοῦ καρποῦ. Ἐν τούτοις ἀναλογιζόμενοι τοὺς ἐπαπειλοῦντας τοὺς ἀμπελοκλήμονας κινδύνους ἐφροντίσαμεν κατὰ τὸ δυνατόν νὰ γίνῃ τοῖς πᾶσι γνωστὸς ὁ κίνδυνος οὗτος, θεωροῦμεν δ' εὐτυχεῖς ἑαυτοὺς ὅτι κατορθώσαμεν νὰ καταστήσωμεν γνωστὰ εἰς πάντας τὰ μέτρα τῆς καταπολεμήσεως τοῦ περονόσπορου, ἧτοι τὴν χρῆσιν τῶν ψεκαστῆρων, ὧν περὶ τοὺς

120 διενεμήθησαν καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς διαλύσεως τοῦ θειικοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς ἀσβέστου, δὲν παύομεν δὲ συνιστῶντες τοῦλάχιστον ἓνα πρόωρον ψεκασμὸν κατ' ἔτος, καθότι ὁ ἔχθρος εὐρίσκεται πολὺ ἐγγύς καὶ ἀπειλητικὸς, περιμένει δὲ μόνον τὴν κατάλληλον στιγμήν ἥτοι σχετικὴν τινα ὑγρασίαν καὶ θερμότητα, ὅπως ἐπιφέρει ἀνυπολογίστους ζημίας· ὁ πρώτος οὕτω ψεκασμὸς δέον νὰ γίνεταί κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου διὰ διαλύσεως 1⁰/₀ θειικοῦ χαλκοῦ καὶ ἀσβέστου· συχνότατα ὁ ψεκασμὸς οὗτος δὲν ἐπαρκεῖ· ἀπαιτεῖται δὲ περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου ἐντονώτερος διὰ διαλύσεως 4¹/₂ ἐπὶ τοῖς ⁰/₀ θειικοῦ χαλκοῦ. Τὴν χρῆσιν τῆς διαλύσεως τοῦ θειικοῦ χαλκοῦ συνιστῶμεν καὶ διὰ τὰς ἀσθενείας κατράνιασμα καὶ λάδωμα τῶν ἀμπέλων.

Ῥῶδιον. Τὴν καταπολέμησιν τοῦ ὠιδίου (Σήρικα) ὁ Κρῆς ἐνεργεῖ ἀποτελεσματικῶς καὶ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας διὰ τοῦ θειαιφίσματος τῶν ἀμπέλων· ὡς ἐκ τῶν συνεπειῶν δὲ ἄς ἔχει ἐπὶ τῆς ἀμπέλου ἢ παρὰλειψις αὕτη τοῦ θειαιφίσματος, οἱ ἀμπελοκτῆμονες ἐπαναλαμβάνουσι πλέον καθ' ἕξιν τό θειαιφίσμα καὶ χωρὶς πολλάκις νὰ γνωρίζουσι τὰ προκαλοῦντα αὐτὸ αἴτια. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἄλλαι ἀσθένειαι δὲν ἐπιφέρουν καταστροφὰς εἰς τὰς ἀμπέλους, σπανιώτατα ἠκούοντο δίκαια παράπονα κατὰ τῆς ποιότητος τοῦ θείου ἀφ' ἧς ὅμως ἐποχῆς περονοσπορικῆς τινες προσβολαὶ ἐξελήφθησαν ὡς ἀποτελέσματα προσβολῆς τοῦ σήρικα ἢ πεποιθήσεως τῶν ἀμπελοκτῆμόνων ἐπὶ τῆς ποιότητος τοῦ εἰσαγομένου θείου, ἤρχισε νὰ κλονίζηται, γενικὰ δ' ἤρχισαν νὰ ἐγείρωνται παράπονα κατὰ τῶν εἰσαγαγόντων τὰ θεία ἐμπόρων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἕνια τῶν εἰσαγομένων θείων εἶναι νενοθευμένα, ἐν τούτοις ὡς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἐβεβαιώθημεν τὸ πλεῖστον τῶν παραπόνων ὀφείλεται ἰδίᾳ εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ περονοσπόρου, οὗτινος ἢ καταπολέμησις ἐπιζητεῖται δι' ἐπαναληπτικῶν καὶ ὅλως ἀσκόπων θειαιφισμάτων. Καλὸν θὰ ἦτο ἐν τούτοις ἔαν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξασφαλίσθῃ ἢ εἰσαγωγή γνήσιου θείου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ παρεμπόδισις αὕτη δὲν φαίνεται ἡμῖν δυνατὴ, θεωροῦμεν ἐπ' ἀνάγκης, ἡ Πολιτεία διὰ τῶν χημικῶν αὐτῆς νὰ παρέμβῃ καὶ διὰ τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος νὰ καθιστᾷ γνωστὰς τὰς ἀναλύσεις τῶν διαφόρων εἰσαγομένων θείων. Οἱ καλοὶ ὅμως ἀμπελοκτῆμονες γνωρίζουσιν ὅτι θεία χρώματος βαθέως κιτρίνου, τρίζοντα ἐντὸς τῶν σάκων καὶ μὴ διαβρεχόμενα ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἶναι γνήσια ἀποφεύγουσι δὲ τὰ ὑπόλευκα θεία τὰ ὑποχωροῦντα εὐκόλως εἰς τὴν πίεσιν τῶν δακτύλων καὶ διαβρεχόμενα ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

Τέλος πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν τοῦ θείου δέον ὅπως

τοῦτο μεταβάλλεται εἰς τελείαν κόνιν· πρὸς τοῦτο συνιστῶμεν εἶδος νέου ἐργαλείου διὰ τὸ θειάζισμα, σταλέντος ἤδη εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τοῦ ἐποίου δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις ἀνευ διδασκαλίας.

Τὸ ἐν λόγῳ θειαιστήριον ἐπιφέρει οἰκονομίαν θείου ἄνω τῶν 40% καὶ χρόνον πλεόν τῶν 50% ἢ τιμὴ του δὲν ὑπερβαίνει τὰς 3 δραχμάς, εἶναι δὲ ἀπλότητος παραδειγματικῆς καὶ εὐκόλου ἐπιδιορθώσεως.

Δ ἄ σ η

“Ὁ, τι πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἢ ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ προεδρείαν τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος τῆς Πριγκιπέσσης Σοφίας, Κεντρικῆ ἐπὶ τῆς Φιλοδασικῆς ἐνώσεως Ἐπιτροπῆ, ἔγραφε:

«Συμπολιταί! Ἀπὸ αἰῶνων ἤδη οὐ μόνον ἀρωγὸς οὐδεὶς προσήλθεν εἰς τὴν δασικὴν τῆς χώρας ἡμῶν βλάστησιν, ἀλλὰ τοῦναντίον οἱ πάντες, εἴτε λόγῳ προσκαιροῦ συμφέροντος, εἴτε ἐξ ἀγνοίας, ἐκηρύχθημεν ἄσπονδοὶ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐχθροὶ καὶ οὕτω, παρ’ ὅλην τὴν γονιμότητα τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως, περιέστημεν σήμερον εἰς τὰ πρόθυρα καταστάσεως ἐπαπειλούσης μὲ κινδύνους, οὓς δυστυχῶς δὲν κατενοήσαμεν ἔτι ἐπαρκῶς, τὸ μέλλον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πατρίδος μας. Τὰ δάση μας, ὁ μεγαλύτερος οὗτος πλοῦτος τῆς χώρας μας, ἤρξαντο ἐλαττοῦμενα, τὰ ὅρη μας ἀποφαλακροῦνται ὁσημέραι, οἱ ποταμοὶ μας μετεβλήθησαν τὸ πλεῖστον εἰς χειμάρρους, αἱ κοιλιάδες μας ἤρξαντο στεροῦμεναι τῆς κανονικῆς αὐτῶν ἀρδεύσεως, τῆς οἰκοδομησίμου ξυλείας, ὑπερδιπλασιάσθη ἡδη ἡ τιμὴ, αὐτοὶ οἱ ἀνθρακῆς καὶ τὰ καυσόξυλα ἤρξαντο πολλαχθεῖ νὰ σπανίζωσιν ἢ δὲ χώρα ἡμῶν ἢ ἀλσοσκεπῆς καὶ δασοβριθῆς, βαθμηδὸν καὶ κατ’ ὀλίγον, ἀλλὰ μετ’ ἀπαίσιας ἀκριβείας, ἤρξατο ἀποβάλλουσα τὸ γλαφυρὸν αὐτῆς ἀργαίον κάλλος, κινδυνεύει δὲ ἐν οὐ μικρῷ χρόνῳ νὰ ἀπολέσῃ καὶ τὸ εὐκραεὶς τῆς κλίμα καὶ νὰ καταστῇ οὕτω, ἄτε ὄρεινὴ τὸ πλεῖστον, ἄγονος καὶ ἀκατοίκητος.» δύναται πληρέστατα νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὴν Νῆσον ἡμῶν τὴν μικρὰν ταύτην λωρίδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Πανταχθεῖ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰ δάση προστατεύονται, πολλαπλασιάζονται, ἀποβαίνουσι πηγὴ πλοῦτου διὰ τε τὸ Δημόσιον, τὸν Δήμον, τὴν κοινότητα καὶ τὸν ἰδιώτην· ἐν Κρήτῃ μόνον ὅπως καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, ἀντι συστηματικῆς καὶ καὶ λελογισμένης ἐκμεταλλεύσεως, πανταχθεῖ τὸ πῦρ συμπληροῖ τὸ ἀπαίσιον ἔργον τῆς ἀξίνης τοῦ ἀνθρακῆως καὶ τοῦ ὑλοτόμου· οὕτω δὲ ἐνῷ πᾶσαι, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, αἱ κορυφαὶ τῆς

Κρήτης ἦσαν κατάφυτοι, ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐταὶ ἀποφιλῶνται, φαλακροῦνται, τὸν γλυκὺν δ' ἤχον τοῦ εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τοὺς βύακας βέαντος ὕδατος διαδέχεται ὁ ἤχος τοῦ κώδονος τῆς αἰγὸς τοῦ μεγαλητέρου τούτου ὀλετήρος πάσης βλαστήσεως. Κατὰ τὸ 1755 ὁ Κορνήλιος ἀναφέρει πυρκαϊὴν ἐν Σφρακίσις διαρκέσασαν ἐπὶ τρία ἔτη, τίς δὲ θέλει πιστεῦσαι ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰς τὴν περιφέρειαν ἐνὸς καὶ μόνου Δήμου (τῶν Ἰνναχωρίων Κισσάμου) ἐστέρησαν 3 πηγάϊ! καὶ ὅτι εἰς μίαν, ἀπὸ τὸν Νορὸν Χανίων, περιδεῖν ἡμῶν συνηγήσαμεν, ἐπὶ ὅλας πυρκαϊῆς ἐκτάσεων πολλῶν χιλιόμετρων ὡς διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. ¹¹⁸⁷/781 τῆς 7 Αὐγούστου 1901 πρὸς τὴν Ἀν. Διεύθ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐγγράφου ἡμῶν ἀναφέρομεν «Μία τριαυτὴ πυρκαϊὴ ἐλυμάνετο ἀπάσας τὰς δεξιὰς τοῦ χωρίου Προύματτα κορυφᾶς, ἑτέρα τὰ πλάγια τοῦ χωρίου Σπίνα» εἰς τὸ Ἀρωτήριον Κρυὸν ἀνεκαλύψαμεν ἐπίσης πυρκαϊὴν ὡς καὶ κάτωθεν τοῦ ὄροπέδιου Ὀμαλοῦ μετὰξὺ Λάκκιων καὶ Καρανοσκαφιδίων, ἑτέραν πέραν τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Κερίτου ἀνωθεν τοῦ χωρίου Σκοινὲ» καὶ ταῦτα ἐνῶ τὴν 5ην Αὐγούστου ἰδίου ἔτους πυρκαϊὰ τεθεῖσα ὑπὸ ποιμένων εἰς τὸ χωρίον Ψαρινὰ, πρὸς παροχὴν ὀλίγης γλόης, ὀλίγου δεῖν ἀπετέφρου τὰς εἰς τὰ χωρία Φλώρια, Σάταλλο Ἀληγούς καὶ Δρεῖς καστανάας. Ἐν γένει τὰ καψαλισμάτα ἐπληθύνθησαν ἐπὶ τοσούτω κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὥστε τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Χωροφυλακῆς διέταξε τὴν ἐφαρμογὴν ἐκτάκτων μέτρων, κατόπιν τῶν ὁποίων ἐν τῷ ὑπὸ χρονολ. 4 Ὀκτωβρίου 1901 πρὸς τὴν Ἀν. Διεύθ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐκθέσει τοῦ ἐγγράφου:

«Συνεπεῖχ τῆς διὰ τοῦ ἔναντι ἡμετέρου ἐγγράφου (ὑπ' ἀριθμ. ³²³²/1662 τῆς 26 Αὐγούστου) γενομένης μοι ἀνακοινώσεως παρευθὺς ἔδωκα δραστηρίου διαταγᾶς εἰς ἀπάσας τὰς ὑποδιοικήσεις πρὸς πρόληψιν καὶ περιστολὴν τῶν καψαλισμάτων καὶ παρομοίων, κατορθωθέντος ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος ἐνὸς εὐνοϊκωτάτου ἀποτελέσματος ὡς ἐκ τοῦ ὑπεβαλλομένου ἡμῖν ᾧδε ἀριθμητικοῦ ἐλέγχου ἐξάγεται κλπ.

Ἐλεγχος τῶν ἐπὶ καθάλισματος καὶ παρομοίων
καταγγελλοειδῶν παραβάσεων.

Μοιραρχίαι	Ἀριθμὸς τῶν ἐξα- κριθωθεισῶν παρα- βάσεων	Ἀριθμὸς συλληφθέντων	Ἀριθμὸς καταγγελλθέντων
Ἐσωτερικὴ Χανίων	24	4	52
Ἐξωτερικὴ »	34	—	42
Ρεθύμνης	41	9	36
Ἡρακλείου	6	—	10
Μεραμβέλλου	42	4	42
Ἄθροισεις	147	17	182

Ἐὰν δὲ τὰ ἐξαγορευόμενα ταῦτα κρίνονται, ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς, λίαν εὐνοϊκῶς καὶ πράγματι ἦσαν, δύναται τις νὰ φαντασθῆ ὅσα ἦτο ἡ πρός τῆς λήψεως τῶν ἐκτάκτων ἐκείνων μέτρων κατάστασις.

Δυστυχῶς ἐλλεῖψει νόμων καὶ οἱ ὀλίγοι συλληφθέντες, μετὰ ὀλιγοήμερον φυλάκισιν ἀπηλλάγησαν, ἔκτοτε δὲ οὐδεὶς φραγμὸς ἐτέθη εἰς τὰς καταστροφὰς τῶν δασῶν· αἱ δὲ πρός καταρτισμὸν νόμου ἐπανεληγμέναι ἀπόπειραι τῆς Ἀν. Δ. τῶν Οἰκονομικῶν, ἐλλεῖψει ἐπιτοπίου μελέτης τῶν ἀπαιτουμένων στοιχείων καὶ ἴδια ἐλλεῖψει εἰδικοῦ εἰς οὐδὲν κατέληξαν.

Ὑποβάλλοντες, παρακατιόντες σχέδιον Νόμου οὐδόπως ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν οὐχὶ μόνον ὅτι τὸ σχέδιον ἡμῶν τοῦτο ἔχει τὰ στοιχεῖα τῆς τελειότητος οὐδὲ ὅτι εἶναι τι πλεῖρες καὶ δυνάμενον νὰ προστατεύσῃ τελείως τὰ δάση καὶ νὰ συντελέσῃ κατὰ πολὺ εἰς τὸν πολλὰ πλεονεκτήσιμον αὐτῶν· τὸ τοῖσδε ἄλλως τε θὰ προύποθετε τὴν δημοκρατικὴν δατικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ὑπαρξίαν πόρων ὧν νῦν στερούμεθα. Φρονούμεν ὅμως ἀδιστακτικῶς ὅτι αἱ δικτάξεις αὗται ὑφιστάμεναι τῆς ἀεικόλου τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, ἀναγκείας τροποποιήσεις καὶ αὐστηρῶς ἐφαρμιζόμεναι θέλουσιν οὐχὶ μόνον θέσει φραγμῶν εἰς τὸν ἐπαπειλοῦντα ἡμᾶς κίνδυνον τῆς ὀλοσχεροῦς καταστροφῆς τῆς ὑπαρχούσης δασικῆς ὕλης,

ἀλλὰ καὶ θέλουσιν ἀρκούντως προστατεύσει τὴν ἀπειδῶς χορηγουμένην ὑπὸ τῆς φύσεως δασικὴν βλάστησιν, δι' ἧς, ἐντὸς δεκαετίας καὶ ἀνεξόδως δύναται ἐν Κρήτῃ νὰ κατορθωθῇ ὅ,τι ἀλλαχοῦ ἐπιζητεῖται διὰ τῆς δαπάνης πολλῶν ἑκατομμυρίων.

Δενδροστοιχίαι. Διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν δενδροστοιχιῶν, τὴν καλλιέργειαν τοῦ περιβόλου τοῦ δημοσίου Μεγάρου καὶ λοιπὰ καλλωπιστικὰ ἔργα ἐνεγράφησαν πιστώσεις μὲν εἰς (6) χιλιάδων δραχμῶν ἐδαπανήθησαν δὲ διὰ μὲν τὰς δενδροστοιχίας τῶν πόλεων 3.992.55, διὰ δὲ τὰ καλλωπιστικὰ ἔργα 1983 δρ. ἤτοι τὸ ὅλον 5,975.55. Ἐκ τῆς δαπάνης ταύτης ἐδημιουργήθησαν καὶ σώζονται ἐν Χανίοις μὲν καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν ὁδῶν Σούδας-Χανίων-Χαλέπας ὑπὲρ τὰς 2,500 δένδρα, ἐν Ρεθύμνῃ ὑπὲρ τὰ 1500 καὶ ἐν Ἡρακλείῳ δὲ ἐγένετο σχετικὴ τις ἀπόπειρα δενδροφυτείας ἀγνοοῦμεν ὅμως εἰσέτι πόσα δένδρα εἴξοι σφαλίσθησαν. Λαμβάνοντες δ' ὑπ' ὄψιν τὴν δαπάνην τῶν 6000 δραχ. δι' ὧν ἐπετεύχθη ἡ ἐξασφάλισις τῶν 4,000 τούτων δένδρων ἐξάγεται ὅτι ἕκαστον δένδρον ἐστοιχίσε μίαν δραχμὴν καὶ πεντήκοντα λεπτά.

Κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, τὰ δένδρα ἐγκατελείφθησαν εἰς τὴν τύχην τῶν καὶ μόνον καθ' ἣν στιγμὴν ἤρξατο ἡ καταπληκτικὴ ἀποξήρασις αὐτῶν, κατόπιν συνειροσέων μετὰ τῶν δημοκρίτων Χανίων Σούδας ἐνηργήθησαν ἀραιαὶ ἀρδεύσεις καὶ ἀτυχεῖς τινες ἀναπληρώσεις τῶν ἀποξήρανθέντων διὰ δαπάνης ἀπὸ κοινοῦ, ἑκατοντάδος τινος δραχμῶν τῶν δήμων καὶ τοῦ Δημοσίου.

Τὸ ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω ποσὸν τῆς 1.50 δὲν εἶναι καθόλου ὑπερβολικὸν καθ' ὅσον παραπλεύρως τῶν ἐξασφαλισθέντων δένδρων ἐφυτεύθη καὶ ἀνεπληρώθη διπλάσιος ἴσως ἀριθμὸς ἄλλων τὰ ὅποια κατεστράφησαν διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους ὧν οἱ κυριώτεροι εἶναι.

1.) Ὅτι πολλὰ ἐφυτεύθησαν ἀστόχως εἰς μέρη προσκλιόμενα ὑπὸ τοῦ βορείου ἀνέμου.

2.) Ὅτι ἐγένετο συστηματικὴ καταστροφὴ αὐτῶν εἴτε διὰ τῆς ἀποκοπῆς, εἴτε διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν στύλων.

3.) Ὅτι τὰ χάριν οἰκονομίας φυτευθέντα μικρὰ δένδρα ἀπεκόπησαν πλειστάκις καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς μαστίγια διὰ τὰ ζῶα.

4.) Ὅτι ἐλλείψει ὕδατος πλειεστα ἀπεξηράνθησαν καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας αἰτίας ὧν αἱ πλειεστα περικλείονται εἰς τὸ ὅτι καὶ

ἐκ παραλλήλου πρὸς τοὺς ὡς μὴ ἔδει καὶ ἀδυσανίστως καταφερο-
μένους διὰ τὰ θῆθεν ἔξοδα ταῦτα τῆς πολυτελείας, αἱ περίε τῶν πό-
λεων κατοικοῦσαι διάφορα φυλαί, μὴ ἔχουσαι εἰσέτι ἀνεπτυγμέ-
νον τὸ αἰσθημα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς καλαισθησίας, ὥστε νὰ
ἐννοῶσι τὴν χρησιμότητα τῶν δένδρων, ἀντὶ προστασίας κατέ-
στρεφον ταῦτα.

ὑπὸ τοιοῦτους ἔργους ἐργασθέντες φρονοῦμεν ὅτι, ὁ ἀριθμὸς
τῶν θαλλερῶν τετρακισχίλιον δένδρων, διὰ τῆς δαπάνης τῶν
ἑξακισχιλίων δραχμῶν, εἶναι πλέον ἢ ἱκανοποιητικὸς ἀφοῦ ἡ φυ-
τεία ἐνὸς πλατάνου στοιχίζει:

δι' ἀγοράν αὐτοῦ	δρ.	0,20
διὰ πάσσαλον	»	0,20
δι' ἀνόρουξιν λάκκου καὶ φυτεῖαν...	»	0,10
δι' ἄρδουσιν	»	0,50

ἦτοι μίαν δραχμὴν (1) τὸ μόνον δὲ δι' ὁ λυπούμεθα εἶναι
ὅτι ἐλλείψει πόρων δὲν κατορθώσαμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν συμ-
πλήρωσιν τῶν δενδροστοιχιῶν, ἀλλὰ ἠρεσέσθημεν εἰς τὴν διὰ τῶν
ἐργατῶν τοῦ ἀγροκηπίου ἀναπλήρωσιν αὐτῶν ἐκ τῶν μικρῶν
δενδρουλλίων τοῦ ἀγροκηπίου καὶ τοῦτο χάριν οἰκονομίας καὶ ἐλ-
λείψει πιστώσεως.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ὁ χρόνος θέλει διακτεδάσει εἰς τὸ μέλλον
τοιοῦτου εἴδους ἀντιδράσεις. ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον σήμερον ἐθεω-
ρήθη ὡς πολυτέλεια, διὰ τὴν ἀπὸ Σούδας εἰς τὴν πρωτεύουσιν
τῆς Κρήτης ἄγουσαν, θέλει πολὺ δικαίως θεωρηθῆ ἐπ' ἀναγκῆς
καὶ ζητηθῆ αὔριον διὰ τὴν ἀπὸ Ἡρακλείου εἰς Κνωσσὸν ὁδόν, ἐν
ἔχωμεν τὴν ἀπαίτησιν νὰ ζήσωμεν καὶ εὐημερήσωμεν μεταξύ τῶν
πεπολιτισμένων κρατῶν.

Γεωργικαὶ ἐργασίαι ἐπὶ τῆς Νήσου Γαύδου

Ἡ δεινὴ θέσις εἰς ἣν περιήρχοντο οἱ κάτοικοι τῆς
Νήσου Γαύδου ἔνεκα στερήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν,
καὶ αἰ ἐπικολουθοῦσαι ταύτην μεταναστεύσεις τῶν
κατοίκων, ἰδίᾳ ὁσάκις ἡ ἀνομβρία συντελεῖ εἰς τὴν
καταστροφὴν τῶν σιτηρῶν καὶ ποιμνίων αὐτῆς, ἥτο
ἀποχρῶν λόγος ὅπως ἡ μὲν προκάτοχος τουρκικὴ
κυβέρνησις περιθάλη τὴν πείναν τῶν κατοίκων διὰ
τῶν συλήθων αὐτῆς μέσων, τῆς ἀποστολῆς σάκκων
τινῶν ἀλεύρου ἢ δὲ ἀναδεχθεῖσα ταύτην Κριτικὴ
Πολιτεία σκεφθῆ ῥιζικώτερον περὶ τῆς σωτηρίας τῶν

ὑπερπετακοσίων ἐκείνων ψυχῶν τῇ πρωτοβουλίᾳ λοιπὸν τοῦ τότε Συμβούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῇ δραστηρίᾳ ἐνεργείᾳ τοῦ τέως ἐπάρχου Σφακίων κ. Νικολ. Ἀναστασάκη ἐπεχειρήθη ἡ ἐξαγωγή τῶν κατοίκων ἐκ τῆς ὄντως ἀδαμναίας καταστάσεως. Ἀπεστάλησαν δὲ κληματίδες, ἐλαιαί, συκέαι, μωρέαι, νεραντζεαί καὶ ἐπεχειρήθη ὁ ἐμβολιασμός τῶν ἐν ἀγρία καταστάσει ὀλίγων δένδρων αὐτῆς χαρουπεῶν, ἐλαιῶν καὶ ἀχλαδεῶν, ὁ καταρτισμὸς σπορείων, καπνοῦ κ.λ.π.

Οὕτω δὲ καὶ ἐν ᾧ πρὸ τοῦ 1899 ἡ Νησις μόλις ἠριθμεί δεκάδα τινὰ δένδρων ἐξημερωμένων ἐλαιῶν, συκεῶν καὶ χαρουπεῶν καὶ μικρὰν ἄμπελον ἐκτάσεως ἐνὸς περίπου στρέμματος οὐδὲ ἴχνος δὲ καπνοφυτείας ἢ ἄλλης τινὸς καλλιέργειας ἐν αὐτῇ ἐφαίνετο, σήμερον ἐπροικίσθη δι' ἄμπελοις δέκα (10) καὶ πλέον στρεμμάτων.

Ἐλαιοδένδρων νεοφύτων	1500
Συκεῶν	1500
Χορουπεῶν ἐμβολιασμένων	200
Μωρεῶν νεοφύτων	100
Νεραντζεῶν	50

Εὐρίσκεται ἐν ἐνεργείᾳ καπνοφυτεία 25—30 στρεμμάτων ὑπάρχει δὲ βεβαιότης ὅτι ἐὰν εἰς τὸ μέλλον ἡ περὶ τῆς Νήσου μέριμνα τῶν ἀροσιῶν αὐξήσῃ χορηγηθῶσι δὲ ἀφθονώτερα τὰ μέσα τῆς συνδρομῆς, χάρις εἰς τὴν ἐκεῖ παροσίαν μικρᾶς πηγῆς ὕδατος ἀναγκαιοτάτης διὰ τὴν συντήρησιν τῶν σπορείων καὶ 30 περίπου στρεμμάτων, πρὸς δὲ εἰς τὴν ἐκ Παλαιῶν χωρᾶς Σελίνου ἢ ἐκ χωρᾶς Σφακίων εὐκολον μεταφορὰν τῶν ἐκεῖ κατὰ χιλιάδας εὐρισκομένων ἀγριελαιῶν, θὰ ἐπιτευχθῶσι τοιαῦτα ἀποτελέσματα ὥστε ἐντὸς δεκαετίας ἢ μικρὰ νῆσος νὰ καταστῇ αὐτάρκης νὰ δύναται δὲ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς νῦν μεταναστεύοντας καὶ δίκην Βεγγαζίων πλανωμένους ἀνά τὰς ἐπαρχίας Σφακίων, Σελίνου καὶ Κισσάμου ἢ ἀλαχοῦ κατοίκους αὐτῆς.

Περὶ φοινίκων

Ἡ καρποφορία φοινίκων τινῶν εὗρισκομένων ἐν-
τός τοῦ περιβάλλου τοῦ παρὰ τὴν πόλιν Χανίων κει-
μένου Ντεκὲ τῶν Μεβλεβίδων, ὤθησε τὴν Ἄνωτ.
Διεύθυνσιν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπως ἐπιχειρήσῃ
τὴν συστηματικὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ τῶν πολλαχού
τῆς Νήσου καὶ ἰδίᾳ παρὰ τὴν Μονὴν Τοπλοῦ εἰς
Σητεῖαν κατὰ χιλιάδας εὗρισκομένων φοινικοδέν-
δρων, τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον ἔμενον ἄκαρπα· αἰτία
τῆς μὴ γονιμότητος αὐτῶν εἶναι ὅτι οἱ φοινίκες
καθὸ δένδρα ἀνήκοντα εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν δι-
οίκων δηλαδὴ τῶν δένδρων ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰ
ἄρρενα ἄνθη εὗρισκονται εἰς ἄλλα δένδρα ἀπὸ τὰ
θήλεα δὲν καρποφοροῦσιν ὅταν εὗρισκονται μεμονω-
μένα· ὡς ἐκ τῆς δυσκολίας δὲ μεθ' ἧς ἀνοίγει ἡ σπάθη
τοῦ φοινίκος, δηλαδὴ τὸ περικάλυμμα ἐντός τοῦ
ὁποίου εὗρίσκεται ἡ ὠσθήκη, ἡ καρποφορία αὕτη
καθίσταται δύσκολος καὶ ὅταν ἀκόμη μεταξὺ τῶν
θηλέων φοινίκων εὗρισκονται ἄρρενες ἐνῶ δηλαδὴ
ἐὰν αἱ περὶ οὗ ὁ λόγος σπάθαι ἤνοιγόν κανονικῶς
εἰς καὶ μόνος ἄρρην φοῖνιξ θὰ ἤρκει πρὸς γονιμο-
ποίησιν χιλίων περίπου θηλέων φοινίκων, πόλλάκις
ἢ ἀναλογία τῶν ἄρρένων πρὸς τοὺς θήλειους εἶναι 1
ἐπὶ τοῖς % χωρὶς νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ· Ἡ δυ-
σχέρεια αὕτη ὑπερνικᾶται διὰ τῆς συλλογῆς κατὰ
τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνοίξεως ἐξ ἄρρένων φοινίκων ἀν-
θέων μετὰ γύρεως καὶ προσδέσεως ἢ ἀπλῆς ἐναπο-
θέσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς διὰ τεμαχίου κοπτεροῦ ξύ-
λου ἢ κάλλιον ὁστοῦ ἀνοιχθείσης σπάθης· λέγεται.
δὲ ὅτι ἡ γονιμότης τῆς γύρεως διαρκεῖ ἐπὶ ἔτη ἀρκεῖ
αὕτη νὰ προφυλάσσεται τῆς ὑγρασίας καὶ τῆς θερμότητος.

Ἡ Διεύθυνσις ἀποστέλλουσα δύο Βεγγαζίους εἰς
Τοπλοῦ ἐπεζήτησε τὴν τεχνητὴν ταύτην γονιμοποίη-
σιν τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος φοινίκων· οἱ αἰετὲς μέχρι
τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐφέροντο ὡς ἄκαρποι. Καίτοι δὲ

αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πείραμα τῆς γονιμοποιήσεως τῶν εἰς Τοπλοῦ φοινίκων ἐπέτυχεν, οἱ καρποὶ δὲ ἔδесαν ἀφθόνως, ὅμως, ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν ἔμειναν ἄνευ πραγματικῆς ὠφελείας, καθ' ὅσον οἱ ἐν λόγῳ καρποὶ ἔμειναν ἀτροφικοὶ, τὸ μὲν ἐλλεῖπει καλλιέργειας τῶν δένδρων, τὸ δὲ ἔνεκα τοῦ γεγηρακότος αὐτῶν (ἡλικίας 1300 περίπου ἐτῶν) καὶ δι' ἔλλειψιν ἐπανειλημμένων μεταφυτεύσεων κατὰ τὴν νεαρὰν αὐτῶν ἡλικίαν, λίαν ἀναγκαίων διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ εἶδους.

Κατ' ἀσφαλεῖς πληροφορίας χορηγηθείσας ἡμῖν ὑπὸ τοῦ τουρκομαθοῦς Ἰβραὴμ Κεσιμάκη ἡ παρουσία τῶν φοινίκων εἰς τὰ παράλια τῆς Συτηρίας χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Σαρακηνῶν (Σαρακιν=κλέπτης ἢ κατ' ἄλλους Σχιαρκιγιούν=Λιβαντινὸς ἐκ Βαγδάτης) 735 μ. Χ.

Ἡ Ἀραβικὴ δὲ ἱστορία (Ἴβνι ἐθὴρ) ἀναφέρει ῥητῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων, ἅτινα ἦσαν τρία καὶ μετέφερον τοὺς Νομάδας τούτους ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Ἐμῖρ Οὐλμὰ Πακουῖβ Ρεῖς, ὡς καὶ τὸν τόπον τῆς προσορμίσσεως καὶ κατασκηνώσεως αὐτῶν παρά τινα πηγὴν, καὶ τὴν τροφήν συνισταμένην ἐκ φοινίκων, ὧν οἱ σπόροι ἔπεσαν ἀφθονοὶ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἐῖτα δὲ ὡς ἐκ τῶν κακουρηνιάτων τὰ ὁποῖα διέπραττον ἐκδιωχθέντες πανταχόθεν, μὴ ἔχοντες δ' οὐδεμίαν ἄλλην τροφήν μεθ' ἑαυτῶν εἰμὴ τὴν ἐκ φοινίκων διέσπειραν ὡς εἰκὸς πολλαχοῦ τῆς Νήσου τοὺς πυρῆνας τῶν καρπῶν.

Συμπληροῦντες τὰς περὶ εἰσαγωγῆς τῶν φοινίκων ἐν Κρήτῃ καὶ τὴν ἐπιτυχῆ μὲν ἀλλ' ἄνευ πρακτικῆς ὠφελείας, δι' οὗς λόγους ἀνεφέραμεν, ἐνεργηθεῖσαν γονιμοποίησιν αὐτῶν δὲν θεωροῦμεν ἀσκοπον νὰ χορηγήσωμεν σχετὸς κάς τινος πληροφορίας διὰ πάντα, ὅστις ἠθέλει ἐπιχειρήσει τὴν μακροχρόνιον μὲν ἐπικεροδῆ ἄλλως τε ταύτην καλλιέργειαν. Ἐπὶ κυρίως εἶναι τὰ εἶδη τῶν φοινίκων.

1.) Ντίγκλα. Εὐρίσεται εἰς τὴν Τύνιδα Ἀλ-

γεριον και πλησιον της Σαχάρας· καρπός επιμήκης, χρώματος κιτρινου, γλυκύτατος, τρηει δὲ πάντοτε σχετικὴν τινα ἀπαλότητα· ἀριστον εἶδος, ἀξίας 1 δραχμῆς ἢ ὀκὰ ἐπὶ τόπου, ἐξαγόμενος ξηρὸς καὶ συσκευασμένος ἐντὸς κιβωτίων.

2.) **Λέυσι.** Καταναλίσκεται χλωρὸς, γλυκύτατος καὶ ἀξίας 0,50—0,80 ἢ ὀκὰ· θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν ὡς τονωτικὸς τοῦ εἶδους τούτου, δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἢ εἰσαγωγή ἐν τῇ Νήσῳ δένδρων ἡλικίας 10 ἐτῶν, ἀντὶ 3 δραχμῶν ἕκαστον.

3.) **Μπρούλουσι** Καρπός χρώματος ἐρυθροῦ ἐπιμήκης καὶ ὀγκώδης· κοινὸν εἶδος μετασκευαζόμενον εἰς Χαλβὰ σχετικῆς τιμῆς ἀξίας 0,10—0,20 κατ' ὀκάν.

4.) **Χαμούρι.** Ἐπίσης ἐρυθροῦ χρώματος κατωτέρας ὅμως ποιότητος ἢ αὐτῇ χρῆσις τοῦ προηγούμενου.

5.) **Ταμποῦνι.** Μικρὸς κίτρινος στρογγύλος ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὸν Ντεκέ.

6.) **Μπεκράρι.** Κίτρινος ἐπιμήκης μετρίως ποιότητος.

7.) **Γαζάλι.** Μικρὸς καὶ ξηρὸς ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς ὅπου εὐρίσκεται ἢ ἔλαφος ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Γαζάλι, γλυκύτατος καὶ ἀξίας.

Πρὸς καλλιέργειαν ἐνὸς ὠρισμένου εἶδους ἀπαιτοῦνται παραφυάδες ἐκ γνωστοῦ δένδρου. Αἱ παραφυάδες δ' αὐταὶ εἰάν μὲν ἐξάγωνται ἐκ δένδρων ἀρρένων χορηγοῦσιν ἀρρενα φυτὰ καὶ τάνάπαλιν.

Ἡ καλλιέργεια τῶν φοινίκων διὰ τοῦ σπόρου ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀπαιτεῖ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 20—30 ἐτη δὲν χορηγεῖ τὸ σπειρόμενον εἶδος, ἀλλὰ ποικιλίαν τοῦ εἶδους· παρουσιάζει δὲ καὶ τὸ μειονέκτημα ὅτι δὲν γνωρίζομεν μέχρι τῆς ἀνθήσεως τῶν δένδρων ποῖα εἶναι ἀρρενα καὶ ποῖα θήλεα καὶ τέλος ἀπαιτεῖ τὴν μεταφύτευσιν τῶν φοινίκων τρις καὶ τετράκις, ἐνῶ διὰ τῶν παραφυάδων, ἀπεσπαιμένων ἐκ τῶν ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει εὐρι-

σκομένων δένδρων δύναται τις ἐντὸς δετίας νὰ ἐπιτύχη τὴν καρποφορίαν.

Ἡ φυτεία γίνεται εἰς ἀποστάσεις 8—10 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων, ἐντὸς λάκκων πλήρων κοπροχρωμάτων, ὡς ἐκ τῆς ἐλαφροῦς δὲ σκιάς ἦν οἱ φοίνικες ἔχουσιν. εἰς τὸν κάτωθεν αὐτῶν χῶρον δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐπωφελῆς καλλιέργεια τῶν εἰδῶν τῆς λαχανοκομίας.

Ἡ εἰς καρποὺς παραγωγὴ ἐνὸς φοίνικος ποικίλει ἀναλόγως τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς περιποίησης εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν παράγει 2—3 ὄρμαθους μὲ 15—20 ὀκάδας καρπῶν, εἰς ἡλικίαν ἄνω τῶν 50 ἐτῶν παράγει 4—10 ὄρμαθους μὲ 80—100 ὀκάδας φοινίκων.

Τέλος καὶ ἐκτὸς τῆς ἀξίας τῶν φοινίκων ὡς καρποφόρων δένδρων ἡ χρησιμότης αὐτῶν εἶναι πολλὰ πλῆ· ὁ κορμὸς τοῦ φοίνικος ὡς ἐκ τῆς στερεότητος καὶ ἐλαστικότητος αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται διὰ τὸ στέγασμα τῶν οἰκιῶν, τὰ φύλλα αὐτῶν πρὸς κατασκευὴν ψιθῶν, οἱ θύσανοι ἐξ ὧν κρέμονται οἱ καρποὶ, διὰ καλάθους καὶ κάνιστρα καὶ αὐτὸς δὲ ὁ χυμὸς τῶν δένδρων πρὸς ἐξαγωγὴν ποτοῦ λίαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀραβῆ.

VII ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

Καίτοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὑπὸ στοιχεῖα (α, β, γ, δ, ε) πινάκων καταρτίζεται ἡ ὑπὸ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας, κατὰ τὸ τετραετές τοῦτο διάστημα, γενομένη κίνησις. δὲν θεωροῦμεν ἐν τούτοις ἄσκοπον νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐν ᾧ αἱ ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1899 μέχρι 30 Ἀπριλίου 1903 ἐλικκί δαπάναι ἀνέρχονται εἰς

Πίνκx α'	Δρ.	1,789.	65
» β'	»	68,281.	30
» γ'	»	169,531.	27
» δ'	»	49,263.	02
»	»	18,693.	65

Ἡτῶ: ἐν ὅλῳ Δρχ. 307,557. 89

αἱ ὑπὸ τῶν προσωπικοῦ ἀπερρορήθησι: κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα

ἀνέρχονται μόνον εἰς εἰρήκοντα ἑκτὼ (ὄρα Σημ.) περίπου χιλιάδας δραχμῶν ἤτοι δέκα ἑπτὰ χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος. Το πλείστον δὲ πάλιν τῶν λοιπῶν δαπανῶν ἀφείλεται πρωτίτως εἰς τὰς ἐπακολουθούσας τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν τοιούτων εἰδους ὑπηρεσιῶν ἐκτάκτους δαπάνας οικοδομῆς οἰκημάτων, ἐκχερσώσεως γαιῶν, ἀνορύξεως φρεάτων, προμηθείας ζῶων, ἐπιθήκων, ἀγορᾶς μηχανίων, ἀρότρων, σβαρῶν, οὐλογοικῶν καὶ τυροκομικῶν ἐργαλείων καὶ τὰ τοιαῦτα, εἴτα, δὲ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας, χάριν τοῦ ὁποίου ἐγένετο ὑπερμέτρος, ἴσως δὲ καὶ ἀφειδῆς διανομὴ ψευκωτήρων, κληματαίων Σουλτανίνης, ἐμβολίων, δένδρων μηλιάς, σπόρων, θαλάσσιου γαλακτοῦ, ἀνθρακικῆς ποτάσης, ἀραιωμέτρων, λιπασμάτων κλπ. καὶ τέλος μέρος τῶν πιστώσεων διετέθη ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς μὴ εἰσέτι διοργανωμένης, Κτηνιατρικῆς ὑπηρεσίας.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως αἱ δαπάναι αὗται ἦσαν διὰ τὸ Δημόσιον, ἢ οὐχὶ ἀμέσως, ἀναντιρρήτως ὅμως ἐμμέσως παραγωγικαί, οὐδὲ ὑπάρχει ὁ δυνάμενος ν' ὀρνήσῃ, ὅτι, κατὰ τὸ τετραστὺς τοῦτο διάστημα τὸ πλείστον τῶν κατοίκων τῆς Νήσου δὲν ἀφελήθη ὑπὸ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας κατὰ μέσον ἔρον μίαν δραχμὴν. Τὸ μόνον ὅπερ ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ εἶναι ὅτι ἡ διανομὴ αὕτη ἐγένετο ὀλίγον ἀνίστως, τοῦτου ὅμως κυρίως αἰτία εἶναι ἡ ἄλλοιψις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ ἡ ὑπὸ τῶν κατοίκων διάφορος ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τῶν προσφερομένων σπόρων, ἐργαλείων, λιπασμάτων, δένδρων κλπ.

Τὸ Δημόσιον ἐπὶ πλέον εἰσέπραξε καὶ (πίναξ ε') δρ. 14.904 ἔχει δὲ νὰ εἰσπράξῃ καὶ ἐν τῶν χωρῶν Ἀτσιποπούλου, Γάλλου, Πρινέ κλπ., 11 χιλιάδας δραχμῆς χρηρηγηθείσας ἐπὶ πιστώσει ἐν τῆς ἀπὸ τοῦ Κεφ. 4 καὶ ἀρθροῦ 28 πρὸς καταπόλεμιν τῆς κάρπης τῆς βαλκανίδεας πιστώσεως, δύο καὶ πλέον χιλιάδας δραχ-

	Μισθοὶ	ὄδοιπορικὰ	ὄλιγ. ποσόν
(*) Σημ. Πίναξ α'.	1,453	»	1,453
» β'.	17,505. 30	† 3,476. 40	20,981. 70
» γ'.	25,343.	— † 4,023. 45	29,366. 45
» δ'.			

Διευθυντῆς μὲ μην. μισθ. δρ. 200 × μῆνας 20 = 4,000 Ἐπιμελ. Ἦρ. » » 150 × μῆνας 20 = 3,000 3 Ἐπιμεληταὶ » » » 300 × μῆνας 20 = 6,000 Γραφεὺς » » » 90 × μῆνας 20 = 1,800 Κλητῆρ » » » 60 × μῆνας 20 = 1,200	16,000

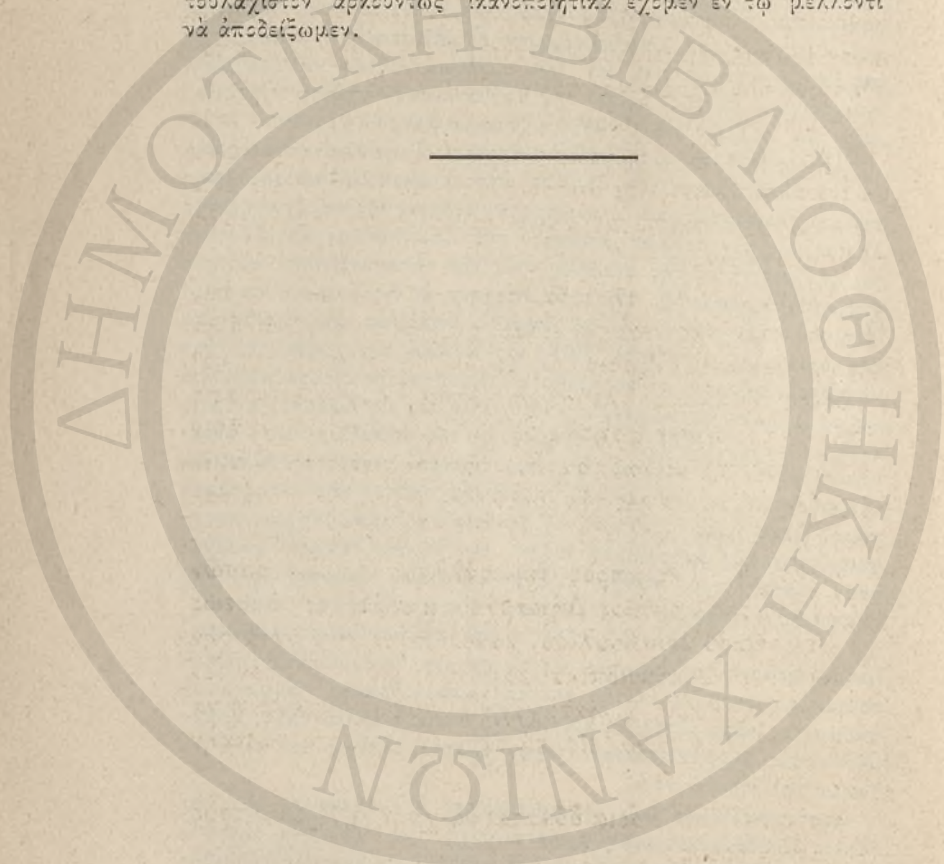
67,801. 15

μὰς ἐξ Ἡρακλείου ἐν χορηγίας κληματαίων Σουλτανίνης καὶ 1.000 εἰσέτι δραχμὰς ἐν βουβυκοσπόρου, ἔχει δὲ, ἐν μὲν τοῖς Ἀγροκηπίοις ἱκανὰς χιλιάδας δενδρυλλίων, εἰς δὲ τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ ἱκανὰ εἰσέτι ἐργαλεία, ἐκ τῶν πρώτων εἰσαχθέντων, ὥστε τοῦ λοιποῦ αἱ προμήθειαι θὰ συνίστανται εἰς συμπληρώσεις μόνον καὶ ἐπιδιορθώσεις τῶν ἤδη ὑπαρχόντων διὰ νεωτέρων καὶ τελειωτέρων. Παραπλευρῶς ὁμοίως τῶν πολλαπλῶν τούτων ἀλλὰ πάντοτε ἐντὸς περιορισμένου κύκλου ὀφελειῶν, δεόν νὰ σημειωθῇ ἐτέρα μεγαλύτερα **λανθάνουσα ὠφέλεια** ἢ ἡ καταμέτρησις δὲν δύναται νὰ γίνῃ διὰ τῶν συνήθων μέτρων καὶ σταθμῶν, ἢ ἀντίληψις δὲ τῆς ἀξίας τῆς λανθανούσης ταύτης ὠφελείας ὑπὸ τῶν πολλῶν εἶναι πάντοτε ζήτημα μακροῦ χρόνου.

Ἡ λανθάνουσα αὕτη ὠφέλεια ἤρχισε νὰ καταφαίνεται εἰς τὴν ἐκ τοῦ κλαδεύματος τῶν ἐλαιῶν ἀποτελεσματικὴν καταπολέμησιν τοῦ φλοιστρήτου καὶ ἀναντίρρητον αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς τῆς ἐλίας, εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς Σουλτανίνης καὶ βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῆς σταφίδος, εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὐξήσιν τῆς κηποπαραγωγῆς κλπ., θὰ ἀπερήση δὲ τις ἀκούων ὅτι ἐν ᾧ Ἐπιμελητῆς, καὶ νῦν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ὑπάρχων, ἀπεπέμψθη ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως κατὰ τὸ 1900 ὡς ἀγγεῶν τὴν χρῆσιν τοῦ ψευδοκασσιτέρου, σήμερον οἱ ψευδοκασσιτέρου λειτουργοὺσιν ἀπροσκόπτως καὶ εἰς τὰ μᾶλλον ἀπομεικροσμένα χωρία ὡς εἰς Κουρνᾶ, καὶ ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὸ 1899 ἡ ἀποξηράνσις τῆς σταφίδος εἰς Ἡράκλειον μόνον διὰ σάκχης ἐγένετο, σήμερον τοσοῦτον οἱ κάτοικοι ἐξέμαθον τὸν δι' ἀνθρακικῆς ποτάσεως τρόπον τῆς ἀποξηράνσεως, ὥστε τινὲς ἐξ αὐτῶν, τῇ βοήθειᾳ τῶν ἀραιμετρῶν, μεταχειρίζονται ἤδη ἀνθρακικὴν σόδα· τὴν τέχνην ῥηλαδῆ διαδέχεται ἡ παραποίησις καθότι αἱ διὰ διαλύσεως ἀνθρακικῆς σόδας ξηρανθεῖσαι σταφίδες συγκατοῦσιν εἰσέτι μέρος τῆς ὑγρασίας· καὶ τέλος τίς θὰ ἐφαντάζετο ὅτι ἡ ὑπὸ πάντων θεωρουμένη ἐπίμονος ἐμμονὴ τοῦ Κρητῆς εἰς τὰ πάτρια θὰ εὐρίσκετο ἐπὶ τοσοῦτῃ ἐπηρεασμένῃ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων δραχμῶν χημικοῦ λιπάσματος, ὥστε οὗτος εὐχαρίστως νὰ θυσιάζῃ ἑκατοντάδας δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν σάκχων τινῶν ἄλλοις, οὕτως καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα πρὸ ἐτῶν ἠγγόει;

Δυστυχῶς ὁμοίως ἐνῶ ὡς προείπομεν ἡ λανθάνουσα αὕτη ὠφέλεια δὲν δύναται νὰ γίνῃ καταληπτὴ εἰμὴ ὑπὸ τῶν ὀλίγων, μετὰ πάροδον ἱκανοῦ χρόνου καὶ κατόπιν συγκρίσεως τοῦ μέλλοντος πρὸς τὸ παρελθόν, οἱ πολλοὶ συνειθίζουσι νὰ κρίνωσιν ἐκ τῶν ἀμέσων ἀποτελεσμάτων, ἐνῶ δ' αἱ κατ' ἔτος δαπανηθεῖσαι ἐβδομήκοντα ἑπτὰ χιλιάδες δραχμῶν μόλις θ, ἤρουν ὡς

δαπάναι ἐγκαθιδρύσεως σχετικῆς τινος βιομηχανίας ἐκ τῶν πολυ-
λαπλῶν εἰς ἅς τὰ γεωργικὰ προϊόντα χρησιμεύουσιν ὡς πρώτη
ὕλη, ἡμεῖς διὰ τῆς δαπάνης ταύτης ἐπεχειρήσαμεν τὴν κατὰ τὸ
μέτρον τῶν δυνάμεων ἡμῶν ὑποστήριξιν τῶν διαφόρων καλλιεργειῶν
καὶ γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ἔχομεν δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι ἂν
οὐχὶ ἀπρὸς δόνητα ἀποτελέσματα διὰ τῆς δαπάνης ταύτης ἀλλὰ
τοῦλάχιστον ἀρκούντως ἱκανοποιητικὰ ἔχομεν ἐν τῷ μέλλοντι
να ἀποδείξωμεν.

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

Περὶ προστασίας τῶν δασῶν καὶ πάσης δασικῆς βλαστήσεως.

Ἄρθρ. 1. Ἀπαγορεύεται ἡ ἄνευ ἀδείας, ὑλοτομία, ἀνθρακοποιία, ἀσβεστοποιία, τὸ καψάλισμα, ἡ συλλογὴ ρητίνης, βυρσοδεφικοῦ φλοιοῦ, ἡ ἀποφλοιώσεις δένδρων πρὸς κατασκευὴν μελισσοκοφίνων καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐργασία ἐπιφέρουσα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν καὶ πάσης δασικῆς βλαστήσεως.

Ἄρθρ. 2. Πρὸς εἶαν δῆποτε ἐκμετάλλευσιν δάσους ἢ ἀγροῦ, μικρᾶς ἢ μεγάλης περιφερείας κεκαλυμμένου μὲ δασικὴν ὕλην, εἴτε ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου εἴτε ὑπὸ τρίτου, ἀπαιτεῖται ἄδεια καθορίζουσα λεπτομερῶς τὰ τῆς ἐργασίας,

Ἄρθρ. 3. Ἐν τῇ πρὸς παροχὴν ἀδείας, αἰτήσῃ, δέον νὰ περιγράφηται τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας, τὰ ὅρια τῆς πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν ὕλης, ὁ τρόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ αἱ ὑποχρεώσεις ἄς ὁ αἰτῶν ἀναλαμβάνει, ρητῶς δὲ ν' ἀσφαλίζῃ ὅτι χρησιν ποιούμενος τῆς ἀδείας του δὲν θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐλαχίστην ζημίαν, οὔτε εἰς τὴν ἰδίαν οὔτε εἰς τὴν γείτονα δασικὴν βλάστησιν.

Ἄρθρ. 4. Τὰς πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν ἀδείας ἐκδίδει ὁ οἰκεῖος Δήμαρχος, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, κανονίζούσης τὰ κατὰ τὴν ἄδειαν εἶναι δὲ προσωπικαὶ καὶ ἰσχύουσιν ἐφ' ὅσον δὲν γένηται ὑπέρβασις ἢ κατάχρησις αὐτῶν δυναμένη νὰ ἐπιφέρῃ βλάβην τινὰ εἰς τὰ δάση ἢ εἰς τὴν δασικὴν βλάστησιν.

Ἄρθρ. 5. Ἡ ἄδεια δύναται νὰ χορηγηθῇ ὑπὸ τοὺς ἐξῆς μόνον ὅρους:

Προκειμένου περὶ καψάλισματος ὅλως ἐξαιρετικῶς καὶ ἐφ' ὅσον ὁ καψαλιζόμενος ἀγρὸς εἶναι ἐπίπεδος ἢ μὲ ἐλαχίστην κλίσιν (20 μόνον μοιρῶν) δὲν ἔχει δένδρα ἢ

δενδρύλλια, δυνάμενα νὰ σχηματίσωσι δάση, δέον δὲ νὰ χωρισθῆ προκαταβολικῶς ἀπὸ τοὺς παρακειμένους ἀγρούς διὰ λωρίδος γῆς 10 μέτρων τοῦλάχιστον πλάτους, ἀφ' ἧς ἀφηρέθησαν τὰ δενδρύλλια καὶ αὐτοὶ οἱ θάμνοι.

Δι' ἀνθρακοποιίαν καὶ ἀσβεστοποιίαν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι, πλὴν τῆς χρήσεως τῆς ἐκ ξηρῶν κλάδων προερχομένης ξυλείας δὲν θέλει γίνῃ χρήση οὐδενὸς κορμοῦ δένδρου ἢ δεδρυλλίου ἀλλὰ μόνον τῶν πλαγίων κλάδων προερχομένων ἐκ τοῦ καθαρίσματος καὶ κλαδέματος τῶν ἐν τῷ δάσει ἡμέρων καὶ ἀγρίων δένδρων καὶ δενδρυλλίων καὶ ὅτι αἱ κῆμνοι θὰ εὐρίσκωνται 100 τοῦλάχιστον μέτρα μακρὰν πάσης δασικῆς βλαστήσεως.

Περὶ συλλογῆς ρητίνης ὅτι τὰ δένδρα θὰ ἔχωσι περιφέρειαν τοῦλάχιστον 80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ ὅτι ἢ κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ ἐντομῆ θὰ ἔχη μῆκος ἐνὸς μόνον μέτρου καὶ πλάτος δέκα μόνον ἑκατοστά τοῦ μέτρου (μιᾶς παλάμης) πρὸς δὲ ὁ πρὸς συλλογὴν ρητίνης λάκκος (γούβα) θὰ γίνεταί ἐντὺς τῆς γῆς καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ δένδρου.

Περὶ συλλογῆς τσιρᾶ, μέρους ἢ ὀλοκλήρου τοῦ φλοιοῦ κ.λ.π. ὅτι οὗτος θὰ λαμβάνεταί μόνον ἐκ τῶν ὑλοτομηθέντων καὶ κατακειμένων ἢ ἐστηκότων ξηρῶν δένδρων εἰδικώτερον δ' ἐπὶ τοῦ πίτυκα ὅτι θὰ συλλέγηται μόνον ἢ ψοφίστρα.

Περὶ ὑλοτομίας πρὸς κατασκευὴν οἰκοδομησίμου ὕλης κ.λ.π. ὅτι θὰ ἐπιτρέπηται ἢ ἐκκοπῆ μόνον τῶν γεγηρακότων δένδρων καὶ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι παραπλεύρως αὐτῶν θὰ εὐρίσκωνται νεώτερα ὅπως ἀναπληρώσωσι τὸ παραγόμενον κενόν, καὶ ἐπὶ ἀποστάσεως 10 μέτρων κυκλοτερώς τῶν μὲν ἀποκοπέντων ἀειθαλῶν ρητινοφόρων (πεύκων, κουκουναρεῶν κ.λ.π.) δέον νὰ εὐρίσκωνται 6 τοῦλάχιστον ἄλλα νεώτερα δένδρα, τῶν δὲ φυλλοβολούντων 3 τοῦλάχιστον δένδρα.

Προκειμένης συλλογῆς φύλλων πρὸς τροφήν τῶν ζώων, ἢ καρπῶν ἢ οἶας δὴποτε ἄλλης χρησιμοποίησεως τῶν δένδρων, ὅτι θὰ κόπτονται μόνο οἱ κλάδοι καὶ θὰ ἀφίενται οἱ κορμοί. Καὶ τέλος δένδρων τινῶν οἷον πλατάνων, ἀζιλάκων κ.λ.π. δύναται νὰ χορηγηθῇ ἡ ἄδεια τῆς ἐντελοῦς ἐκριζώσεως ὑπὸ τὸν ρητὸν ἕως ἔσρον τῆς καλλιέργειας τοῦ ἀγροῦ καὶ ἀντὶ αὐτῶν φυτείας ἡμέρων καστανεῶν, καρυδεῶν, κερασεῶν κ.λ.π.

Ἄρθρ. 6. Διὰ τὴν ἐπὶ τῇ βίβσει τῶν ἀνωτέρω ἔσρων, ἐκδοσιν τῆς ἀδείας, εὐθύνεται προσωπικῶς ὁ Δήμαρχος τιμωρούμενος, ἐπὶ ὑπερβίβσει τούτων διὰ πρόστιμον 50—500 δραχμῶν ἐπομένως ὁ Δήμαρχος δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν ἄδειαν ἐφ' ἔσρον ἢ ἀπόφασιν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ὑπερβαίνῃ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 7. Ὁ συνεπείᾳ ἀρνήσεως τοῦ Δημάρχου στερούμενος ἄδειας, ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἄνωτ. Διεύθυνσιν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ἧτις χορηγεῖ ἢ ἀρνεῖται ταύτην κατόπιν γνωμοδότησεως τοῦ Γεωργ. τμήματος.

Ἄρθρ. 8. Ὁ ἄνευ ἀδείας ἢ καθ' ὑπέρβασιν τῆς χορηγηθείσης αὐτῷ ἀδείας ἐνεργήσας πράξιν τινα ἐκ τῶν ἐν ἄρθρῳ 1^ῳ τιμωρεῖται καὶ ἂν ἡ ἐντεῦθεν ζημία δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς 50 δραχμάς μὲ πρόστιμον 10—100 δραχμῶν καὶ μὲ φυλάκισιν μιᾶς ἐβδομάδος μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐν πάσῃ ὁ ἄλλη περιπτώσει μὲ πρόστιμον 50—500 δραχμῶν καὶ μὲ φυλάκισιν ἐνὸς μηνὸς μέχρις ἐνὸς ἔτους, ἂν μὴ ὑφίστανται τὰ στοιχεῖα βαρυτέρας τιнос πράξεως κολαζομένης ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Ἄρθρ. 9. Τὰ ἄνευ ἀδείας ἢ καθ' ὑπέρβασιν τῆς ἀδείας συλλεχθέντα προϊόντα κατάσχονται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, καὶ εἰδοποιεῖται ἐντὸς 24 ὡρῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως ὁ ἀρμόδιος Εἰρηνοδίκης, ὅστις διατάσσει τὴν ἐκποίησην αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς ἐκδικάσεως τῆς παραβάσεως ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, τὸ δὲ εἰσπρατ-

τόμενον ἀντιτίμου κατατίθεται εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον. Κατὰ τὴν ἐκδίκασιν δὲ τῆς παραβάσεως ἐὰν μὲν ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀλωωτική διατάσσεται δι' αὐτῆς καὶ ἡ εἰς τὸν δικαιοῦχον ἀπόδοσις τοῦ ἀντιτίμου τῶν κατασχεθέντων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν διὰ τὴν ἐκποίησην δαπανῶν· ἐν περιπτώσει δὲ καταδίκης διατάσσεται, ὅπως τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ἀντιτίμου τῶν κατασχεθέντων εἰσαχθῆ εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον ὡς δημόσιον ἔσοδον, τὸ τέταρτον εἰσαχθῆ εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Δήμου ἐν τῇ περιφέρειᾳ τοῦ ὁποῦ διεπράχθη ἡ παράβασις καὶ τὸ ὑπόλοιπον τέταρτον δοθῆ ὡς ἀμοιβή εἰς τὸν ἀνακαλύψαντα καὶ καταγγείλαντα τὴν παράβασιν.

Ἄρθρ. 10. Εἰς τοὺς ἄνευ ἀδείας καψαλισθέντας ἀγρούς ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ προστίμου 20—100 δραχμῶν καὶ φυλακίσεως 1—3 μηνῶν, ἐπὶ δεκαετίαν ἢ βοσκῇ. Πρόβατα δὲ αἶγες κλπ. συλλαμβανόμεναι ἐντὸς τῶν καψαλισθέντων ἀγρῶν, κατὰσχονται καὶ ἐκποιεῖνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ προειρημένου ἄρθρου.

Ἄρθρ. 11. Οἱ κατὰ τ' ἀνωτέρω καταδικασθέντες ἐπὶ οἰφδῆποτε δασικῶ ἀνομήματι στεροῦνται τῆς τυχόν χορηγηθείσης αὐτοῖς ἀδείας καὶ δὲν δύνανται νὰ τύχωσι νέας ἀδείας ἐν μὲν τῇ α' περιπτώσει τοῦ ἄρθρου 8 ἐπὶ διετίαν, ἐν δὲ τῇ β' περιπτώσει ἐπὶ πενταετίαν.

Ἄρθρ. 12. Ἐπιτρέπεται ἄνευ ἀδείας.

α') Ἡ ἀσβεστοποιία ἐφ' ὅσον ἐκτελεῖται διὰ μονοετῶν θάμων, οἷοι οἱ θῦμοι, αἱ ἀγούδουροι, αἱ ἀστιβῆδες, αἱ ἄκανθοι, αἱ θριμπαί, αἱ καλακοιμηθῆς κλπ. καὶ ἄνευ ἐλαχίστης προσθήκης δένδρων ἢ δενδρυλλίων ὡς ἡ ἐρείκη, ὁ κούμαρος, οἱ σχοῖνοι, οἱ πρίνοι κλπ. καὶ εἰς τόπους 50 τοῦλάχιστον μέτρα ἀπέχοντας πάσης δασικῆς βλαστήσεως.

β'.) Ἡ ἀνθρακοποιία ἐφ' ὅσον αὕτη ἐκτελεῖται ἐκ καθαρῶν ὑπολειμμάτων ὑλοτομίας, ἐκ ξηρῶν ξύλων ἐστηχότων ἢ κατακειμένων καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς προσθή-

κης χλωρῶν δένδρων ἢ δενδρουλλίων καὶ εἰς τόπους 100
τουλάχιστον μέτρα ἀπέχοντας πάσης δασικῆς βλαστή-
σεως.

γ'.) Ἡ συλλογὴ καυσοξυλείας σιροῦ κ.λ.π. ἐκ ξη-
ρῶν κατακειμένων ἢ ἐστηκῶτων δένδρων.

δ'.) Ἡ ὑλοτομία ἐπὶ ξηρῶν ἐστηκῶτων ἢ κατακειμέ-
νων δένδρων.

ε'.) Ἡ συλλογὴ παντὸς θάμνου μονοετοῦς.

στ'.) Ἡ διὰ τοῦ πυρὸς καὶ ἐν πλήρει νηνεμία κατα-
στροφή ξηρῶν χόρτων, κλάδων, ξύλων κ.λ.π. εἰς μέρη
ἀπέχοντα οἰουδήποτε δένδρου καὶ πάσης δασικῆς βλα-
στήσεως εἰς 20 τουλάχιστον μέτρων ἀπόστασιν.

ζ'.) Ἡ διὰ τοῦ πυρὸς καὶ ἐν πλήρει νηνεμία κατα-
στροφή ἐντὸς τῶν χανδάκων ἢ γύρων τῶν ἀγρῶν φυομέ-
νων βάτων, ἀκανθῶν κ.λ.π. παρασίτων, φυτῶν, ἐφ'
ὅσον οἱ χανδάκες ἢ οἱ γύροι οὗτοι δὲν ἔχουσι δένδρα
ἡμερα ἢ ἄγρια περιορίζουσι δὲ γαίας ἄνευ δένδρων ἢ
εὐρισκομένων μακρὰν δένδρων καὶ εἰς ἀπόστασιν τουλά-
χιστον 20 μέτρων.

Ἄρθρ. 13. Ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν ἐν
τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ὄρων, ὅφ' οὓς ἐπιτρέπεται ἢ
ἄνευ ἀδείας ἐνέργεια, ἐφαρμόζονται οἱ διατάξεις τῶν
ἄρθρων 8 καὶ 9.

Ἄρθρ. 14. Ὅστις ἐξ ἐπροσεξίας ἢ ἀμελείας ἐγένε-
το αἰτιος ἐμπρησμοῦ δάσους, ἐξ οὗ προέκυψεν ζημία
πλέον τῶν 400 δραχμῶν, τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν
ἐνὸς μέχρι τριῶν ἐτῶν κατὰ πάσας τὰς λοιπὰς περι-
πτώσεις ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἐμπρησμοῦ διατάξεις τοῦ
Ποινικοῦ Νόμου.

Ἄρθρ. 15. Καὶ ἐπὶ μὲν ζημιῶν μὴ ὑπερβαινουσῶν
τὰς 100 δραχμὰς ἀποφαίνονται οἱ ἐκτιμηταὶ τῆς περιφε-
ρείας ἐπὶ ἀνωτέρω δὲ τῶν 100 δραχμῶν ὁ ἀρμόδιος
ἐπιθεωρητὴς τῆς Γεωργίας μετὰ τοῦ Δημάρχου*

ἐπὶ τῆς τελευταίας δὲ ταύτης περιπτώσεως οἱ ἐκτιμη-
ταὶ ἔχουσι συμβουλευτικὴν ψῆφον.

Ἄρθρ. 16. Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ζημίας συν-
τάσσεται πρωτόκολλον ὑπογραφόμενον ὑπὸ τῶν ἐκτιμη-
σάντων τὴν ζημίαν ἐπιθεωρητῶν Δημάρχων ἢ ἐκτι-
μητῶν.

Ἄρθρ. 17. Τὴν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν
εἰρημένων διατάξεων ἐξασκοῦσιν οἱ Δήμαρχοι οἵτινες
ἐνεργοῦσι διὰ τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκλήματα συλλή-
ψεις καταγγέλλουσι δὲ τοὺς παραβάτας ὅπως εἰσαχθῶ-
σιν εἰς δίκην.

Ἄρθρ. 18. Τὴν ἀνωτέρω ἐποπτείαν ἐξασκεῖ ἡ Δι-
εὐθυνσις τοῦ Γεωρ. Τμήματος εἰσάγουσα εἰς δίκην τοὺς
κατὰ παράβασιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἐνεργήσαντας
Δημάρχους ἢ τοὺς ἄνευ καὶ καθ' ὑπέρβασιν ἀδείας ἐνερ-
γήσαντας ἰδιώτας μετ' ἐκθέσεως ἐπὶ τοῦ διαπραχθέντος
ἀδικήματος.

Ἄρθρ. 19. Ἡ καταδίωξις καὶ ἡ σύλληψις τῶν
παραβατῶν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἀνατίθεται εἰς
πάντα ἀνακριτικὸν ὑπάλληλον καὶ εἰς πάντα πολίτην.

Ἄρθρ. 20. Ὁ παρὼν νόμος ψηφισθεὶς ἰσχύει ἀπὸ
τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεώς του.

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

Περὶ λήψεως καὶ ἐκτελέσεως ἐκτάκτων μέτρων πρὸς πρόληψιν
ἢ καταπολέμησιν ἀσθενειῶν ζωϊκῶν ἢ φυτικῶν
τοῦ Βασιλείου τῶν Φυτῶν.

Ἄρθρ. 1. Ἐν περιπτώσει ἐπισκήψεως ἀσθενειῶν
ζωϊκῶν ἢ φυτικῶν, ἐπιτρέπεται ἢ λήψις ἐκτάκτων μέ-
τρων προληπτικῶν ἢ θεραπευτικῶν γενικῶς ἢ μερικῶς
ἐφαρμοζομένων, ἐφ' ὅσον τὰ μέτρα ταῦτα στηρίζονται
ἐπὶ ἐπιστημονικῶν ἀναμνησθητῶν κύρους ἀποδείξεων.

Ἄρθρ. 2. Τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Διατάγματος
ὀρισθησομένων μέτρων ἀναλαμβάνει Ἐπιτροπεία καταρ-
τιζομένη ὑπὸ τοῦ Νομάρχου καὶ ἐργαζομένη ἐπὶ τῇ βίασει
τῶν ὁδηγιῶν τοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν λόγῳ μέτρων
παρισταμένου ἐπιθεωρητοῦ τῆς Γεωργίας τῆς περιφέρειας.

Ἄρθρ. 3. Τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν ἄρθρῳ 1 μέτρων
ἀναλαμβάνει τὸ Δημόσιον διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἀναγε-
γραμμένης πιστώσεως ἐν τῷ εἰδικῷ προϋπολογισμῷ
τῆς Ἀνωτ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Διευθύνσεως καὶ ἐν
τῷ περὶ Γεωργ. τμήματος κεφαλαίῳ, τῶν ἰδιοκτητῶν
ὕποχρεομένων εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ἀναλογούσης ἐν
τοῖς κτήμασιν αὐτῶν δαπάνης, εἰσπραττομένης συμψῶ-
νως τῷ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμῳ.

Ἄρθρ. 4. Ἄν διατάσσεται ἢ παροχὴ προσωπικῆς
ἐργασίας ὑποχρεοῦνται οἱ ἰδιοκτῆται νὰ ἐργασθῶσι προ-
σωπικῶς κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, ἢ νὰ
καταβάλωσι τὸ ἀντίτιμον τῶν διαταχθέντων ἡμερομι-
σθίων, ἐφαρμοζομένων καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῶν σχε-
τικῶν διατάξεων τοῦ δημοσίου νόμου. Εἰς τὴν περίπτωσιν
ταύτην οὐδεὶς ἐξαιρεῖται τῆς προσωπικῆς ἐργασίας.

Ἄρθρ. 5. Ἰδιοκτῆται γενόμενοι ἔνοχοι παραβά-
σεως τῆς ἐν ἄρθρῳ 3 τοῦ παρόντος νόμου ὀριζομένης
ὕποχρεώσεως καταδικάζονται εἰς πρόστιμον δραχμῶν
5—100 ὑπὲρ τοῦ οἰκείου δῆμου.

Ἄρθρ. 6. Τὰ καθέκαστα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πα-
ρόντος νόμου κανονίζονται δι' Ἡγεμ. Διατάγματος.

Τροποποιήσεις καὶ προσθῆκαι

Ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 57 Νόμου περὶ μέτρων πρὸς πρόληψιν εἰσβολῶν τῆς φυλλοξήρας.

Ἄρθρον 3. Ἀντὶ τοῦ «πρὸς χρῆσιν εἴτε τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἴτε ἰδιωτῶν» τίθεται «πρὸς χρῆσιν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας.»

Εἰς τὸ ἐδάφ. α'. τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου μετὰ τὸ «ἀπαιτεῖται ἐκάστοτε» προστίθεται «καὶ προκαταβολικῶς».

Ἄρθρον 5. Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἄρθρου τούτου προστίθεται «ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι τοῦτο θὰ συνοδεύηται ὑπὸ πιστοποιητικοῦ βεβαιούτος τὴν γνησιότητα τῆς προελεύσεως.»

Ἄρθρον 8. Μετὰ τὸ «τυχόν εισαγόμενα» προστίθεται «καὶ ἐν τῷ τελωνεῖῳ εἰσέτι εὑρισκόμενα ἐπὶ τῇ ἀρνήσει τοῦ εισαγγαγόντος, γὰρ τὰ ἀπομακρύνῃ τῆς Νήσου διὰ πρῶτου ἀτμοπλοίου».

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

Περὶ Ὁργανισμοῦ τῆς Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Σκοπὸς καὶ διαίρεσις τῆς Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας.

Ἄρθρ. 1. Σκοπὸς τοῦ παρὰ τῇ Ἀνωτ. Διευθύνσει τῶν Οἰκονομικῶν Τμημάτων τῆς Γεωργίας εἶναι ἡ ἐμψύχωσις αὐτῆς διὰ τῆς δωρεᾶν διανομῆς δενδρυλλίων, φυτῶν παντὸς εἶδους, σπόρων, λιπασμάτων κλπ., ἡ μελέτη τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ ὑπόδειξις τῶν μέτρων πρὸς θεραπείαν αὐτῶν, ἡ ἐπιβλεψὶς ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ προλήψεως καὶ καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν Νόμων, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐργασία τείνουσα πρὸς τὴν Γεωργικὴν προσοδὸν τῆς Νήσου.

Ἄρθρ. 2. Ἡ Γεωργικὴ ὑπηρεσία περιλαμβάνει :

α΄.) Τὴν Διεύθυνσιν ἐδρεύουσαν ἐν Χανίοις παρὰ τῇ Ἀν. Διευθύνσει τῶν Οἰκονομικῶν.

β΄.) Δύο περιφερείας Ἐπιθεωρητῶν τῆς Γεωργίας ὧν ἡ μὲν περιλαμβάνουσα τοὺς Νομοὺς Ἡρακλείου καὶ Λασιθίου ἔχει ὡς ἔδραν τὸ Ἡράκλειον ἡ δὲ τοὺς Νομοὺς Χανίων, Σφακίων καὶ Ρεθύμνης ἔχει ὡς ἔδραν τὰ Χανία· διὰ τὴν παρούσαν διετίαν χρῆσις Ἐπιθεωρητοῦ τῆς περιφερείας Χανίων, Σφακίων καὶ Ρεθύμνης ἐκτελεῖ ἄνευ πτοσθέτου ἀμοιβῆς ὁ Διευθυντὴς τῆς Γεωργίας.

γ΄.) Πέντε Ἀγροκήπια μετὰ ἀγροτικῶν σπορῶν καὶ

δ΄.) Δύο Γεωργικὰ Συμβούλια, ἐδρεύοντα παρὰ ταῖς ἔδραις τῶν Ἐπιθεωρητῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἄρθρ. 3. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Γεωργικοῦ Τμηματος ἀνατίθεται εἰς γεωπόνον ἔχοντα δίπλωμα μιᾶς τῶν Ἀνωτέρων Γεωργικῶν Σχολῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐξασκήσαντα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωπόνου ἐπὶ δεκαετίαν, εἴτε ὡς διευθυντὴς ἰδιωτικῶν κτημάτων εἴτε ὡς δημόσιος ὑπάλληλος Εὐρωπαϊκοῦ Κράτους.

Ἄρθρ. 4. Ἐπιθεωρηταὶ τῆς γεωργίας διορίζονται εἰ ἔχον-

τες δίπλωμα μιάς τῶν Ἀνωτέρων Γεωργικῶν Σχολῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐξασκήσαντες τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωπόνου τοῦλάχιστον ἐπὶ διετίαν εἴτε ὡς διευθυνταὶ ἰδιωτικῶν κτημάτων, εἴτε ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι Εὐρωπαϊκοῦ Κράτους.

Ἄρθρ. 5. Ἐπιμελεῖται Ἀγροκηπίων διορίζονται οἱ ἔχοντες πτυχίον πρακτικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Εὐρωπαϊκοῦ Κράτους, προτιμωμένων τῶν ἀποφοίτων τῶν ἐν Ἑλλάδι Γεωργικῶν πρακτικῶν σχολῶν καὶ τῆς Βιομηχανικῆς καὶ Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, διὰ τὰς Γεωργικὰς βιομηχανίας, καὶ οἱ μὲν ἔχοντες 3ῃ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν δύνανται νὰ διορισθῶσιν Ἐπιμεληταὶ ἀ. τάξεως οἱ δὲ λοιποὶ β'. τάξεως.

Ἄρθρ. 6. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος διορίζεται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου. Οἱ Ἐπιθεωρηταὶ διορίζονται δι' Ἡγεμονικοῦ ὡσαύτως Διατάγματος προτάσει τοῦ αὐτοῦ Συμβούλου καὶ ἐπὶ γνωμοδοτήσει τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος.

Οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν Ἀγροκηπίων, οἱ κηπουροὶ καὶ οἱ γραφεῖς διορίζονται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος τῆ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου καὶ ἐπὶ γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ, ἅπαντες δ' οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται διορίζονται ὑπὸ τοῦ Συμβούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν προτάσει τοῦ οἰκείου Ἐπιθεωρητοῦ.

Ἄρθρ. 7. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος καὶ οἱ Ἐπιθεωρηταὶ τῆς Γεωργίας δύνανται νὰ ἦναι καὶ ἄλλοδαποί.

Ἐπιμελεῖται Ἀγροκηπίων δύνανται νὰ διορισθῶσι καὶ ἄλλοδαποί, ὑποχρεούμενοι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κρητικῆς ἰθαγενείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καθίκοντα τοῦ προσωπικοῦ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρ. 8. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος προίσταται τῆς ἐν γένει γεωργικῆς ὑπηρεσίας καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἐγκαίρου ἐκτελέσεως πάντων τῶν περιγεωρ-

γίας, κτηνοτροφίας, γεωργικῶν βιομηχανιῶν καὶ δασῶν Νομῶν καὶ Διαταγμάτων, ἰδίᾳ δὲ μεριμνᾷ:

α'.) Περί τῆς συντάξεως καὶ ἐπεξεργασίας τῶν γεωργικῶν νομοσχεδίων.

β'.) Περί τῆς ἀνὰ τὴν Νῆσον διχδόσεως πρακτικῶν γεωργικῶν γνώσεων, διὰ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τοῦ κλήρου καὶ παντὸς ἄλλου μέσου.

γ'.) Περί τῆς μελέτης τῆς Νήσου ὑπὸ γεωργικῆν ἔποψιν καὶ τῶν γεωργικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων αὐτῆς.

δ'.) Περί τῆς προλήψεως καὶ καταπολεμήσεως τῶν παθήσεων τῶν φυτῶν καὶ ζώων.

ε'.) Περί τῆς βελτιώσεως τῶν ἐν τῇ Νήσῳ καλλιεργουμένων φυτῶν.

στ'.) Περί συντηρήσεως ἐν τοῖς ἀγροκηπίοις πειραματικῶν καὶ ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν (champs d' experience et de demonstration) διὰ τὴν μελέτην διαφορῶν γεωργικῶν ζητημάτων καὶ ἰδίως τὴν τῶν λιπασμάτων.

ζ'.) Περί τῶν δένδρουφυτειῶν ἐν γένει.

η'.) Ὅριζει τὰ ἔργα τῶν Ἐπιθεωρητῶν καὶ διαγράφει τὸ πρόγραμμα τῆς ἐνεργείας τῆς γεωργικῆς ὑπηρεσίας.

θ'.) Διεξάγει τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐξελέγχει πᾶσαν χρηματικὴν διαχείρισιν σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὴν Γεωργικὴν ὑπηρεσίαν.

ι'.) Μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν δοθεισῶν διαταγῶν.

καὶ ια'.) Ἐξασκεῖ πᾶσαν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ὅλων τῶν ὑπαλλήλων τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρ. 9. Οἱ Ἐπιθεωρηταὶ τῆς Γεωργίας ὀφείλουσι νὰ συντρέχωσιν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς διεθύνσεως τοῦ Γεωρ. Τμήματος, ἐκτελοῦντες πᾶσαν αὐτῆς διαταγὴν. Ἰδίᾳ δὲ ἐπιμελοῦνται τῆς ἐπιβλέψεως τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κατὰ τῆς συλλοξήρας Νόμων καὶ λοιπῶν Νομοθετημάτων, τῆς λειτουργίας τῶν Ἀγροκηπιῶν, διαγράφουσι τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν ἐκάστου αὐτῶν, αὐστηρῶς ἐπιβλέποντες καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρακολουθοῦντες τὰς ἐργασίας αὐτῶν, ὀφείλουσι δὲ νὰ παρίστανται καὶ ἐνεργῶσι τὴν καταπολέμησιν τῶν διαφορῶν ἀσθενειῶν, νὰ διδάσκωσι

τὴν χρῆσιν τῶν διαφόρων ἐργαλείων ψεκαστήρων, θειαφιστηρίων κλπ., τὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ νὰ χορηγῶσι πᾶσαν ὀδηγίαν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ἐπὶ τόποι.

Ἄρθρ. 10. Οἱ ἐπιμελῆται τῶν Ἀγροκηπίων ὀφείλουσιν ἐγκαίρως καὶ ἀκριβῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς τῶν οἰκείων Ἐπιθεωρητῶν, κατὰ γράμμα ἀκολουθοῦντες τὰς ὀδηγίας αὐτῶν. Ἐλλείπει δὲ ὀδηγιῶν ἀναλαμβάνουσι δι' ἰδίᾳς πρωτοβουλίας τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν τοῖς Ἀγροκηπίοις ἔργων, εἰσὶν ὑπεύθυνοι διὰ τὴν καλὴν συντήρησιν τῶν ἐργαλείων, ζώων, οἰκημάτων κλπ. καὶ ὑποβάλλουσι ἐβδομαδιαίας ἐκθέσεις τῶν ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένων.

Ἄρθρ. 11. Οἱ εἰδικοί καπνοσυσκευασταὶ φροντίζουσι περὶ τῆς ἀφθονοῦ παραγωγῆς φυτανίων καπνοῦ, τῆς ἐπὶ τόπου παραγωγῆς ὀδηγιῶν πρὸς συλλογὴν καὶ συσκευὴν τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ καὶ ἐν γένει καταβάλλουσι πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ταχύτεραν ἀνάπτυξιν τῆς καπνοφυτείας καὶ καπνοσυσκευῆς ἐν Κρήτῃ.

Ἄρθρ. 12. Τὰ καθέκαστα τῶν Ἀγροκηπίων κενονίζονται διὰ προγράμματος τῆς Διευθύνσεως ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ Συμβούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περί γεωργικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρ. 13. Παρὰ ταῖς ἑδραῖς τῶν Ἐπιθεωρητῶν τῆς Γεωργίας συνιστῶνται γεωργικὰ γνωμοδοτικὰ Συμβούλια ἀποτελούμενα ἐν Χανίοις μὲν ἀπὸ τῶν, καὶ χρῆθ' Ἐπιθεωρητοῦ ἐκτελοῦντα, Διευθυντὴν τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος καὶ 4 μέλη ἐκλεγόμενα μετὰ τῶν μᾶλλον διακρινομένων γεωργοκτηματιῶν τῆς Νήσου καὶ διοριζομένων τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος, ἐν Ἡρακλείῳ δὲ ἀπὸ τῶν οἰκείων Ἐπιθεωρητῆν καὶ 4 μέλη μετὰ αὐτὰ ὡς καὶ τὰ προηγούμενα προσόντα καὶ ὁμοιοτρόπως διοριζόμενα.

Ἄρθρ. 14. Πρὸς ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῶν γεωργικῶν Συμβουλίων διορίζονται, καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ προηγούμενον.

γούμενον ἄρθρον καὶ 8 ἀναπληρωματικὰ μέλη ἀναπληροῦντα τὰ τυχόν ἀπουσιάζοντα τοιαῦτα.

Ἄρθρ. 15. Τοῦ Γεωργικοῦ Συμβουλίου προεδρεύει αὐτοδικαίως ὁ παρὰ τῇ ἔδρᾳ Διευθυντῆς ἢ Ἐπιθεωρητῆς τῆς Γεωργίας.

Χρηθ εἰσηγητοῦ μὲν ἐκτελεῖ αὐτὸς ὁ πρόεδρος, γραμματεῖς δ' ὁ Ἐπιμελητῆς τοῦ Ἀγροκηπίου.

Ἄρθρ. 16. Τὸ Γεωργικὸν Συμβούλιον συσκέπτεται περὶ πάντων τῶν γενικωτέρου συμφέροντος ζητημάτων εἰσαγομένων, εἴτε ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου, εἴτε ὑφ' ἑνὸς τῶν μελῶν, ἀπορραρίζει ἐπὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἀσθενειῶν, ἐπιμελεῖται τῆς συντάξεως καταλλήλων Νομοθετημάτων προστατευτικῶν τῆς Γεωργίας καὶ ἐν γένει περὶ τῆς προόδου τῆς Γεωργίας τῆς Νήσου.

Ἐξ ἑνὸς ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων υποβάλλει, διὰ τοῦ Προέδρου, τῷ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλιῳ δεδικαιολογημένην ἐκθεσιν.

Ἄρθρ. 17. Τὸ Γεωργικὸν Συμβούλιον συνεδριάζει ἀπαξ τοῦλάχιστον τοῦ μηνὸς καὶ ὡσάκις προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἢ τῇ αἰτήσῃ δύο τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 18. Ὁ κατὰ τὸ ἄρθρ. 15 γραμματεῖς διεξάγει πᾶσαν τὴν γραφικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Γεωργικοῦ Συμβουλίου καὶ διατηρεῖ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν.

Ἄρθρ. 19. Τὰ μέλη τοῦ Γεωργικοῦ Συμβουλίου οὐδεμίαν λαμβάνουσιν ἀποζημίωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων ἐργατῶν κλπ. τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρ. 20. Ὁ μηνιαίος μισθὸς τῶν ὑπαλλήλων, ἐργατῶν κλπ. τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας ὀρίζεται ὡς ἑξῆς:

α΄.	Διευθυντοῦ Γεωργ. Τμήματος.....	Δρ.	400
β΄.	Ἐπιθεωρητοῦ Γεωργίας.....	»	300
γ΄.	Ἐπιμελητοῦ Ἀγροκηπίου Α΄ τάξεως	»	150
δ΄.	» » Β΄ τάξεως	»	100
ε΄.)	Εἰδικῶν κληρυσκοκευστῶν.....	»	120

στ.) Γραφείας	Δρ.	100
ζ.) Κλητῆρος	»	60
η.) Ἐργατῶν	»	40-60

Ἄρθρ. 21. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Γεωργίας καὶ οἱ Ἐπιθεωρηταὶ δύνανται νὰ ἀπομακρύνωνται τῆς ἑδρας των ὡσάκις κρίνωσι τοῦτο ἀναγκαῖον, ὑποβάλλουσι δ' ἐκάστοτε τῇ Ἀνωτέρᾳ Διευθύνσει εἰδικὴν ἐκθέσιν περὶ τῶν ἐργασιῶν, ἃς ἐν τῇ περιηγήσει των ἐξέτελεσαν.

Ἄρθρ. 22. Οἱ Ἐπιμεληταὶ τῶν Ἀγροκηπίων δὲν δύνανται νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς ἑδρας των, ἄνευ εἰδικῆς ἀδείας τοῦ οἰκείου Ἐπιθεωρητοῦ.

Ἄρθρ. 23. Οἱ εἰδικοί καπνοσυσκευασταὶ μεταβαίνουνσι ὅπου ἡ ὑπηρεσία ἀπαιτεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν.

Ἄρθρ. 24. Αἱ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς γεωργικῆς ὑπηρεσίας ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἶναι: α'.) Ἐπιπλήξεις β'.) πρόστιμον 5—100 δραχμῶν γ'.) κράτησις μισθοῦ δ'.) ὀριστικὴ ἀπόλυσις.

Ἄρθρ. 25. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Γεωργίας τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου δι' ἐπιπλήξεως, προστίμου ἢ κρατήσεως μισθοῦ, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἡγεμόνος ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεως τοῦ ἀρμοδίου Συμβούλου.

Ἄρθρ. 26. Ὁ Ἐπιθεωρητὴς τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου, ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεως τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας.

Ἄρθρ. 27. Ὁ Ἐπιθεωρητὴς δύναται ν' ἀπολυθῇ ἐὰν ἐντὸς ἔτους τιμωρηθῇ τρεῖς διὰ προστίμου ἢ τῶν 50 δραχμῶν ἢ δι' ἀναλόγου κρατήσεως μισθοῦ.

Ἄρθρ. 28. Οἱ Ἐπιμεληταὶ τῶν Ἀγροκηπίων, οἱ καπνοσυσκευασταὶ καὶ ὁ γραφεὺς τιμωρεῖται δι' ἐπιπλήξεως ἢ προστίμου ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας καὶ τῶν Ἐπιθεωρητῶν, ἀπολύονται δὲ τῆς ὑπηρεσίας μόνον κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου, ἐὰν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτιμωρήθησαν διὰ προστίμου ἢ κρατήσεως.

μισθοῦ τετράκις, οἱ δὲ ἐργάται τιμωροῦνται δι' ἐπιπλήξεως καὶ προστίμου μέχρι 5 δρ. ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ διὰ πᾶσαν μεγαλειτέραν ποινὴν ὑπὸ τοῦ Συμβούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν.

*Ἀρθρ. 29. Πρὸ πάσης ἐπιβολῆς ποινῆς τινος, πλὴν τῆς ἐπιπλήξεως, ὁ τιμωρητέος ὑπάλληλος προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου του εἰς ἔγγραφον ἀπολογίαν.

*Ἀρθρ. 30. Ὁ ὑπάλληλος ὁ τιμωρηθεὶς δι' ἀποφάσεως τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας ἢ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ, δικαιούται νὰ κάμῃ ἔφραση ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου, ἐντὸς 3 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως. Ἡ Ἀπόφασις τοῦ Συμβούλου εἶναι ἀνέκκλητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ ἀδειῶν ἀπουσιῶν.

*Ἀρθρ. 31. Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας δὲν δύνανται νὰ ἀπομακρύνωνται τῆς ὑπηρεσίας των ἄνευ γραπτῆς ἀδείας.

*Ἀρθρ. 32. Εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς γεωργίας καὶ Ἐπιθεωρητὴν κανονικὴν ἀδειαν ἀπουσίας δίδει ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Σύμβουλος, εἰς δὲ τοὺς ἐπιμελητὰς τῶν ἀγροκηπιῶν ὁ οἰκείος μὲν Ἐπιθεωρητὴς μέχρις 7 ἡμερῶν, ἐὰν δὲ πρόκειται διὰ μακρότερον χρονικὸν διάστημα, ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Σύμβουλος.

*Ἀρθρ. 33. Εἰς τὸν πάσχοντα ὑπάλληλον χορηγεῖται ἀναρρωτικὴ ἀδεια μέχρι δύο μηνῶν, ἐπὶ τῇ περι τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ πιστοποιήσει δύο ἰατρῶν.

*Ἀρθρ. 34. Εἰς τὸν ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδειᾷ διατελοῦντα ὑπάλληλον χορηγεῖται τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ του· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ ἐπίσης χορηγεῖται αὐτῷ κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου καὶ ἐκδόσεως Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος.

*Ἀρθρ. 35. Οἱ ὑπάλληλοι, οἱ λόγῳ ἀσθενείας ἀποσχόντες τῆς ὑπηρεσίας των πλεον τῶν δύο συνεχῶν μηνῶν, ἀπολύονται τῆς ὑπηρεσίας κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Λογιστικὴ τοῦ Γεωργ. τμήματος.

Ἄρθρ. 36. Αἱ πληρωμαὶ τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων τῆς γεωργ. ὑπηρεσίας, τῶν ἡμερομισθίων τοῦ τακτικοῦ καὶ ἐκτακτοῦ προσωπικοῦ, αἱ ἐκδόσεις ἐνταλμάτων πρὸς προμήθειαν τῶν ὧν ἔχει ἀνάγκην ἡ ὑπηρεσία ἀντικειμένων, ἡ καταβολὴ τῶν ὀδοιπορικῶν τῶν ὑπαλλήλων καὶ πᾶσα πρᾶξις σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὴν διαχείρισιν καὶ τὸ λογιστικὸν αὐτῆς μέρος ἐκτελεῖται κατὰ τοὺς κειμένους Νόμους τῆς Πολιτείας.

Ἄρθρ. 37. Διὰ γραφικὴν ὕλην, καθαριότητα, φωτισμὸν καὶ ταχυδρομικὰ χορηγεῖται μηνιαία πίστωσις διὰ τὴν Διεύθυνσιν δραγμαὶ δέκα καὶ δι' ἕκαστον ἀγροκῆπιον δραγμαὶ δύο.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ Νόμου τούτου ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἐπισήμῳ Ἐφημερίδι δημοσιεύσεως αὐτοῦ.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

Περὶ Γεωργικῆς ὑπηρεσίας

Πρὸς καταρτισμὸν τοῦ εἰς τὸν πίνακα 1 σχεδίου τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας, δὲν ἐλήφθησαν βεβαίως ὑπ' ὄψει αἱ πολλαπλαεῖ ἀνάγκαι ἅς ἔχουσιν αἱ διάφοροι κλάδοι τῆς Γεωργίας τῆς Νήσου, οὐδ' ἐζητήθη ἀναλογος πίστωσης πρὸς τελείαν προστασίαν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν Γεωργικῶν πληθυσμῶν· ἀπλῶς μόνον εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ Νομοσχεδίου καὶ τοῦ ὑποβαλλομένου προϋπολογισμοῦ ἐλήφθη ὑπ' ὄψει ἡ ἐξασφάλησις ὑπηρεσίας. δυναμένης ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐμπνέῃ τὴν δέουσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν μεταξὺ τῶν εὐνομουμένων κρατῶν ἀλληλεγγύην ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐνεργῇ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προστατευτικῶν τῆ Γεωργία Νόμων καὶ εἰς τὴν παροχὴν κατὰ τὸ δυνατόν δένδρων, φυτῶν, λιπασμάτων μηχανημάτων καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἐδάφους τῆς Νήσου καὶ πρόληψιν ἢ καταπολέμησιν τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν. Ὡς βᾶσις δὲ εἰς τὴν κατάστρωσιν τοῦ ὑποβαλλομένου Νομοσχεδίου δὲν ἐχρησίμωσεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 301 Διάταγμα, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε μὴ στηριχθὲν ἐπὶ προτάσεως τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας, ὡς ὁ ὑπ' ἀριθ. 439 πρὸς ἐμφύχωσιν τῆς Γεωργίας νομος (Ἄρθρ. 2) ἀπῆται, μένει καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπους ἄνευ κύρους, ἐν πολλοῖς δ' ἀνεφάρμοστον. ἰδίως εἰς τὸ ζήτημα τῆς τροφῆς τῶν ζώων, τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἀγροκηπίων κλπ., καὶ τὸ ὁποῖον μόνον χάρις εἰς τὴν ὑπό τουκ. Συμβουλίου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν χορηγηθεῖσαν ἐλευθερίαν δράσεως ἠδυνήθη νὰ λειτουργήσῃ, ἀλλ' ἐν πολλοῖς αὐτὸς ὁ πρὸ τετραετίας ὑπὸ τοῦ τότε ἐν ἐκτάκτῳ ἀποστολῇ διαμένοντος ἐν Κρήτῃ κ. Ἀρ. Μουράτογλου συνταχθεὶς ὑπ' ἀριθ. 90 Νόμος μὲ ἐλαχίστας ἐν τῆς κτηθείσης πείρας τροποποιήσεις συνισταμένης:

α.) Εἰς τὴν συντήρησιν καὶ πέμπτου ἀγροκηπίου εἰς τὸν Ναμὸν Σφακιῶν.

β.) Εἰς τὸν καταρτισμὸν ἀντὶ ἐνὸς γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου διαμένοντος ἐν Χανίοις καὶ ἑτέρου ἐν Ἡρακλείῳ.

γ.) Εἰς τὴν πρόσληψιν ἐιδικῶν καπνοσυσκευστῶν καὶ

μικρὰς ἄλλας χάριν οἰκονομίας γενομένης τροποποιήσεις καὶ συνισταμένης εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μισθοῦ τοῦ Διευθυντοῦ κατὰ τὴν παροῦσαν διείτιαν. ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ, τὸν χωρισμὸν τῶν ἐπιμελητῶν εἰς δύο τάξεις 100 καὶ 150 δραχμῶν κλπ.

Καὶ ἐν πρώτοις τὴν ἰδρυσιν τοῦ ἀγροκηπίου Σφακιῶν θεωροῦμεν ἀναγκαίαν καθ' ὅσον ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ προστασία τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν δεόν νὰ μὴ εἶναι ἄνισος, ὁ Νομὸς οὗτος, ἔχει εὐρὺ στάδιον καλλιιεργείας, τὴν πεδιάδα Γεωργιουπόλεως ἐπὶ μήκους 15 χιλιομέτρων καὶ πλάτους δύο περίπου χιλιομέτρων· ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ δαπάνη συντηρήσεως ἐνὸς ἀγροκηπίου μὲ τὸν προορισμὸν, ὃν ἔχουσι ταῦτα σήμερον ἦτοι, μόνον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ δένδρων, τῆς παροχῆς φυτωρίων κηπουῦ, τῆς φυτείας Ἀμερικανικῶν κληματιδίων, τῆς δοκιμῆς τῶν χημικῶν λιπασμάτων κλπ. δὲν εἶναι ἀνωτέρα τῶν 5 χιλιάδων δραχμῶν ἦτοι,

εἰς μισθὸν Ἐπιμελητοῦ.....	Δραχ.	1200
εἰς 4 ἐργάτας κατὰ μέσον ὄρον πρὸς 50 δραχμὰς ἑκαστος.....	»	2400
εἰς ἐργαλεῖα, σπόρους, λιπάσματα, τροφὴν ζῶων καὶ τὰ τοιαῦτα.....	»	1400
ἡ τὸ ὅλον δραχ.....		<u>5000</u>

Καίτοι ὑπὸ τοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀρίστου ἐκείνου ὑπ' ἀριθμ. 90 Νόμου ἐν τῷ Κεφ. Ε καθορίζετο ἡ λειτουργία γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου ὅμως ὡς ἐκ τῆς μὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πλήρους διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη οὐδέποτε τοῦτο ἐλειτούργησε. Καὶ ὅμως πόσον καθίσταται τοῦτο ἀναγκαῖον ἰδίως προκειμένου περὶ λύσεως μέτρων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ συζήτησις μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐκ τῶν ἐμπειροτέρων γεωργοκτηματιῶν ἡδύνατο νὰ φωτίσῃ τὸν ἐπιστήμονα ἐπὶ πολλῶν σημείων καὶ νὰ τῷ χορηγήσῃ τὰ μέσα τῆς ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον ἐφαρμογῆς αὐτῶν Τὸν ἀριθμὸν δὲ τῶν ἐν λόγῳ Συμβουλίων ἀφ' ἐνὸς ηὐξήσαμεν εἰς δύο, ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν γεωργικῶν ἀναγκῶν ἅς οἱ κάτοικοι τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν ἔχουσιν ἀπὸ τὰς Δυτικὰς, ἀφ' ἑτέρου δὲ καθόσον συγκεντρωμένης τῆς ἐξουσίας, ἐπέρχεται βραδύτης εἰς

τὴν λήψιν καὶ ἐφαρμογὴν ἐκτάκτων μέτρων ἰδίᾳ προκειμένου περὶ καταπολεμῆσεως ἀσθενειῶν.

Τὴν πρόσληψιν ἐιδικῶν καπνοσυσκευαστῶν θεωροῦμεν σήμερον, ἥτοι μετὰ τὴν ἐπιψηφισιν τῶν νέων περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ μέτρων, εἴπερ ποτε ἀναγκαίαν, καθόσον μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν λόγῳ μέτρων ὡς ἐκ τῆς ἐπερχομένης ὑπερτιμῆσεως τοῦ προϊόντος ἐν πολλοῖς θέλει ἀνασταλῆ ἢ μέχρι τοῦδε καὶ εἰς μεγάλην κλίμακα γενομένη κατανάλωσις τοῦ ἐπιτοπίου καπνοῦ εἰς τοὺς συνήθεις πελάτας αὐτοῦ οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἦσαν τὰ ξένα ἀγήματα, ἐὰν δὲ ἐγκαίρως δὲν ἐπιζητηθῆ ἢ βελτιώσῃς τοῦ προϊόντος, ὅπως τοῦτο ἐπαρκῆ καὶ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐγχωρίου ἐμπορίου καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν ἐξχλωγὴν, ἀπαιτούσης καπνῶ ἀρίστης ποιότητος καὶ τελείας συσκευῆς, φοβούμεθα μὴ ἡ ἐπικρατούσα αἰσιοδοξία ἐπὶ τῆς καταπληκτικῆς αὐξήσεως τῶν εἰσπράξεων, κατόπιν τῶν ἐπιψηφισθέντων μέτρων ἐλάττωτα ἐπαληθεύσῃ τοῦλάχιστον ἐπὶ τινι εἰσέτι ἔτη. Πόσον δὲ ἀπέχει τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως καλῆς ποιότητος καπνοῦ, ἀπὸ τῆς ἀφθόνου παραγωγῆς γνωρίζουσι μόνον οἱ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀσχοληθέντες εἰς τὸ εἶδος τοῦτο.

Περαίνοντες τὴν ἐσπευσμένην ἄλλως τε, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἀσχολιῶν τῆς Διευθύνσεως, ἐκθεσιν ἡμῶν ταύτην δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ τονίσωμεν ὅτι ἡ ἐξάρθρωσις κυρίως τῆς ὑπηρεσίας ὀφείλεται εἰς τὴν συνεπεῖχ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 459 Νόμου (ἄρθρ. 3) ἀναπόδραστον κατάργησιν τῆς θέσεως τῶν Ἐπιθεωρητῶν, συνεπεῖχ τῆς ὁποίας ἡ Διεύθυνσις ἐστερέθη τῶν ἐπιστημονικῶν τούτων ἐρεισμάτων καὶ μοχλῶν, δι' ὧν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτελῆ πᾶσαν ἀναγκαίαν μελέτην καὶ ἐργασίαν. Ἐκτὸς δὲ τῆς τρεχούσης διοικητικῆς ὑπηρεσίας τῆς ἐπιβλέψεως τῆς ἐφαρμογῆς τῶν σχετικῶν νόμων καὶ τῆς διὰ τῶν Ἐπιμελητῶν ἐν τοῖς ἀγροκηπίοις παραγωγῆς ὀλίγων φυτῶν καὶ δενδρυλλίων ὁ Διευθυντὴς στερούμενος ἀναπληρωτοῦ ἀδυνατεῖ ν' ἀναλάβῃ, ἢ πάντως νὰ φέρῃ εἰς πέρας οἰανδήποτε παρουσιασθησομένην σοβαρὰν μελέτην καὶ ἐργασίαν ἢ νὰ παρακολουθῆσῃ καὶ ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἐκ τῶν παρασίτων ζωικῶν καὶ φυτικῶν ἐπερχομένας καταστροφάς.

Ἡ ἔλλειψις τῶν Ἐπιθεωρητῶν στερεῖ ἐπίσης καὶ τοὺς

Ἐπιμελητὰς πάσης περαιτέρω ἀναπτύξεως καὶ ἀπὸ νέους ἐπιδεικτικούς μορφώσεως μεταβάλλει τούτους εἰς ἀπλοὺς ἀρχιεργάτας ἢ ἐπιστάτας.

Εὐχῆς ἔργον ἐπίσης θὰ ᾔτο ἐὰν ἡ Πολιτεία λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει τὴν καθ' ἑκάστην ὑποτίμησιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ὡς ἐκ τῶν τελειοποιουμένων μεθόδων τῆς καλλιεργείας, τὴν ἀλλαγὴν τελειότεραν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐδάφους, καὶ τὴν καθ' ἑκάστην ἐπικοινωνίαν ἡμῶν μετ' ἀπεράντων ἐκγερασουμένων ἐκτάσεων, ἐξ ἄλλου δὲ ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἔλλειψιν ἐπιστημόνων διὰ τὰς πρακτικὰς ἐν γένει ἐπιστήμας, ἀπεφάσιξε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν πρὸς τὰς πρακτικὰς ἐπιστήμας ὄθησιν, ἀρ' ἐνὸς διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὴν Δημοτικὴν καὶ μέσσην ἐκπαίδευσιν μαθημάτων χημείας, γεωπονίας καὶ λοιπῶν, ἀποστείλῃ δὲ δύο νέους τοῦλάχιστον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Γεωπονίας καὶ Δασονομίας, τέλος δὲ χρησιμοποίησιν καὶ τὰς γνώσεις τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ Νήσῳ χημικῶν πρὸς καταρτισμὸν γεωργικῶν χημείων καὶ ἀναλύσιν τῶν γαιῶν, ἐξ ὧν πᾶς τις ἐννοεῖ πόσα μέλλουσι νὰ προκύψωσι ἀγαθὰ. Λυπούμεθα δ' ὅτι λαβόντες ἀρχὰ τὸν ὑπὸ ΣΤ' πίνακα ἀναλύσεως 4 δειγμάτων γαιῶν, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσεις τινὰς ἐπὶ τῶν ωφελειῶν τῶν ἐν λόγῳ ἀναλύσεων καίτοι ἀρκούντως ἐνδεικτικαὶ εἶναι αἱ ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γεωπονικοῦ χημείου Ἀθηνῶν κ. Παλιατσέα, ἐπιφυλασσόμεθα δὲ ἄμα τῇ ἀποπερατώσει τῶν ἀναλύσεων τῶν διαφορετικῶν γαιῶν τῆς Νήσου ὅπως χρησιγήσωμεν τὰ κατόπιν τῶν πειραμάτων ἡμῶν, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰς ἀναλύσεις, πρακτικὰ πορίσματα.

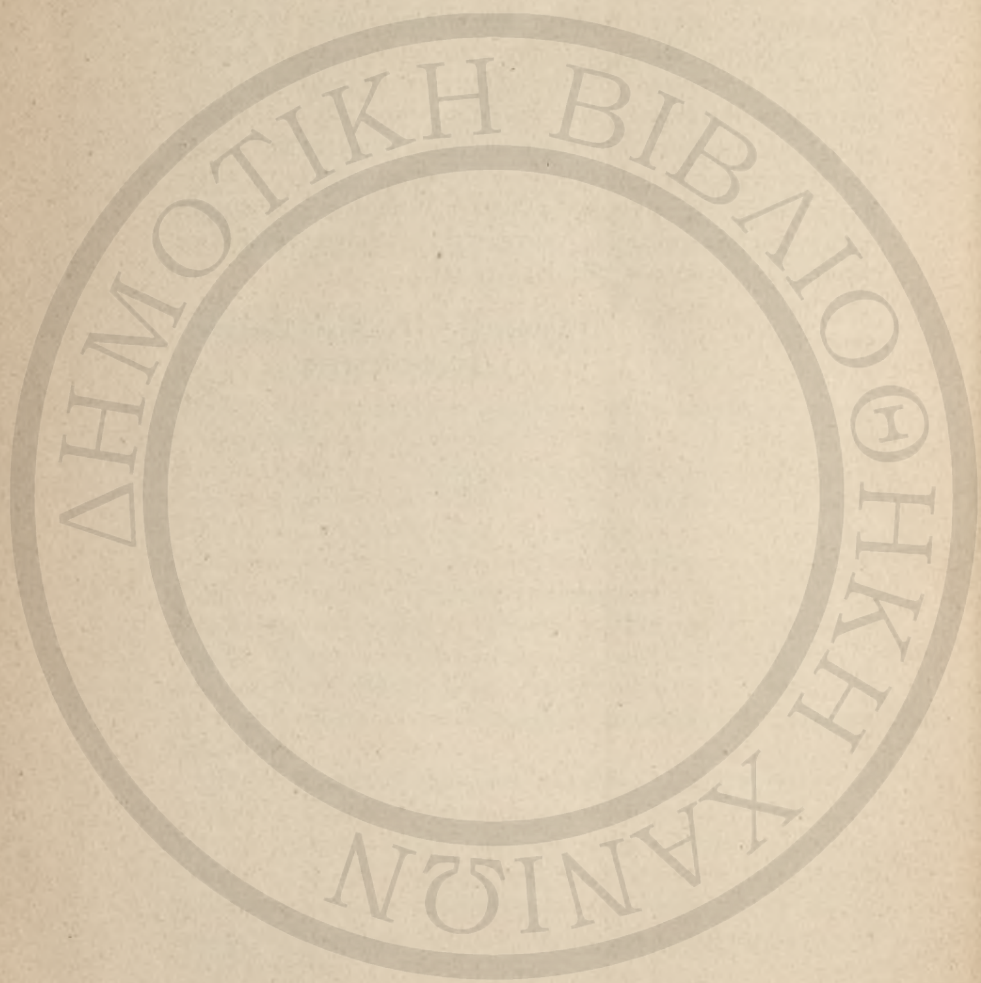
Ἐν τέλει καὶ πρὸ πάσης ἐπὶ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας σκέψεως καὶ λήψεως οἰουδήποτε μέτρου συνιστῶμεν τὴν πρὸ τετραετίας ἐπὶ ὅλων τούτων μελέτην τοῦ κ. Μουράτογλου τοῦ ὁποίου ἡ περὶ τὰ Γεωργικὰ πείρα εἶναι τοιαύτη ὥστε ἡμεῖς τοῦλάχιστον οἴτινες ἠκολουθήσαμεν ἐν μικρῷ τὴν ὑπ' αὐτοῦ χαραχθεῖσαν πορείαν ὡς εἰς γνώμονα ἀνατρέχωμεν εἰς πᾶσαν ἡμῶν ἐργασίαν.

Ἐὰν δὲ παρ' ὅλα τὰ λεχθέντα καὶ μετὰ τὸν περιορισμὸν τῶν δαπανῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον ὄριον τῶν 45 χιλιάδων δραχμῶν ποσὸν τὸ ὅποιον δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἐν ἑκατοστὸν τοῦ

προϋπολογισμού τῶν ἐξόδων τῆς Πολιτείας (καθ' ὅσον ἡ πρὸς καταπολέμησιν τῶν νόσων πίστωσις, τῶν 15 χιλιάδων δραχμῶν δὲν ἀποτελεῖ κυρίως δαπάνην τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας), ὑπάρχουσιν οἱ φρονούντες ὅτι ἡ διὰ τὴν ἐμψύχωσιν τῆς Γεωργίας τῆς Νήσου, ἐξεργασμένης τοσοῦτων καταστροφῶν, δαπάνη αὕτη εἶναι ὑπέρογκος, δὲν διστάζομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, οὐχὶ πλέον ἐθέλουσίαι ἀλλ' ἀπλῶς σιτισμὸς τοῦ ἀναλαμβάνοντος νὰ διευθύνῃ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Τμήματος τῆς Γεωργίας ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δύναται νὰ κληθῇ· ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ἡ μόνη ἐπιβαλλομένη λύσις εἶναι ἡ ὀλοσχερῆς κατάργησις τῆς ὑπηρεσίας ταύτης πρὸς ἰκανοποιήσιν σοβαρωτέρων ἄλλων ἀναγκῶν τῆς Πολιτείας.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος

I. Μ. ΦΟΥΜΗΣ

(Πέναξ Α')

ΕΜΒΟΛΙΑΣΘΕΝΤΑ ΔΕΝΔΡΑ ΑΠΟ 1^{ης} ΜΑΡΤΙΟΥ 1901—1^{ης} ΜΑΡΤΙΟΥ 1903

	Όνοματεπώνυμον έμβολιαστού	Είδη έμβολιασθέντων δένδρων							Όλικόν ποδόν κατά Νουμίσ	
		Έλαται	Χαρουπέαι	Άμυγδαλ.	Έσπερίο.	Άγλαδέαι	Μορέαι	Διάφορα		Όλικόν Ποσόν
Νομός Χανίων	Ίωάννης Παγκαλής 1901—2..	955	1235	3056	38	905	186	513	6888	34512
	Παντελής Μυρκάκης 1901—2	275	1958	1269	1339	487	1614	833	7775	
	Ίωάννης Καστρινάκης 1901..	115	246	510	20	180	50	62	1183	
	Χαράλ. Άλεξάκης 1902.....	120	295	20	—	682	15	208	1439	
	Ίωάννης Γαγκανάκης 1901..	540	630	270	—	220	—	20	1680	
	Μιχ. Μπουρδάκης 1901.....	341	613	2102	—	966	170	198	4390	
	Έμμ. Βαμιανάκης 1902.....	364	1838	1037	—	1869	125	1456	6689	
	Γεώργ. Καζαλάκης 1901.....	65	98	400	—	232	77	59	931	
Νικόλ. Σαριδάκης 1902.....	124	306	40	725	51	2259	41	3546		
Νομός Σφακίων	Άναγ. Γεωργουδάκης 1902..	1676	374	1782	—	394	360	730	5316	17285
	Βασίλ. Κουρινάκης 1902..	65	98	400	—	302	77	59	1001	
	Σταμ. Περούλης 1902.....	—	606	3898	29	—	236	730	5490	
	Ίωσήφ Λιόδης 1902.....	665	575	150	—	97	80	703	2270	
	Άνδρ. Δασκαλογιάννης 1902..	—	—	—	—	—	—	233	233	
	Άντ. Μαραγκουδάκης 1901..	74	632	1331	—	714	144	80	2575	
Νομός Ρεθύμης	Έμμ. Τσουπάκης.....	50	14	366	—	210	—	60	700	10603
	Εύστ. Καθελάκης }.....	4166	984	1444	6	694	—	—	7294	
	Γεώργ. Κουμηνάκης }									
	Ήρακλ. Βασάλος 1901—1902	560	298	810	—	230	58	146	2102	
Γεώργ. Τσουδερός 1901.....	115	127	118	—	56	60	31	507		
Νομός Ημαθίου	Μύρων Λευλάκης 1901—2...	128	203	164	45	150	40	650	1380	5496
	Μύρων Δασκαλάκης 1901—2.	—	502	1334	60	—	—	30	1926	
	Κωνστ. Κατεχάκης 1901—2.	195	1218	562	116	33	—	66	2190	
Νομός Λακωνίας	Ίωάν. Σολιδάκης 1901—2..	1038	632	1779	8	755	144	169	4525	7774
	Άντ. Χλουβεράκης 1901.....	—	848	364	9	—	2	42	1265	
	Γεώργ. Σφακιανίτης 1901—2	218	1135	488	6	41	—	96	1984	
		11849	15465	23694	2392	9268	5697	7305	75670	75670

(Πίναξ Β)

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΓΡΙΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

		Αριθμός είσοκτητών	Όμιλος	Έλαια	Χαρούρ.	Άμυγδ.	Έσπεριδ.	Άγλαδ.	Πιστάζ.	Μυρτιά	Συκιά	Διάφορα	Όλινα ποσά κατά Δήμιον	Όλινα ποσά κατ' Επαρχίαν	Όλινα ποσά κατά Νομόν	
ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	Επαρχία Κισσίου	252	Πανεθύμου . . .	1653	484	1532	38	2864	274	231	294	384	7754			
		187	Κολυμπαρίου . .	1519	3611	183	41	1310	46	22	36	33	6801			
		144	Δρομονέρου . . .	1457	575	351	159	1490	491	132	123	237	5015			
		410	Ίνναχωρίων . . .	5635	17850	1900	16	3152	831	240	234	94	29952			
		131	Καστελλίου . . .	390	592	324	43	786	36	85	60	1	2317	51839		
ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	Επαρχία Σελίνου	73	Κανδάνου	1531	563	2664	62	1068	552	184	150	—	6774			
		380	Παλαιολοφίας . .	16696	33293	6809	1605	8345	9	1357	1245	1851	71210			
		142	Καμπανού	874	4855	1861	24	1124	36	508	183	30	6495	87479		
ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	Επαρχία Κισσίου	33	Χανίων	3484	3154	50	140	310	—	28	8	56	7230			
		461	Άκρωτηρίου . . .	584	14573	848	94	1293	1	97	151	—	27641			
		125	Κεραμειών	3751	20524	8421	565	14132	8504	3739	2170	6660	68466			
		69	Πύργ. Ψιλονέρου	3931	3936	150	66	1285	434	19	129	85	10015			
			Άλικιανού	14884	12955	—	—	—	—	—	—	—	—	27839		
	Λάκκων	23085	11237	—	—	—	—	—	—	—	—	34322	165513	304831		
ΝΟΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ	Επαρχία Αποκορώνου	39	Βάμου	32	90	3997	25	274	754	23	25	150	5370			
		338	Φρέ	2514	2878	5394	61	4705	1445	467	829	318	18611			
		611	Γεωργίουπόλεως	8568	2315	16387	42	7940	1152	184	998	51	3763			
		366	Άρμένων	2309	2554	7840	—	3025	455	309	301	730	17603	79221		
ΝΟΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ	Επαρχία Σφακίων	451	Άνατ. Σφακίων	13892	10674	8157	81	6047	2555	870	1201	2267	45744			
		150	Δυτικ. Σφακίων	1690	2641	1051	—	1036	—	6	595	—	7019	52763	131984	
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣ	Επαρχία Μεσσηνίας	99	Άνωγειών	628	80	894	8	2291	100	5	32	33	4071			
		137	Γαράζου	3323	3635	339	20	2060	935	18	38	3	10371			
		249	Έλευθερναίων . .	17420	39990	2130	786	4761	1611	146	1399	1815	70058			
		310	Μελιδονίου . . .	9188	23194	1470	162	2294	54	4	107	—	36473	120973		
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣ	Επαρχία Αγίου Βασιλείου	327	Μελάμπων	6505	3637	2282	—	1861	100	5	290	—	14680			
		163	Λάμπης	17384	6002	2739	25	4233	20	8	907	8	31326			
		215	Φοίνικος	6184	1669	931	9	2267	—	27	275	55	11417	57423		
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣ	Επαρχία Ρεθύμνης		Άτσιποπούλου . .	12900	14800	—	—	—	—	—	—	—	27700			
			Βρυσινάων	9500	2500	—	—	—	—	—	—	—	—	12000		
		83	Άρχαδίου	3861	1695	1849	242	209	100	11	166	157	8290			
		13	Πέλ. Ρεθύμνης	182	211	124	—	15	—	—	—	40	—	572		
		25	Λαπαίων	657	271	326	9	166	514	6	52	—	—	2001	50563	
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣ	Επαρχία Άρκαδίας	393	Μέρωνος	5963	2445	1712	11	3227	1467	149	1093	1155	17221			
			Πανακράτων . . .	15731	2020	—	—	—	—	—	—	—	—	17750	34971	263930
		6376		217984	251503	82695	4334	83569	22476	8880	13131	161737	70745	790745	700745	

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΗΣ ΚΑΠΝΟΦΥΤΕΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΝΗΣΩ

Νομός	Έπαρχία	Δήμος	Εύδοκιμεί ή καλλιέργεια του καπνού ;	Έγένετο κατά τό παρελθόν εις μεγαλύτερα κλίμακα ή έφέτος ;	Πόσος παρήχθη περίπου έφέτος	Υπάρχουσι		Ποια τὰ αίτια τής στασιμότητος ;	Ποια τὰ μέσα τής αποτελεσματικής αναπτύξεως τής καπνοφυτείας ;
						πολλαι γαίαι ;	έργατικάι χείρες ;		
ΧΑΛΙΝΩΝ	Κυδωνίας	Κεραμειών	Εύδοκιμεί	Πέρυσι	500	Πολλαι	Πολλαι	Η άγνοια	Παροχή φυντανίων
		Άλικιανού	Μετρίως	Έφέτος	600	Όλίγαι ύγραί	Ίκαναι	Κακή ποιότης	Άποστολή ειδικών
	Σελίνου	Κανδάνου	Εύδοκιμεί	Πέρυσι	80	Πολλαι	»	Έλλειψις παραδείγματος	Άποστολή ειδικών και σπόρου
ΣΦΑΚΙΩΝ	Κισδάμου	Καμπανού	Μετρίως	»	50	Όλίγαι	»	»	Άποστολή φυντανίων
		Καστελλίου	Εύδοκιμεί	Έφέτος	300	Πολλαι	»	Έλλειψις σπόρου	Παροχή σπόρου και φυντανίων
	Άποκορών.	Ίνναχωρίων	Μετρίως	Πέρυσι	ελάχιστος	»	»	Έλλειψις πρωτοβουλίας	Άποστολή ειδικών και σπόρου
ΠΕΡΟΥΜΝΗΣ	Άγ. Βασιλ.	Βάμου	Εύδοκιμεί	Έφέτος	3500	»	»	Έλλειψις πρώιμου φυντανίου	Έξασφάλισις φυντανίων
		Άρμενών	»	Πέρυσι	1200	»	»	Ευτελής τιμή ως εκ τής κακής ποιότητος	Υπόδειξις τρόπου βελτιώσεως προϊόντος
	Άμαρίου	Γεωργιουπόλεως	»	»	4000	»	»	Ευτελής τιμή και δυσχερής μεταφορά	Άποστολή ειδικού και ανάπτυξις μέσων συγκοινωνίας
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Μυλοποτάμ.	Φοίνικος	Δέν εύδοκιμεί	»	ελάχιστος	—	—	Σφοδροί άνεμοι	»
		Άνωγειών	»	»	»	ελάχιστος	—	—	Άγνοιαι
	Ρεθύμνης	Άρκαδίου	Εύδοκιμεί	»	500	—	—	»	Όδηγίαι προς συλλογήν και συσκευήν
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Μονοφατό.	Βρυσιναιών	»	»	2400	Πολλαι	Όλίγαι	Έλλειψις φυντανίων πρώιμων	Υπόδειξις βελτιώσεως ποιότητος
		Πυργιωτίδ.	Γόρτυνος	»	Έφέτος	4500	»	»	Άκρίβεια ήμερομισθίων
	Πεδιάδος	Χάρακος	»	Πέρυσι	1500	»	Ίκαναι	Άγνοια	Παραγωγή φυντανίων επί τόπου
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Μαλεβυζίου	Σχοινηά	»	Έφέτος	2000	»	Μέτριάι	»	Παροχή οδηγίων φυντανίων
		Άρκαλοχωρίου	»	»	1600	»	Όλίγαι	Έλλειψις ειδικών	Όδηγίαι επί τόπου
	Σητείας	Έπισκοπής	»	Πέρυσι	ελάχιστος	»	»	Άνομβρία άγνοια	Άποστολή ειδικών
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Βιάννου	Καστελλίου	»	Έφέτος	400	»	Ίκαναι	Άγνοια	»
		Άγ. Παρασκιών	»	»	1500	»	»	»	Κατασκευή φυντανίων
	Άσπιδίου	Παναγιᾶς	»	»	300	»	Όλίγαι	Έλλειψις ειδικών	Άποστολή σπόρου και φυντανίων
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Σητείας	Άγ. Μέρωνος	Μετρίως	»	400	»	Μέτριάι	»	Άποστολή ειδικών και φυντανίων
		Ίτάνου	Εύδοκιμεί	Πέρυσι	ελάχιστος	—	—	Έλλειψις πρωτοβουλίας	»
	Λασηθίου	Πραιοῦ	»	»	1000	»	Ίκαναι	Έλλειψις ειδικού	Άποστολή σπόρου και ειδικών
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Βιάννου	Σητείας	»	»	450	»	»	Άγνοια	Άποστολή ειδικών
		Ρουκάκας	Δέν εύδοκιμεί	»	ελάχιστος	—	—	Σφοδροί άνεμοι	»
	Μεραμβέλ.	Ψυχρού	»	»	ελάχιστος	—	—	Η καπαστρεπτική δρόσος	»
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Μεραμβέλ.	Βιάννου	Εύδοκιμεί	Έφέτος	500	»	»	Σφοδροί άνεμοι	Πρώιμα φυντάνια
		Άγ. Βασιλείου	»	Πέρυσι	240	»	»	Άγνοια χρησιμοποιήσεως	Άνάγκη υπόδειξεως
	Άσπιδίου	Μουρνιών	Μετρίως	»	100	—	—	Έλλειψις πρωτοβουλίας	Σπόρος και φυντάνια
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	Άσπιδίου	Φουρνής	Εύδοκιμεί	Έφέτος	1200	»	»	Έλλειψις φυντανίων	Παροχή φυτών
		Χουμεριάκου	Μετρίως	Πέρυσι	150	—	—	»	Παροχή φυντανίων
	Άσπιδίου	Άγ. Νικολάου	Εύδοκιμεί	Έφέτος	300	—	—	Άγνοια	»
Άσπιδίου	Άσπιδίου	Άσπιδίου	»	Πέρυσι	5000	»	»	Έλλειψις γνώσεως	Παροχή οδηγίων προς βελτίωσιν του είδους
					33270				

(Πίναξ Δ)

ΠΙΝΑΞ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΔΕΝΔΡΥΛΛΙΩΝ

Εἶδη δένδρυλλίων	Ἀγροκήπιον Χανίων Σφακίων		Ἀγροκήπιον Ρεθύμνης 1903	Ἀγροκήπιον Ἡρακλείου 1903	Ὅλα καὶ ποσά
	1902	1903			
Μωρέαι	8288	6565	2744	13393	30990
Νεραντζέαι	19066	6590	1206	539	27401
Ἀμυγδαλέαι	7929	3590	112	4728	16359
Καστανέαι	4533	950	1108	—	6591
Καρυδέαι	448	646	741	214	2049
Εὐκάλυπτοι	711	679	17	603	2010
Βαλανιδέαι	866	226	—	—	1092
Κουκουναρέαι	358	56	64	—	478
Πεῦκα	1083	298	197	912	2490
Διάφορα καὶ καλλωπιστικὰ	280	210	5387	1179	7056
	43562	19818	11576	21568	96516

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ ΟΙΝΩΝ

Δείγματα	Τόπος παραγωγής	Β α θ υ δ ς				Παρατηρήσεις		
		Οίνοπνεύματος επί τοις 100	Όξύτης επί τής 100	Θειικής ποτάσεως επί τοις 100	Έκχυλισματος επί τοις 100			
1	Τρυγητός Ψίμος	Άγιος Μύρων	15 ⁰ ,9	4,1	5,4	29,5	Οίνοι τελείως φυσικοί υπό οίνοπνευματικήν έποψιν. Η όξύτης όμως αυτών ηύξησε κατά μικρόν συνεπεία γενναίας γυψώσεως. Η δ'είς μέγα βαθμόν παρουσία τής θειικής ποτάσεως καθιστά αυτούς άθνηγμινούς και άχρήστους διά τας Ευρωπαϊκάς αγοράς.	
2		»	14 ⁰ ,6	3,9	5,2	26,9		
3		»	15 ⁰ ,6	4,1	5,1	31,6		
4		Άρχάναι	15 ⁰ ,3	3,8	2,7	22,4		Οίνοι καθιστάμενοι δι'ανάμιξεως μετ' άλλων έμπορευσίμου ως εκ τής μικράς υπερβάσεως του όρίου 2 επί τοις χιλίοις εις θειικήν ποτάσαν. Όξύτης άσθενής προς τελείαν διατήρησιν, οίνοπνευματικώς βαθμώς αύξηθεις διά προσθήκης 1—2 0/0 οίνοπνεύματος.
5		»	15 ⁰ ,0	3,9	2,4	21,2		
6		»	14 ⁰ ,8	4,1	2,1	21,0		
7		Κυθωνία	15,7	5,0	6,0	31,6		Οίνοι φυσικοί όσον άφορά τόν οίνοπνευματικόν βαθμόν. Κεκορησμένοι όμως γύψου και ως εκ τούτου τελείως άκατάλληλοι προς έξαγωγήν. Όξύτης μετρίως ίκανή.
8		Κίσαμος	15,9	5,0	5,9	29,9		
9		»	14,8	4,7	4,7	29,8		
10		Καραίς Ρεθύμνης	15,3	4,3	3,7	28,0		Ός οι τών Χανίων τελείως άκατάλληλοι δι' έξαγωγήν.
11		Λασηθιον	17,0	5,0	2,0	29,5		Οίνοπνευματικώς βαθμώς υπερβολικός, όξύτης μετρίως ίκανή, θειική ποτάσσα εν τῷ όριῳ 2 0/0 ίσως οι οίνοι οὔτοι έχουσι μικρόν προσθήκην οίνοπνεύματος.
12	Λιάτικο	Ήράκλειον	13,7	3,5	1,5	25,0	Έν πρώτοις ό βαθμώς τής θειικής ποτάσεως εις τούς υπό του Δημοσίου κατασκευασθέντας τούτους οίνους κυμαίνεται μεταξύ του 1,2—1,8 επί τοις χιλίοις ήτοι περιέχουσιν κατά μέσον όρον 1,5 μόνον επί τοις χιλίοις θειικήν ποτάσαν (φυσικήν) έξαρτωμένην εκ τής φύσεως του άδαφους του έίδους τών σταφυλῶν, τής θειώσεως τών βυτιῶν κλπ. έπομένως οι οίνοι οὔτοι υπό την έποψιν ταύτην είναι τελείως έμπορευσίμου. Κατά δεύτερον λόγον ή φυσική όξύτης αυτών υπερβαίνει τούς 5 βαθμούς επί τοις χιλίοις και έπομένως είναι πλέον ή ίκανή προς διατήρησιν του οίνου. Τελευταίον οι οίνοι οὔτοι έξαιρέσει του ως επιδορίου προορισμένου μοσχατου έχουσι κατά μέσον όρον κατώτερον τών 12 0/0 οίνοπνευματικόν βαθμόν, έπομένως ή εισαγωγή εις τας Ευρωπαϊκάς αγοράς δύναται νά γίνη άνευ προσθετῶν εισαγωγικῶν δασμῶν επί του πλεονάζοντος οίνοπνεύματος, είναι δε ύγιεινοί, δροσεροί, έλαφροί και έξαιρετου χρώματος.	
13	Μαντιλ. λιάν. κοτσιφάλι		13	5,8				
14	Κοτσιφάλι μαντιλάρι		12,5	5,8				
15	Μαντιλάρι		9,7	6,4				
16	Κοτσιφάλι		11,4	5,6				
17	Κοτσιφάλι		10,9	6,5				
18	Άθῶρι		12,2	5,5				
19	Μαγκανίτης		11,6	3,5				
20	Μοσχάτος		17,5	3,8				

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΓΛΑΙΩΝ

(Πέναις ΣΤ')

ΧΗΜΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΙΣ (α)

ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

	N ^o 12	N ^o 8	N ^o 7	N ^o 6
Υδωρ εις 120 ^o	5.316	1.797	2.018	4.980
Όργανικά και χημικόν υδωρ (β).....	4.823	3.135	2.708	7.020
Πυριτικόν δξύ	63.264	56.605	64.212	48.094
Άρθρακικόν δξύ.....	ήχη	11.449	5.628	9.128
Πεντοξειδίου φωσφόρου	0.157	0.081	0.068	0.102
Όξειδιον σιδήρου (γ)	6.467	5.272	8.658	9.317
Άργίλλος	12.971	2.484	4.564	5.779
Άσβεστος	3.124	16.030	7.022	12.760
Μαγνησία.....	3.391	1.691	3.396	1.456
Κάλι	0.115	0.225	0.464	0.427
Νάτριον	0.239	0.136	0.025	0.015
Χλώριον.....	0.003	0.089	0.019	0.008
	99.870	98.994	98.782	99.086

Εδάφη ὧν ἡ περιεκτικότητα εἶναι κατωτέρα διὰ μὲν τὰς Ἀζωτούχους ὀργανικάς οὐσίας τοῦ ἀριθμοῦ $\frac{1}{4} \frac{1}{10}$ διὰ τὰς φωσφορούχους (P₂O₅) 0,15 % » » καλιούχους (K₂O) 0,2 % και ἀσβεστούχους (CaO) 1 %

Ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν περὶ οὗ πρόκειται ἐδαφῶν, ὑμεῖς βεβαίως εἰσθε εἰς θέσιν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὴν μηχανικὴν σύστασιν αὐτῶν καὶ λοιπὰς συνθήκας ὑπ' ἃς ταῦτα εὐρίσκονται ὡς καὶ τὸ εἶδος τῶν καλλιεργειῶν νὰ κρίνητε περὶ τῶν ληπτέων μέτρων.

Ἐν γενικαῖς δὲ γραμμαῖς καὶ ἡμεῖς παρατηροῦμεν ὅτι ὡς πρὸς τὰ τρία οὐσιώδη λιπαντικὰ συστατικὰ δηλαδὴ :

Τὸ ἄζωτον τὰ N° 12, 7 καὶ 8 ἐδάφη ὑμῶν εἶναι ἐλαττωματικά.

Ναὶ μὲν τοῦ N° 12 ὁ ἀριθ. 4.823 δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀρκούσα ποσότης, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ποσότητος τῆς ἀργίλλου, ἥτις συνήθως εὐρίσκεται ὡς ὑδρομιγῆς, μέγα μέρος τοῦ ἀριθ. τούτου εἶναι ὑδωρ χημικόν.

Τὸ Φωσφορικόν δξύ τὸ μὲν N° 12 ἐνέχει ἀρκούσαν σχετικῶς ποσότητα τὰ δὲ ἕτερα τρία εἶναι ἐλαττωματικά καὶ ἰδίως τὰ N° 8 καὶ 7.

Τὸ Κάλι τὸ N° 12 εἶναι ἐλαττωματικόν, τὸ N° 8 ἐνέχει μετρίαν ποσότητα τὰ δὲ N° 7 καὶ 6 εἶναι ἀρκούντως πλούσια.

Ἐπομένως διὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 12 ἐνδείκνυται ἡ χρῆσις μετρίας μόνον δόσεως ζωϊκῆς κόπρου.

Διὰ τὸ N° 7 ζωϊκῆς κόπρου καὶ φωσφορούχου τεχνητοῦ τινος λιπάσματος.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὸ N° 8.

Ὡς πρὸς τὸ N° 6 ἡ χρῆσις μόνον τεχνητοῦ τινος φωσφορούχου λιπάσματος.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι, πάντοτε πρὸς ἐξαγωγήν τῶν ἄνω συμπερασμάτων πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ἡ μηχανικὴ σύστασις τῶν ἐδαφῶν, αἱ διάφοροι συνθήκαι ὑπ' ἃς εὐρίσκονται, ὡς καὶ τὸ εἶδος τῆς καλλιεργείας.

Ὁ Διευθυντὴς
Φ. Γ. Παλιατόδης

Σημειώσεις

(α) Ἡ ἀνάλυσις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ μέρους τοῦ ἐδάφους ὕπερ ἐλήφθη μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χονδρῶν καὶ λεπτῶν χαλίκων.

(β) 3—4 οἰο τῶν ὀργανικῶν συνήθως ὑπολογίζεται ὡς ἄζωτον.

(γ) Ἄπας σχεδὸν ὁ σίδηρος εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν ἀλάτων τοῦ ὀξειδίου αὐτοῦ.

N° 12.— Τσαχαλόχωμα. Ἐπαρχία Βιάννου, Δήμος Μουρνιῶν, χωρίον Γδόχεια θέσις Βαθοπηγάδα.

N° 7.— Λεπιδόχωμα. Ἐπαρχία Βιάννου, Δήμος Ἄνω Βιάννου, χωρίον Βιάννος.

N° 8.— Λεπιδόχωμα. Ἐπαρχία Σητείας, Δήμος Λιμένος, θέσις Λειβάδια.

N° 6.— Ρουσα. Ἀπαρχία Σητείας, Δήμος Λιμένος, χωρίον Λιμάνι θέσις Μπότα.

(Πέναξ α)

Χρῆσις 1898

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΞΟΔΩΝ

(Ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1899 — 31 Αὐγούστου ἰδίου ἔτους.)

Εἰς προῶπικὸν Γεωργικὸν τμήματος	Δραχ.	1433
Δι' ἀγορὰν σπόρων, φυτῶν κλπ.	»	356.65
	Τὸ ὅλον Δραχ.	1789.65

(Πέναξι 6)

Χρῆσις 1899

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ

(Ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1899 — 31 Αὐγούστου 1900.)

Εἰδικὸν προὔπολ.		Ὄνομαδιαὶ κεφαλαίων καὶ ἄρθρων	Κατάστασις πληρωτῶν			Οὐριστικὸς προῶδιορι- σμός τῶν πιστώσεων	
Κεφάλαιον	Ἄρθρον		Πιστώσεις χορηγηθεῖσαι διὰ τοῦ προϋπελο- γισμοῦ	Ἐξόδα ἐκ- καθαρισθέντα πρὸς ὄφελος πιστωτῶν τοῦ Διμοσίου	Ἐξόδα πληρωθέντα	Πιστώσεις ὀριστικῶς ἄ- χυροῦμεναι	Πιστώσεις μεταβιβαζό- μεναι εἰς ἐπο- μένας χρῆσις
13	1	Προσωπικὸν τοῦ Γεωργικοῦ τιμήματος	17560	17505 30	17505 30	54 70	
	2	Ἐξόδα ὑπηρεσίας	3236	3476 60	3476 60		
	3	» ἐγκαταστάσεως, ἐπι- πλώσεως καὶ διάφορα ἄλλα Γεωργ. τιμήματος, ἐπιθεωρητῶν, γεωργικῶν					
	4	σταθμῶν κλπ.	25400	8101 70	8101 70	17298 30	
		Ἐμφύχωσις Γεωργίας	42500	39197 70	39197 70	3302 30	
			88696	68281 30	68281 30	20655 30	

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΞΟΔΩΝ

Ἐθρῆσις 1900

Πίναξ (γ)

Ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1900—31 Αὐγούστου 1901

Εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ		ΟΝΟΜΑΣΙΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΘΡΩΝ	Κατάστασις πληρωμῶν				Ὅριστικὸς προδιορισθὲς πιστώσεων			
Κεφάλ.	Ἀρθρ.		Πιστώσεις χορηγηθεῖσαι διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ	Ἔξοδα ἐκπληρωθέντα πρὸς ὄφελος πιστωτῶν τοῦ δημοσίου	Ἔξοδα πληρωθέντα	Πιστώσεις ὀριστικῶς ἀκυρούμεναι	Πιστώσεις μεταβιβαζόμεναι εἰς ἐπομένους χρήσεις			
4	5	Προσωπικὸν τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος.....	28995	25403	—	25343	—	1122	20	60
	6	Ἔξοδα ὑπηρεσίας.....	516	648	—	648	—			
	7	Διὰ τὸν καθαρισμὸν βιβλιοθηκῶν εἰς συνδρομὰς καὶ περιοδικὰ.....	500	579	50	579	50			
	8	Δι' ὀδοπορικὰ ὑπαλλήλων ἐν γένει τῆς Γεωργίας ἀποζημιώσεις κτηνιάτρων πρὸς ἐξακρίβωσιν ἐπιζωσιῶν κτλ.....	3700	4023	45	4023	45			
	9	Διὰ πειραματικὰ ἐν γένει καλλιεργείας, ἀγρῶν ἐργαλείων τοῦ Γεωγ. Τμήματος κτλ.....	4000	4152	75	4152	75			
	10	Δι' ἀνέγερσιν, ἐπισκευήν, συντήρησιν καὶ ἐνοίκια κτιρίων διὰ 4 σταθμοὺς ἀνόρουξιν φρεάτων, προμήθειαν ὑδάτων ἀποστράγγισιν γαιῶν καὶ διὰ βελτίωσιν ἐν γένει γαιῶν τῶν 4 σταθμῶν.....	30000	27935	75	27935	75	2064	25	
	11	Διὰ προμήθειαν καὶ συντήρησιν κτηνῶν ἐν γένει τῶν 4 σταθμῶν καὶ διὰ ζωοτεχνίαν.....	14000	13120	45	13120	45	879	55	
	12	» » » » ἵπποσκευῶν, ἐργαλείων κλπ.....	4000	3974	90	3974	90	25	10	
	13	» μισθοὺς ἐξ ἀρχιεργατῶν ἐπὶ μῆνας ὀκτώ καὶ ἡμερομίσθια τακτικῶν ἐργατῶν.....	12480	13221	65	13221	65			
	14	Δι' ἡμερομίσθια ἐκτάκτων ἐργατῶν.....	4800	5446	50	5446	50			
	15	Διὰ προμήθειαν σπόρων, φυτῶν, λιπάσμάτων κλπ.....	8000	8030	70	8030	70			
	16	» » ἐπίπλων, σκευῶν, ὀργάνων, κλπ, τῶν 4 σταθμῶν.....	1000	1004	50	1004	50			
	17	» καθαριότητα φωτισμὸν καὶ δακρύους δαπάνας.....	400	270	20	270	20	129	80	
	18	Δαπάναι ἐμφυχώσεως ἀμπελοφυτείας ἐν γένει καὶ σχετικῶν βιομηχανιῶν.....	4000	4299	95	4299	95			
	19	» » ἐλαιουργείας.....	2500	2514	40	2514	40			
	20	» » τυροκομίας.....	5000	184	25	184	25			
	21	» » καλλιεργείας κηπευθῶν.....	14000	14173	70	14173	70			
	22	» » ἐσπεριδοειδῶν.....	1000	687	15	687	15	312	85	
	23	» » σηροτροφίας καὶ μωρεοφυτείας.....	2000	1984	57	1984	57	15	43	
	24	» » μελισσοκομίας, κτηνοκομίας κλπ.....	500	255	20	255	20	244	80	
	25	» συντηρήσεως τῶν ἀνὰ τὴν νῆσον δενδροστοιχιῶν καὶ κήπων.....	4000	3992	55	3992	55	7	45	
	26	» καλλιεργείας καὶ δενδροφυτείας τοῦ πεδίου τοῦ Ἄραως καὶ τοῦ Δημ. Μεγάρου.....	2000	1983	—	1983	—	17	—	
	27	» ἐγκαταστάσεως ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν διαφόρων καλλιεργείων ἀνὰ τὴν Νῆσον.....	4000	3134	55	3134	55	865	45	
	28	» διώξεως ἐπιβλαβῶν τῆ Γεωργία ζώων, ἐντόμων κλπ.....	14000	16374	75	16374	75	2470	15	
	29	» ἐμφυχώσεως καὶ διαδόσεως τῆς Γεωργίας διὰ τὰ ἀνὰ τὴν Νῆσον Δ. Σχολεία.....	200	141	20	141	20	58	80	
	30	» » » » » ἀνὰ τοὺς Δήμους τῆς Νῆσου.....	12000	12054	65	12054	65			
			177591	169591	65	169531	27	8212	83	

(Πέναξι δ)

439 ΝΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΕΜΨΥΧΩΣΙΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΞΟΔΩΝ

Ἄρθρον 1. Παρέχεται πίστωση ἐξ 100 χιλιάδων δραχμῶν ἤτοι ἀνά πενήκοντα χιλιάδων διὰ τὰ ἔτη 1901 καὶ 1902 πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐν γένει Γεωργίας καὶ εἰδικῶς τὴν παρασκευὴν τῶν φυτωρίων καὶ ἰδίᾳ Ἀμερικανικῶν κλημάτων, τὴν προμήθειαν καὶ δωρεὰν διανομὴν σπόρων, ἐμβολίων καὶ φρότων, διὰ τὴν συντήρησιν κήπων καὶ δενδροφυτειῶν, διὰ τὴν δίωξιν ἐπιβλαβῶν τῆ γεωργία ἐντόμων, τὴν καταπολέμησιν φυτικῶν παθημάτων καὶ ἐν γένει παρασίτων, δι' ἐμβυλιασμὸν ἀγρίων δένδρων, διὰ τὴν προστασίαν τῶν δασῶν, τὴν προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τῆς κτηνοτροφίας καὶ ἐμψύχωσιν τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας.

Ἄρθρον 2. Μέχρις οὗ ψηφισθῆ εἰδικὸς Νόμος τὰ καθέκαστα τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἐν γένει, καὶ τὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς κανονισθήσονται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος προσηγογεγραμμένου ὑπὸ τῆς ἐλομελείας τοῦ Συμβουλίου, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γεωργ. Τμήματος.

Ἄρθρον 3. Τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος προϊσταται Διευθυντὴς μὲ μηνιαίαν ἀντιμισθίαν δραχ. 200, ἔστις, ἐὰν ἢ ἀλλοδαπὸς θὰ λαμβάνῃ μηνιαῖον ἐπιμίσθιον δραχ. μέχρι 200.

Χρῆσις 1901

Ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1901—31 Αὐγούστου 1902 ἐδαπανήθησαν δραχ. 49.263.02

Χρῆσις 1902

Ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1902—30 Ἀπριλίου 1903 ἐδαπανήθησαν δραχ. 18.693.65

(Πίναξ ε')

Εισπραχθέντα ἐξ ἐκποιήσεως διαφόρων προϊόντων καὶ ἀντικειμένων
τοῦ Γεωργικοῦ Τμήματος.

Κατὰ τὴν χρῆσιν 1900	ἐξ ἐκποιήσεως τυροῦ	Δρ.	1457	
» » » »	» » β/σπόρου	»	3519.59	
» » » »	» » καπνοῦ	»	632.18	5608.77
Κατὰ τὴν χρῆσιν 1901	ἐξ ἐκποιήσεως ἐλαίου κλπ.	Δρ.	471.70	
» » » »	» » καπνοῦ	»	5920.13	
» » » »	» » κτηνῶν	»	1223.—	7614.83
Κατὰ τὴν τρέχουσαν χρῆσιν 1902	ἐξ ἐκποιήσεως ἐλαίου, σίνου	Δρ.	616.65	
» » » » » » » »	β/σπόρου	»	535 25	
» » » » » » » »	»	»	270.—	
» » » » » » » »	»	»	258.50	1680.40
Τό ὅλον Δραχμαὶ				14904.00

ΠΡΟ·Υ·ΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

1) Υπηρεσίας τῆς Διευθύνσεως			
Διευθυντῆς με μηνιαίαν μισθοδοσίαν	Δραχ.	400	4800
Ἐπιθεωρητῆς » »	»	300	3600
Γραφεύς » »	»	100	1200
Κλητῆρ » »	»	60	720
			<u>10320</u>
2) Υπηρεσίας Ἀγροκηπίων ἤτοι			
Διὰ τὴν παρασκευὴν φυτωρίων καὶ ἰδία Ἀμερικανικῶν κλημάτων, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ δωρεάν διανομὴν δένδρων μωρέας, ἀμυγδαλῆς, βαλανιδέας, ἐσπεριδοειδῶν, καστανέας μηλέας, φυστικέας κ.λ.π. τὸν πειραματισμὸν ἐπὶ τῶν γημικῶν λιπασμάτων κ.λ.π.			
Ἐπιμελητῆς πρώτης τάξεως 2 με μηνιαίαν μισθοδοσίαν	Δραχ.	150	3600
» δευτέρας » 3 » »	»	100	3600
Διὰ 5 Ἀγροκήπια			
Ἔργαται τακτικοὶ 20 με μην. μισθοδοσίαν ἀπὸ 40—60 καὶ ἐπομένως κατὰ μέσον ὄρον δρ. 50 ἤτοι 20×50			12000
			<u>19200</u>
3) Καπνοκαλλιεργείας			
Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς συλλογῆς, ἐπεξεργασίας καὶ συσκευῆς τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ			
3 εἰδικοὶ καπνοσυσκευασταὶ με μηνιαίαν μισθοδοσίαν δραχ. 120 ἤτοι 120×3			4320
10 ἔκτακτοι ἔργαται ἤτοι 2 κατὰ Νόμον πρὸς παρασκευὴν τῶν φυτανίων τοῦ καπνοῦ, ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς σταφίδος, τὸν ἐμβολιασμὸν κ.λ.π. ἐπὶ 6 μῆνας με μηνιαίαν μισθοδοσίαν δραχ. 40—60 ἤτοι 50×10			3000
			<u>7320</u>
4) Γραφικῆς ὕλης Διευθύνσεως μηνιαίως	Δραχ.	10	
5 Ἀγροκηπίων πρὸς 2 δρ. ἕκαστον »	»	10	
Ἦτοι ἐν ὅλῳ δραχμαὶ μηνιαίως		20	240
			<u>240</u>
5) Ὀδοιπορικῶν Διευθυντοῦ, Ἐπιθεωρητοῦ, 5 Ἐπιμελητῶν καὶ 3 καπνοσυσκευαστῶν.			800
			<u>800</u>
6) Προμηθεῖς σπόρων, φυτῶν, ἐμβολίων, μοσχευμάτων, κόπρου, λιπασμάτων διὰ τε τὰ Ἀγροκήπια καὶ πρὸς δωρεάν διανομὴν			2500
			<u>2500</u>
7) Ἀγορᾶς καὶ ἐπιδιορθώσεως ἐργαλείων, μηχανημάτων, οἶον ἀρότρων, σβαρνῶν, ψεκαστήρων, θειχριστηρίων, ἐργαλείων κλαδεύματος, ἐμβολιασμῶν ἵπποσκευῶν κ.λ.π. διὰ τε τὰ Ἀγροκήπια καὶ διὰ τοὺς ἰδιώτας πρὸς ὑπόδειξιν			2000
			<u>2000</u>
8) Ἀγορᾶς τρεφῆς 1ῆς ζώων τοῦ Ἀγροκηπίου πρὸς 150 δραχ. ἕκαστον ἐτησίως			1500
			<u>1500</u>
9) Ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως οἰκοδομῶν, μηχανιῶν, ποτιστηρίων καὶ λοιπὰς μικρᾶς καὶ ἀπροβλέπτους δαπάνας Ἀγροκηπίων πρὸς 200 δρ. ἕκαστον			1000
Διευθύνσεως			120
			<u>1120</u>
10) Καταδιώξεις ἐπιβλαβῶν τῆ Γεωργίᾳ ἐντόμων, ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν παθήσεων κ.λ.π. πιστώσεως χορηγουμένης πάντοτε ἐπὶ ἐπιστροφῇ συμφώνως τῷ Νόμῳ			15000
			<u>15000</u>
			<u>60000</u>
		Τὸ ὅλον Δραχ.	

